

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในพันธะสัญญา:กรณีศึกษาบริษัท
เอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด

Factors affecting farmers' disobedience upon Comoany's Contract Rules:A case study of
Extension Consultant and Service Co.,Ltd

โดย

นางสาวทิพย์ฤทัย นามสิน

นางสาวนิภาวรรณ กรรณพิสุทธิ์

นางสาวหยาดพิรุณ แปลกปลาด

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 102779
วัน,เดือน,ปี 20 ส.ค. 2552

เสนอ

ภาคบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

พ.ศ. 2551

b.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปใช้ในเชิงพาณิชย์
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองรับรองปัญหาพิเศษ
ภาควิชาบริหารธุรกิจพิเศษ
คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เรื่อง

การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญาของเกษตรกรที่ผลิตมะเขือม่วงให้กับ
บริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด
Factors Affecting Egg plant Farmers' Disobedience Upon Company's Contract Rules: A
Case Study of Extension Consultant and Service Co.,Ltd

ของ

นางสาวทิพย์ฤทัย นามสิน
นางสาวนิภาวรรณ กรรณพิสุทธิ
นางสาวหยาดพิรุณ แปลกปลาด

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลึกสุด
วท.บ.(บริหารธุรกิจเกษตร)
เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ชัชวาล ใจดี 14/กพ./51

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อังรงค์ เมฆโหรา)

กรรมการปัญหาพิเศษ ชัชวาล ใจดี 14/กพ./51

(รองศาสตราจารย์ รัชสรรค์ ไนชัย)

รักษาการหัวหน้าภาควิชา ชัชวาล ใจดี 14/กพ./51

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิสิทธิ์ แก้วฉา)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ในการศึกษาและเรียบเรียงปัญหาพิเศษฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์เรียบร้อยได้ ทั้งนี้ด้วยความกรุณาในการให้คำปรึกษา คำแนะนำตลอดจนการตรวจทานแก้ไขในข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ความถูกต้องจาก อาจารย์ ดร. อัมรงค์ เมฆโหรา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ทางผู้จัดทำ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ รังสรรค์ โนชัย กรรมการปัญหาพิเศษ ที่ได้ทำการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องตลอดจนปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตรทุกท่านที่ได้อบรมให้ความรู้ในด้านสาขาวิชาต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาอยู่ ณ สถาบันแห่งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของบริษัทเอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด ทุกท่าน รวมถึงเกษตรกรทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลในการทำปัญหาพิเศษฉบับนี้

ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษา คำแนะนำดี ๆ อีกทั้งเป็นกำลังใจในการทำปัญหาพิเศษในครั้งนี้ นอกจากนี้ยังมีบุคคลที่ลืมไม่ได้ คือ คุณพ่อ คุณแม่ และสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่คอยให้กำลังใจ และมีส่วนช่วยสนับสนุนการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้ ซึ่งทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คณะผู้จัดทำ

กุมภาพันธ์ 2551

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(4)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตการศึกษา	2
นิยามศัพท์	4
วิธีการศึกษา	4
การวิเคราะห์ข้อมูล	6
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
การตรวจเอกสาร	7
สรุปผลการศึกษาจากการรวบรวมวรรณกรรม	19
ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์	22
สมมติฐานของการศึกษา	27
บทที่ 3 ประวัติและเทคนิคการปลูกมะเขือม่วงของบริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแท็นแอนด์เซอร์วิส จำกัด	
ประวัติ บริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแท็นแอนด์เซอร์วิส จำกัด	28
เทคนิคในการปลูกและดูแลรักษามะเขือม่วงเพื่อส่งออก	35
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร	38
การศึกษา	38

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
อายุ	39
สมาชิกกลุ่มเกษตรกร	40
การถือครองของที่ดิน	41
ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ	42
การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการปลูกมะเขือม่วงของเกษตรกร	43
ต้นทุนในการผลิตมะเขือม่วง	43
การทดสอบสมมติฐาน	59
การพึ่งพาวัตถุดิบของเกษตรกร	59
ความสามารถในการต่อรองราคา	60
ความเข้าใจในพันธะสัญญา	61
ความยากในการผลิต	63
ความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท	64
ราคาของผลผลิตในระบบมีผลตอบแทนน้อยกว่าในท้องตลาด	65
การจ่ายเงินค่าผลผลิตของบริษัท	66
การไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลผลิต	67
ผลกระทบจากแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญา	67
ปัญหาและอุปสรรค	69
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุป	70
ข้อเสนอแนะ	72
เอกสารอ้างอิง	73

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การศึกษาของเกษตรกรจำแนกตามเขตพื้นที่	39
2 อายุของเกษตรกรตัวอย่างจำแนกตามเขตพื้นที่	39
3 ข้อมูลสถิติพื้นฐานของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในแต่ละเขตพื้นที่	40
4 ข้อมูลสถิติพื้นฐานของเกษตรกรที่ถือครองเกษตรกรในแต่ละเขตพื้นที่	42
5 ข้อมูลสถิติพื้นฐานของรายได้ของเกษตรกร	43
6 ต้นทุนกล้าพันธุ์ในการปลูกมะเขือม่วงของเกษตรกร	44
7 ต้นทุนแรงงานในการเตรียมดิน	45
8 ต้นทุนแรงงานในการวางระบบน้ำเฉลี่ยต่อไร่ (บาท)	46
9 ต้นทุนค่าท่อในการปลูกมะเขือม่วง (บาท)	46
10 ต้นทุนแรงงานในการปลูกมะเขือม่วง (บาท)	47
11 ต้นทุนในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร (บาท)	48
12 ต้นทุนค่าไฟฟ้าในการปลูกมะเขือม่วง (บาท)	48
13 ต้นทุนในการใช้น้ำมันในการปลูกมะเขือม่วง (บาท)	49
14 ต้นทุนในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร (บาท)	49
15 สารกำจัดโรคพืช (บาท)	50
16 ต้นทุนในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในการปลูกมะเขือม่วง (บาท)	51
17 ค่าใช้จ่ายสารกำจัดวัชพืช (บาท)	51
18 ต้นทุนค่าไม้ค้ำยัน (บาท)	52
19 ต้นทุนค่าเชือก (บาท)	53
20 ค่าแรงปักหลัก (บาท)	53
21 ค่าดูแลรักษา (บาท)	54
22 ค่าแรงเก็บเกี่ยว (บาท)	55
23 ต้นทุนค่าขนส่งผลผลิตเป็นฤดูกาล (บาท)	56
24 รวมต้นทุนเป็นฤดูกาล (บาท)	57
25 ผลผลิตเกรด เอ (กิโลกรัม)	57

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
26 รายได้เฉลี่ยต่อไร่ต่อฤดูกาล	58
27 ผลตอบแทน (บาท)	69
28 ความรู้สึกเป็นเบียดเบียนและความหิวอดอยาก	60
29 ความสามารถในการต่อรองราคา จำแนกตามเขตพื้นที่ปลูกมะเขือม่วง	61
30 ความเข้าใจในพันธะสัญญา	62
31 ความยากในการผลิตของผลผลิต	63
32 ความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท	64
33 ความเหมาะสมของการประกันราคา	65
34 การจ่ายเงินค่าผลผลิตของบริษัท	66
35 การไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลผลิต	67
36 ผลกระทบจากแรงบีบบังคับของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญา	68

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การปลุกมะเชื่อม่วงแบบน้ำราด	30
2	การปลุกมะเชื่อม่วงแบบน้ำหยด	31
3	มาตรฐานการรับซื้อมะเชื่อม่วง	32
4	มาตรฐานการรับซื้อมะเชื่อม่วง ขนาดควรรับซื้อมะเชื่อม่วง	33
5	มาตรฐานการรับซื้อมะเชื่อม่วง ผิวมะเชื่อม่วงที่รับซื้อมะเชื่อม่วง	33
6	ตัวอย่างมะเชื่อม่วงเกรด A	34

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญาของเกษตรกร:
กรณีศึกษาบริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด

โดย : นางสาว ทิพย์ฤทัย นามสิน
นางสาว นิภาวรรณ กรรณพิสุทธิ์
นางสาว หยาดพิรุณ แปลกปลาต

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตร์บัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

สาขาวิชาเอก : บริหารธุรกิจเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ : ธำรงค์ เหมโหรา ๒๕/๖๒/๖๓

(ธำรงค์ เหมโหรา)

ระบบการเกษตรแบบพันธะสัญญา หมายถึง ระบบการผลิตทางการเกษตรที่มีการจัดการร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการหรือผู้ซื้อ ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรฝ่ายหนึ่งกับผู้ผลิต ได้แก่เกษตรกรที่มีปัจจัยการผลิตบางประเภทอยู่ในครอบครอง และทุนอีกฝ่ายหนึ่ง โดยทั้งสองฝ่ายได้ตกลงทำสัญญาระหว่างกันไว้ล่วงหน้าถึงปริมาณและคุณภาพของผลผลิตที่เกษตรกรจะป้อนให้ ส่วนผู้ประกอบการจะให้การประกันราคาผลผลิตพร้อมทั้งให้การสนับสนุนทุน พันธุ์พืช และเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ผลจากการรวบรวมวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่าการทำธุรกิจแบบพันธะสัญญานั้นเกิดปัญหาขึ้น คือ เกษตรกรมักไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญาที่ได้ตกลงไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญาของเกษตรกร โดยทำการศึกษาจากกรณีของบริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ทำธุรกิจแบบการเกษตรแบบพันธะสัญญา

วัตถุประสงค์ในการศึกษาในครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาวะการผลิต ต้นทุน ผลตอบแทน และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในพันธะสัญญาจำแนกตามเขตจังหวัด รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการผลิตมะเขือม่วง ตลอดจนแนวทางและวิธีแก้ไข โดยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรและเอกสารงานวิจัยที่ได้มีการรวบรวมไว้ โดยเทคนิคในการวิเคราะห์ คือ กำไรในการดำเนินการปลูกมะเขือม่วง วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญากับเขตพื้นที่ปลูกด้วยค่าไคสแควร์ (Chi-Squire)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญากับเขตพื้นที่ (6 จังหวัด) พบว่ามีปัจจัย 3 ปัจจัยที่มีความแตกต่างกันตามเขตพื้นที่ ได้แก่ ปัจจัยความเข้าใจในพันธะสัญญา ปัจจัยความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท และปัจจัยความเหมาะสมของการประกันราคา ปัจจัยที่ไม่มีความแตกต่างกันตามเขตพื้นที่มีเพียงปัจจัยเดียวคือ ปัจจัยความสามารถในการต่อรองราคา จำแนกตามเขตพื้นที่ปลูกมะเขือม่วง และปัจจัยที่ไม่สามารถวิเคราะห์ความแตกต่างได้มี 4 ปัจจัยคือ ปัจจัยความรู้สึกเป็นเบียดเบียนและความยืดหยุ่นน้อย ปัจจัยความยากในการผลิตของผลผลิต ปัจจัยการจ่ายเงินค่าผลผลิตของบริษัทฯ และปัจจัยผลกระทบจากแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญา (ความรู้สึกที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่บริษัทกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด)

ข้อเสนอแนะที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลดีทั้งต่อเกษตรกรและบริษัทมากที่สุดคือ การเพิ่มราคาประกันเพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับเกษตรกรผลิตผลผลิตที่มีคุณภาพ การให้ความรู้กับเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการฟาร์ม วิธีป้องกันและรักษาโรค การจัดการประชุมให้ความรู้กับเกษตรกรบ่อยครั้งและเกษตรกรควรปฏิบัติตามคำแนะนำของพนักงานส่งเสริมการเกษตรอย่างเคร่งครัด

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา

ระบบการเกษตรแบบพันธะสัญญา หมายถึง ระบบการผลิตทางการเกษตรที่มีการจัดการร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการหรือผู้ซื้อ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าของโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรฝ่ายหนึ่งกับผู้ผลิตได้แก่ เกษตรกรที่มีปัจจัยการผลิตบางประเภทอยู่ในครอบครอง เช่น ที่ดิน แรงงาน และทุนอีกฝ่ายหนึ่ง โดยทั้งสองฝ่ายได้ตกลงทำสัญญาระหว่างกันไว้ล่วงหน้าถึงปริมาณและคุณภาพของผลผลิตที่เกษตรกรจะป้อนให้ ส่วนผู้ประกอบการจะให้การประกันราคาผลผลิตพร้อมทั้งให้การสนับสนุนทุน พันธุ์พืช และเทคโนโลยีที่ทันสมัยโดยที่ผู้ประกอบการเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของหน่วยการผลิตเสียเอง ขณะเดียวกันเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการยังคงเป็นอิสระในการเป็นเจ้าของหน่วยการผลิตของตน

บริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด ได้ทำธุรกิจแบบพันธะสัญญากับบริษัท ไทยนิปปอน เวจเทเบล จำกัด ในการเป็นผู้ส่งออกมะเขือม่วงสู่ประเทศญี่ปุ่น ในรูปผลิตภัณฑ์แช่แข็ง บริษัทเอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด จึงได้ทำข้อตกลงกับเกษตรกร ในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก อุตรดิตถ์ และสุโขทัย เนื่องจากเป็นจังหวัดที่เหมาะสมในการปลูกและทางบริษัทได้รับคำสั่งซื้อเป็นปริมาณต่อปี จากสภาพการผลิตในประเทศไทยที่ผลผลิตออกตามฤดูกาล มีผลต่อปริมาณผลผลิตที่จะได้ในแต่ละเดือน เช่นในฤดูฝนจะได้ผลผลิตมากถึง 90-130 กิโลกรัมต่อไร่ต่อวัน หรือในฤดูแล้งเกษตรกรจะสามารถส่งผลผลิตได้ 40 กิโลกรัมต่อไร่ต่อวัน ซึ่งเป็นปริมาณที่น้อย การจัดสรรผลผลิตเพื่อให้ได้มาตรฐานการผลิตที่ดี บริษัทได้สร้างทีมงานที่จะเข้ามาดูแลเกษตรกรในการผลิตการใส่ปุ๋ยและสารเคมีต่าง ๆ รวมทั้งการปลูกมะเขือม่วงให้ได้ผลผลิตในปริมาณตามกำหนดเวลาการสั่งซื้อสินค้าไปต่างประเทศ

ในระหว่างที่ผ่านมาบริษัทเอ็กเทนชั่นฯ ได้ดำเนินการร่วมกับเกษตรกร แต่พบว่าเกษตรกรมักไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทำสัญญากันไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่เกษตรกรโดยทั่วไปที่เข้าสู่การทำเกษตรพันธะสัญญาไม่ปฏิบัติตามสัญญา ทั้ง ๆ ที่การทำธุรกิจแบบนี้ น่าจะ

เป็นผลดีให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนผลการศึกษาที่ผ่านมา และทำการสำรวจและทำวิจัยถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญา

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาวะการผลิต ต้นทุน ผลตอบแทนของการปลูกมะเขือม่วง ภายใต้พันธะสัญญาของบริษัท บริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในพันธะสัญญาของบริษัท บริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด และเขตพื้นที่ปลูก (จังหวัด) รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการผลิตมะเขือม่วง ตลอดจนแนวทางและวิธีการแก้ไข

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในพันธะสัญญา ประสิทธิภาพของการปลูกมะเขือม่วงของเกษตรกร เมื่อเทียบกับมาตรฐานของบริษัทที่ได้กำหนดไว้ ตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ในการผลิตมะเขือม่วง และแนวทางวิธีการแก้ไข

ขอบเขตในการศึกษา

ในการศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญาที่ได้ทำไว้กับบริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด

ประชากร ได้แก่ เกษตรกรที่ได้ทำพันธะสัญญากับบริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด ทั้งหมด 300 คน แบ่งไปตามจังหวัดได้ดังนี้

จังหวัดสุโขทัยมีจำนวนตัวอย่าง	52 คน
จังหวัดกำแพงเพชรมีจำนวนตัวอย่าง	26 คน
จังหวัดนครสวรรค์มีจำนวนตัวอย่าง	25 คน
จังหวัดพิจิตรมีจำนวนตัวอย่าง	25 คน
จังหวัดพิษณุโลกมีจำนวนตัวอย่าง	25 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จังหวัดอุดรดิตถ์มีจำนวนตัวอย่าง 19 คน

โดยการศึกษานี้ได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวนตัวอย่าง 172 คน

พื้นที่ที่ทำการวิจัย การวิจัยนี้กำหนดพื้นที่เฉพาะในจังหวัดที่ได้มีการทำพันธะสัญญาไว้กับบริษัทเท่านั้น ซึ่งมีทั้งหมด 6 จังหวัด ได้แก่จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก อุดรดิตถ์ สุโขทัย และ นครสวรรค์ ส่วนจังหวัดลพบุรีเป็นเพียงจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของบริษัทเท่านั้นไม่ได้ทำการเพาะปลูกมะเขือม่วง

ช่วงเวลา 29 ตุลาคม-พฤศจิกายน 2550

เกษตรกรตัวอย่าง คือ เกษตรกรตัวอย่างที่ได้พันธะสัญญาไว้กับบริษัท

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

จังหวัดที่ได้ทำการปลูกมะเขือม่วงตามพันธะสัญญา ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก อุดรดิตถ์ ซึ่งทางบริษัทได้จัดพนักงานส่งเสริมไปดูแลให้คำแนะนำให้กับเกษตรกรเป็นรายจังหวัด เนื่องจากแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างทางด้าน ภูมิศาสตร์ แหล่งน้ำ สภาพภูมิอากาศ ฯลฯ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

1.1 การที่เกษตรกรรู้สึกว่าเป็นเบี้ยล่างและมีความยืดหยุ่นน้อยในการปฏิบัติตามพันธะสัญญา

1.2 ความสามารถในการต่อรองราคาของเกษตรกร

1.3 ความเข้าใจในสัญญาที่ได้ทำไว้กับบริษัท

1.4 ความยากในการผลิตของผลผลิต

1.5 การที่เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท

1.6 การที่ราคาของผลผลิตภายในระบบมีผลตอบแทนที่น้อยกว่าในท้องตลาด

1.7 การที่บริษัทจ่ายเงินค่าผลผลิตล่าช้า

1.8 การไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลผลิต

1.9 ผลกระทบจากแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญา

นิยามศัพท์

เกษตรพันธะสัญญา (Contract farming) หมายถึง การทำฟาร์มสัญญาเลี้ยงปลุสสัตว์หรือเพาะปลูกพืชที่มีการทำสัญญาซื้อขายกัน โดยส่วนใหญ่จะมีการกำหนดราคาผลผลิตไว้ตายตัว ซึ่งเรียกว่า ฟาร์มประกันราคา หรือ “ฟาร์มประกัน” ในการทำสัญญาฟาร์มประกัน มีคู่สัญญา 2 ฝ่าย ฝ่ายแรกเป็นฝ่ายฟาร์ม เรียกว่า “ฟาร์มประกัน” คือฝ่ายเกษตรกรเจ้าของฟาร์ม ส่วนฝ่ายที่สองเป็นคู่สัญญาที่สัญญาจะซื้อผลผลิตกลับคืน ในราคาประกัน เรียกว่า “ผู้รับประกัน” ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปบริษัท

ระบบปล่อยกู้ยืมให้กับลูกไร่ หมายถึงวิธีการที่ผู้รวบรวมผลผลิตหรือตัวแทนจะปล่อยเครดิตให้กับลูกไร่ทั้งหมด ทั้งค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ฯลฯ ยกเว้นค่าเช่าที่ดิน ค่าน้ำมัน และค่าจัดการอื่น ๆ และชาวสวนจะใช้เงินคืนก็ต่อเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตและหักเป็นค่าใช้จ่ายไป โดยจะหักเพียงครึ่งหนึ่งของหนี้ทั้งหมดเพราะเกษตรกรจะได้มีเงินเหลือในการใช้จ่ายต่าง ๆ

ราคาประกัน หรือการประกันราคา หมายถึง ราคาที่ทางบริษัทได้ทำการตกลงราคากับเกษตรกรในการรับซื้อผลผลิตที่เกษตรกรจะขายให้

บริษัท ฯ หมายถึง บริษัท เอ็กเพนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เกษตรกรที่มีพันธะสัญญา ปลูกมะเขือม่วงให้กับบริษัท เอ็กเพนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด ตั้งแต่วันที่ 29 ตุลาคม-4 พฤศจิกายน 2550

1.1 การเลือกตัวอย่าง เลือกตัวอย่างในการใช้ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่างไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็น โดยเป็นการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนการเลือกตัวอย่างดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดตัวอย่างของประชากรในการศึกษาคั้งนี้ จะมีวิธีการกำหนดโดยใช้สัดส่วนประชากร ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อยอมให้ความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นในระดับร้อยละ 5 โดยใช้สูตรที่ใช้หาขนาดตัวอย่าง

โดยที่

$$n = N/(1 + Ne^2)$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ กำหนดที่ร้อยละ 0.05 แทนค่า

$$n = 300/(1 + 300(0.05^2))$$

$$n = 171.4$$

ดังนั้น ตัวอย่างทั้งหมด คือ 171.4 ตัวอย่าง และเพื่อความสะดวกในการเก็บตัวอย่าง จึงกำหนดให้ใช้ตัวอย่างทั้งหมด 172 ตัวอย่าง โดยจะแบ่งตามสัดส่วนของผู้เพาะปลูกในแต่ละจังหวัดจึงนำไปทำการสุ่มแบบบังเอิญ

ขั้นที่ 2 ผู้ศึกษาทำการเลือกตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เป็นการเลือกตัวอย่างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้วิจัยซึ่งพิจารณาว่าควรให้หน่วยใดเป็นหน่วยตัวอย่าง เนื่องจากเห็นว่าเหมาะสม หรือผู้วิจัยอาจจะมีความสนใจที่ต้องการเก็บข้อมูลจากคนในกลุ่มนี้เท่านั้น เนื่องจากประชากรทั้งหมดที่ทางผู้ศึกษาได้ทำการวิจัยในครั้งนี้เป็นประชากรที่เป็นเกษตรกรที่ได้ทำพันธะสัญญากับทางบริษัททั้งสิ้น โดยได้ทำการแบ่งตัวอย่างในการศึกษาตามสัดส่วนของประชากรแต่ละจังหวัด

1.2 การสร้างแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถามดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการติดตามของบริษัท ประกอบด้วย การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากพนักงานส่งเสริมให้กับเกษตรกร การดูแลเกษตรกร ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อพนักงานส่งเสริมในพื้นที่ของตนเอง ตลอดจนการแก้ปัญหา ในทุก ๆ ช่วงของการปลูกมะเขือม่วงจนถึงตัดเกรด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ในการปลูกมะเขือม่วง ได้แก่ โรคพืช วัชพืช สารเคมี น้ำ ดิน และภัยธรรมชาติ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนในการปลูกมะเขือม่วง เช่น ค่าแรง ค่ากล้าพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี ค่าไม้ค้ำยัน เป็นต้น

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร

ส่วนที่ 6 ความเข้าใจในพันธะสัญญาของเกษตรกร ความเข้าใจในมาตรฐานการรับซื้อ ความพึงพอใจของเกษตรกรที่จะต้องปฏิบัติตามพันธะสัญญาของบริษัท ความคิดเห็นเกี่ยวกับราคาประกันของบริษัท และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้มีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของผู้ที่ทำการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรพันธะสัญญา เช่น บุศรา ลิ้มนิรันดร์ และคณะ (2549) ศึกษาเรื่อง พันธะสัญญากับโอกาสการพัฒนาของเกษตรกรรายย่อย จิตรลดา (2546) ศึกษาเรื่อง การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งภายใต้ระบบสัญญาซื้อขาย เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญา ระหว่างเกษตรกรที่ปลูกมะเขือม่วงกับบริษัท เด็กเห็นชั้นคอนเซอรัวแท็นแอนด์เซอร์วิส จำกัด โดยอาศัยข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์ ประกอบแบบสอบถามเกษตรกรที่ปลูกมะเขือม่วง และข้อมูลทุติยภูมิจากการค้นคว้าเก็บข้อมูลจากวรรณกรรม และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาประสิทธิภาพของการปลูกมะเขือม่วงของเกษตรกร พิจารณาจากรายได้ของเกษตรกรเมื่อหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดและผลผลิตของเกษตรกรที่ได้จริงเทียบกับผลผลิตที่บริษัทได้ตั้งมาตรฐานไว้

2. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม จะใช้วิธีวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา จากแบบสอบถาม 172 ชุด

3. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อการไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญาระหว่างเกษตรกรกับบริษัทฯ โดยใช้ค่าทดสอบ ไคสแควร์ (chi-square test) ในการทดสอบ

4. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการผลิตมะเขือม่วง ตลอดจนแนวทาง และวิธีการในการแก้ไข ใช้วิธีรวบรวมจากการสัมภาษณ์จากแบบสอบถามมาประเมินผลเชิงพรรณนา และนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นำมาหาแนวทาง และวิธีแก้ไขปัญหาต่อไป

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา โดยทำการรวบรวมจากรายงานการศึกษา และเอกสารอื่น ๆ สมมติฐานของการศึกษาที่ผู้ศึกษาได้ทำการกำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงทฤษฎีแบบจำลองในการวิเคราะห์ที่ไควสแควร์ และการวิเคราะห์ค่า anova โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตรวจเอกสาร

จีรพรรณ กุลดิลก และคณะ (2525) ศึกษาอุตสาหกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นชนบท : กรณีอุตสาหกรรมผักและผลไม้บรรจุกระป๋องในภาคเหนือของประเทศไทยพบว่า การมีโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเข้ามาตั้งในท้องถิ่นเป็นการช่วยเสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นมีดังนี้ ประการที่ 1 ผลกระทบโดยตรงและทางอ้อมต่อรายได้และการมีงานทำของท้องถิ่น ผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ทำงานในไร่ของโรงงาน ทำให้มีรายได้ประจำจากการทำงาน มีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นยังได้รับการฝึกอบรมวิธีการใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการเพาะปลูก ประการที่ 2 ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ของเกษตรกรกับโรงงานอุตสาหกรรมและอำนาจในการต่อรอง ความสัมพันธ์ของเกษตรกรที่ทำงานในไร่ของโรงงานเป็นแบบนายจ้างกับลูกจ้าง คนงานที่ทำงานในไร่ของโรงงานจะต้องทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่ทางโรงงานตั้งไว้ เกษตรกรจึงมีความรู้สึกว่าเขาอดอิสระแต่การขาดอิสระไม่ใช่เรื่องสำคัญของเกษตรกรที่ทำงานในโรงงาน เพราะเกษตรกรพอใจจากการมีงานทำ มีรายได้มั่นคง มากกว่าการที่ได้ทำงานในโรงงาน เกษตรกรเห็นว่าเป็นผลดีมากกว่าผลเสีย กล่าวโดยสรุปการมีโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเข้าไปตั้งในท้องถิ่นทำให้เกิดผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อเกษตรกร ผลกระทบโดยตรง คือ ทำให้คนในท้องถิ่นมีงานทำมีรายได้ประจำจากการทำงาน ได้รับการฝึกอบรมวิธีการปลูกพืชแบบใหม่ที่เน้นคุณภาพของผลผลิต ทำให้มีตลาดรองรับผลผลิต มีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นในฤดูกาลผลิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณาจารย์จากภาควิชาการบัญชีและการบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2528) ศึกษาการตลาดของผลผลิตทางการเกษตรในภาคเหนือของประเทศไทย พืชที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ลำไย กระเทียม ถั่วเหลือง และยาสูบ ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้ ประการที่ 1 ตลาดสินค้า ลำไย กระเทียม ถั่วเหลือง และยาสูบ มีหลายลักษณะทั้งตลาดท้องถิ่น และตลาดปลายทาง กระบวนการตลาดของสินค้าเกษตรจะมีบุคคลเกี่ยวข้องสามฝ่าย คือ ฝ่ายเกษตรกรผู้ผลิต พ่อค้าคนกลาง (อาจมีหลายทอด) ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปกติ คือ ปัญหาระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตกับพ่อค้าคนกลาง ในเรื่องราคาผลผลิต ประการที่ 2 ความรู้ เกษตรกรขาดความรู้ในการวางแผนด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการผลิต ด้านการเงิน ด้านการตลาด และด้านการเคลื่อนไหวของสินค้า เป็นต้น กล่าวโดยสรุป ตลาดของผลผลิตทางการเกษตรที่มีปัญหากับพ่อค้าคนกลางในเรื่องราคาผลผลิตอยู่เป็นประจำคือ ผลผลิตของพืชที่ปลูกนอกระบบสัญญา ส่วนผลผลิตของพืชในระบบสัญญาไม่มีปัญหาเรื่องพ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้เกษตรกรขาดความรู้ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับระบบการผลิต

สุมาลี รัตนปัญญา และคณะ (2532) ศึกษาการผลิตอ้อยซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของชาวบ้านในหมู่บ้านสี่แห่งในเขตอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ พบว่าหมู่บ้านที่ทำการผลิตอ้อยทั้งสี่แห่งนี้ตั้งอยู่ในเขตป่าเตรียมสงวนภูแลนคา การปลูกอ้อยของเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษาทั้งหมด ได้รับการสนับสนุนเงินจากโรงงานน้ำตาลในจังหวัดชัยภูมิ โดยโรงงานน้ำตาลจะประกันราคาอ้อยต่อปีการเพาะปลูก ทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจในการเพาะปลูกและผลตอบแทน ส่วนการใช้ที่ดินมีแนวโน้มว่าจะขยายการปลูกบริเวณพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น ลำชี ห้วย หนองต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งอ้อยจะเจริญเติบโตได้ดี และคาดว่าจะขยายพื้นที่ที่เคยเพาะปลูกพืชอื่นมาก่อน เช่น ปอ มันสำปะหลัง และข้าวโพด เป็นต้น ด้านเทคโนโลยีที่เป็นปัจจัยการผลิตในเรื่องปุ๋ย ปัจจุบันเกษตรกรยังใช้ไม่เหมาะสม คาดว่าเกษตรกรจะมีการใช้เพิ่มขึ้น เพื่อให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของโรงงานน้ำตาล ส่วนด้านทุนในการเพาะปลูกในอนาคตสามารถลดต้นทุนการเพาะปลูกลงได้ด้วยการขยายพันธุ์เอง แต่อาจมีต้นทุนบางส่วนที่เพิ่มขึ้นมา เช่น ค่าปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เป็นต้น แต่จะทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้นมาชดเชย และเหลือเป็นกำไร แนวโน้มด้านการตลาด คาดว่าไม่มีปัญหาเพราะพืชที่ปลูกอยู่ในความต้องการของผู้บริโภค ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ประกอบกับโรงงานน้ำตาลได้ประกันราคาเอง นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าผลกระทบเกิดขึ้น คือ ทำให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรในหมู่บ้านไม่ต้องอพยพไปทำงานต่างถิ่น และมีผลทำให้เกิดการรวมกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของเกษตรกร คือ กลุ่มโคเวตาอ้อยกล่าวโดยสรุป การผลิตอ้อยส่งโรงงานทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจในการผลิตจากการประกันราคาอ้อยของโรงงาน และมีแนวโน้มที่จะขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีการผลิตในอนาคตจะเพิ่มมากขึ้นเพื่อเพิ่มผลผลิตตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่

สมภพ มานะรังสรรค์ (2534) ศึกษากระบวนการผลิตแบบมีสัญญาผูกพัน โดยใช้สินค้าการเกษตรสี่ชนิด คือ ไม้เนื้อ สับปะรด ปาล์มน้ำมัน และหน่อไม้ฝรั่งเป็นตัวอย่างในการศึกษา ผลการศึกษา พบว่า แรงจูงใจที่ทำให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบ คือ หลักการประกันราคาและเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับผลตอบแทนคุ้มค่าในช่วงแรก ต่อมาเมื่อมีการผลิตไปนาน ๆ ผลผลิตเริ่มน้อยลง เกษตรกรเกิดความเสียหายต้องล้มเลิกกิจการไปในที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำของกลุ่มผู้ประกอบการเอง ดังนี้ ประการที่ 1 ไม้เนื้อ เป็นผลผลิตที่มีการใช้ระบบการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันโดดเด่นที่สุด เพราะได้รับการส่งเสริมจากบริษัทยักษ์ใหญ่ที่ทำธุรกิจอาหารสัตว์มาเป็นเวลา 20 ปี แรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้บริษัทส่งเสริมระบบการผลิตแบบมีสัญญาผูกพันในไม้เนื้อ คือ การสร้างหลักประกันทางตลาดสินค้าตน คือ อาหารสัตว์และลูกไก่ที่ผลิตได้เพื่อจูงใจให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ประการที่ 2 กรณี สับปะรด ปาล์มน้ำมัน และหน่อไม้ฝรั่ง พบว่าแทบไม่มีระบบการผลิตแบบมีสัญญาผูกพันตามที่นิยามไว้เกิดขึ้น กล่าวคือ บริษัทผู้รับซื้อมักจะไม่ยอมทำตามสัญญาในระดับกระบวนการผลิตของเกษตรกรอย่างมากที่สุดที่บริษัทจะทำก็คือ การประกันราคาขั้นต่ำแก่ผลผลิตที่เกษตรกรในโครงการจะทำการขายให้แก่ตนเท่านั้นสาเหตุความล้มเหลวของการผลิตสับปะรด ปาล์มน้ำมัน และหน่อไม้ฝรั่งในระบบเนื่องจากมีผู้ซื้อและผู้ขายภายนอกเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้นทุนในการเคลื่อนย้ายระหว่างผู้ซื้อหรือผู้ขายรายการหนึ่ง (คู่สัญญา) ไปยังผู้ขายรายการอื่น ๆ ทำได้ง่าย เช่น ในบริเวณที่ปลูกสับปะรด ปาล์มน้ำมัน และหน่อไม้ฝรั่ง จะมีพ่อค้าคนกลางเป็นจำนวนมากรับซื้อผลผลิต ทำให้เกษตรกรในโครงการลักลอบขายผลผลิตเป็นจำนวนมาก กล่าวโดยสรุป ระบบการผลิตแบบมีสัญญาผูกพันในการผลิตสัตว์ในช่วงแรกกลุ่มผู้ประกอบการจะสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการโดยการประกันราคาผลผลิตและเกษตรกรได้รับผลตอบแทนคุ้มค่าในช่วงแรก ๆ หลังจากนั้นค่าตอบแทนเริ่มน้อยลง จากการกระทำของกลุ่มผู้ประกอบการ ในที่สุดเกษตรกรเกิดภาวะขาดทุนจึงล้มเลิกกิจการไป และเกษตรกรในโครงการถูกจำกัดอิสระ โดยถูกห้ามไม่ให้ไปมาหาสู่ระหว่างกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ด้วยกัน โดยกลุ่มผู้ประกอบการอ้างว่าจะทำให้โรคแพร่จากเล้าหนึ่งไปสู่อีกเล้าหนึ่งได้ ส่วนการผลิตพืช ผู้รับซื้อไม่ชอบทำตามสัญญา ในกรณีพื้นที่การผลิตมีผลผลิตนอกระบบสัญญาออกมาจากผู้รับซื้อจะซื้อผลผลิตนอกระบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สัญญาซึ่งมีราคาถูกกว่าราคาที่ประกันผลผลิตพืชในสัญญา การซื้อผลผลิตจากเกษตรกรในระบบใช้วิธีคิดเกรดจึงทำให้เกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาต่ำ ทำให้ระบบการผลิตพืชในสัญญาประสบความล้มเหลว

จกกลนี้ เกิดพิบูลย์ และอุดม เกิดพิบูลย์ (2535) ศึกษาแบบแผนวงจรต่อเนื่องระหว่างการผลิตกับการตลาดผักสดและผลไม้ส่งออกของจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาการปลูกพืชตามสัญญาว่าจ้าง พบว่าการนำระบบการปลูกพืชตามสัญญาว่าจ้างไปใช้ มีปัจจัยที่เอื้ออำนวยหลายประการ เช่น ปัจจัยด้านกายภาพ ชีวภาพ ปัจจัยด้านเกษตร และปัจจัยอื่น ๆ ปัจจัยด้านกายภาพ เช่น เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำถาวร มีการคมนาคมที่สะดวก ด้านชีวภาพ เช่น พืชที่นำมาปลูกต้องใช้ดินและอุปกรณ์การผลิตชนิดเดียวกับพืชหลักที่เกษตรกรปลูก ปัจจัยด้านเกษตรกร คือ การมีที่ดินเป็นของตนเอง และมีอุปกรณ์ในการผลิตและการขนส่ง และปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น การมีตลาดและราคาที่แน่นอน ประโยชน์ที่ได้จากระบบการปลูกพืชตามสัญญาว่าจ้าง คือ เกษตรกรได้รับปัจจัยการผลิตมาใช้ล่วงหน้า มีรายได้แน่นอน ส่วนปัญหาของเกษตรกรที่ปลูกพืชตามสัญญาว่าจ้าง คือ การเป็นหนี้ต่อเนื่องยาวนานจากการกู้เงินมาผลิตพืชและไม่สามารถส่งคืนได้เนื่องจากเหตุสุดวิสัย เกษตรกรต้องรับภาระเสี่ยงต่อราคาผลผลิตในกรณีส่งผลผลิตล่าช้า ซึ่งผู้ว่าจ้างนำมาเป็นข้ออ้างในการรับซื้อในราคาต่ำ โดยอ้างว่าผลผลิตเสื่อมคุณภาพ ปัญหาเรื่องการกระจายตัวของระบบไม่มีความเสมอภาค เนื่องจากการพิจารณาโควตาการผลิต แต่ละปีกลุ่มที่ได้รับการพิจารณา คือ กลุ่มเดิมซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรรายใหญ่ และปานกลาง เกษตรกรรายย่อยมักไม่ได้รับการพิจารณา นอกจากนี้มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การใช้สารเคมีในการผลิตมากเกินไป ทำให้อากาศบริเวณใกล้เคียงเป็นพิษ และปัญหาของผู้ว่าจ้าง คือ ความไม่ซื่อสัตย์ของเกษตรกร และการรักษาคุณภาพของผลผลิต

จันทร์จิรา สุขเกษม (2535) ศึกษาผลกระทบของระบบการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันต่อเทคโนโลยีการผลิตของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการเปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรที่อยู่นอกระบบสัญญาผูกพันกับเกษตรกรในระบบสัญญาผูกพัน ตัวอย่างของพืชที่ใช้ในการศึกษา คือ มันฝรั่ง มะเขือเทศ ถั่วเหลือง และถั่วเหลืองฝักสด ผลการศึกษาพบว่า ประการที่ 1 ลักษณะสัญญาเกษตรกรกลุ่มที่ปลูกมันฝรั่ง ถั่วเหลือง และถั่วเหลืองฝักสดจะมีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนกลุ่มผู้ปลูกมะเขือเทศจะทำสัญญากันด้วยวาจา ประการที่ 2 สภาพทั่ว ๆ ไปของเกษตรกรทั้งใน

ระบบและนอกระบบสัญญาผูกพันไม่แตกต่างกัน เกษตรกรกลุ่มที่ปลูกมันฝรั่งมีสภาพเศรษฐกิจดีที่สุด ส่วนเกษตรกรกลุ่มที่ปลูกมะเขือเทศมีสภาพทางเศรษฐกิจด้อยที่สุด ประการที่ 3 ต้นทุนการผลิต ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรนอกระบบสัญญาผูกพันสูงกว่าต้นทุนการผลิตของเกษตรกรในระบบสัญญาผูกพัน เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรนอกระบบมีต้นทุนแปรผันที่สูงกว่าในทุกรายการ เช่น ค่าปุ๋ย ค่ากำจัดวัชพืช ค่ายาปราบศัตรูพืช ยกเว้นค่าจ้างแรงงานที่ไม่แตกต่างกัน ประการที่ 4 ผลตอบแทนการผลิตเกษตรกรที่ปลูกมะเขือเทศและถั่วเหลืองฝักสดในระบบสัญญาผูกพันจะได้รับผลตอบแทนสูงกว่าเกษตรกรนอกระบบสัญญาผูกพัน ขณะเดียวกันการผลิตมันฝรั่งในระบบสัญญาผูกพัน ให้ผลตอบแทนที่น้อยกว่าการผลิตนอกระบบสัญญาผูกพัน ส่วนถั่วเหลืองฝักสดเป็นพืชใหม่ที่เกษตรกรไม่เคยปลูกมาก่อน บริษัทจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้แก่เกษตรกร ประการที่ 6 ความแตกต่างของการใช้เทคโนโลยี พบว่ากลุ่มเกษตรกรในระบบสัญญาผูกพันและในระบบกึ่งสัญญาผูกพัน มีระดับการใช้เทคโนโลยีการผลิตไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มเกษตรกรนอกระบบสัญญาผูกพัน มีผลิตภาพในการใช้แรงงานและการดูแลรักษาสูง โดยเฉพาะมันฝรั่งมีการดูแลรักษาสูงกว่าในระบบ เนื่องจากเกษตรกรนอกระบบมีความระมัดระวังในเรื่องการเสี่ยงทางด้านราคาและผลผลิตมากกว่าเกษตรกรในระบบ กรณีพืชที่เกษตรกรคุ้นเคย เกษตรกรไม่ยอมรับวิธีการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของโรงงานเกษตรกรจะยอมรับเทคโนโลยีการผลิต เฉพาะการปลูกพืชชนิดใหม่ที่เกษตรกรไม่คุ้นเคย ดังนั้นแนวโน้มการนำระบบสัญญาผูกพันมาใช้ในการปรับปรุงเทคโนโลยีอาจจะใช้ได้ดีกับพืชชนิดใหม่ที่ต้องการคุณภาพที่ค่อนข้างจะสูง

วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์ และดุษฎี อายุวัฒน์ (2535) ศึกษากระบวนการผลิตภายใต้เงื่อนไขสัญญาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทำการผลิตสับปะรดส่งโรงงาน การผลิตพืชไร่เพื่อขายเมล็ดพันธุ์ และการผลิตในเชิงวนศาสตร์ ชาวบ้านที่ทำการผลิตภายใต้เงื่อนไขสัญญาเป็นชาวบ้านที่มีประสบการณ์ทำการผลิตเชิงพาณิชย์มาก่อน และผลการศึกษาที่สำคัญมีดังนี้ ประการที่ 1 กระบวนการผลิตภายใต้เงื่อนไขสัญญามีสามประการด้วยกัน คือ หนึ่งกระบวนการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชาวบ้านทราบเกี่ยวกับการผลิต ผลผลิตทางการเกษตรที่โรงงานต้องการเป็นวัตถุดิบในการดำเนินการผลิตของโรงงาน ซึ่งอาจจะเป็นผลผลิตจากพืชไร่ หรือต้นไม้ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของโรงงานยังแจ้งให้ชาวบ้านทราบ เกี่ยวกับเงื่อนไขต่าง ๆ ของการผลิตภายใต้เงื่อนไขสัญญา สองการปลูกและการดูแลรักษา ในขั้นการปลูกและการดูแลรักษาพืชแต่ละชนิดนั้น ทางโรงงานจะจัดเจ้าหน้าที่เข้ามา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปลูกและการดูแลรักษา ซึ่งในขั้นตอนนี้มีการถ่ายทอดความรู้หรือเทคโนโลยี ไปสู่ชาวบ้านที่ปลูกพืชภายใต้เงื่อนไขสัญญา และสามารถขายผลผลิต การขายผลผลิตของเกษตรกรที่ทำการผลิตภายใต้เงื่อนไขสัญญา ประการที่ 2 ด้านวิวัฒนาการของการผลิตภายใต้เงื่อนไขสัญญา ในพื้นที่ศึกษา คือ การผลิตสับปะรดส่งโรงงาน เริ่มแรกเกษตรกรเข้าสู่ระบบการผลิตแบบมีเงื่อนไขสัญญาโดยการผลิตใหม่ ให้นิคมสร้างตนเอง ทำหน้าที่เชื่อมโยงให้เกิดการติดต่อ แต่สุดท้ายก็ต้องล้มเลิกเพราะเกษตรกรเห็นว่าไม่ประสบผลดี และจากเงื่อนไขสัญญาที่ชาวบ้านเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก ประการที่ 3 ผลกระทบของระบบการผลิตภายใต้เงื่อนไขสัญญามีดังนี้ ผลกระทบต่อครอบครัว เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีงานทำในฤดูแล้งไม่ต้องว่างงาน ไม่มีการอพยพแรงงานในท้องถิ่นทำให้ครอบครัวอบอุ่น ผลกระทบต่อชุมชน ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ กับประชาชนในกรณีสับปะรด สำนักงานพัฒนาชุมชนเข้ามาให้ความช่วยเหลือประสานกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ให้เข้ามารับการอบรมส่งเสริมการปลูกสับปะรด ทำให้หมู่บ้านเป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งผลิตสับปะรด ค่านิยมของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไป เช่น ค่านิยมต่ออาชีพ เป็นต้น การปลูกสับปะรดทำให้ชาวบ้านมีเครดิตมากขึ้นเมื่อกู้เงินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) มาลงทุนผลิตสับปะรด ธ.ก.ส. ให้เครดิตดีกว่าการกู้เงินไปลงทุนทำอย่างอื่น

อุษา หงษ์กาญจนกุล (2535) ศึกษาการยอมรับนวัตกรรมการเลี้ยงไหมของเกษตรกรบ้านหนองเชียงชูย ตำบลป่าหวายหนึ่ง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้ ประการที่ 1 ลักษณะทั่วไปของประชากรเป้าหมาย เกษตรกรที่เลี้ยงไหมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คือ ร้อยละ 97.3 มีเพศชายเพียงร้อยละ 2.7 อายุโดยเฉลี่ย 45.0 ปี แรงงานในครัวเรือนและที่ดินที่ถือครองเฉลี่ย 4.5 คน และ 29 ไร่ ตามลำดับ วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงไหม เพื่อขายรังไหมเป็นส่วนใหญ่ และรายได้จากการขายรังไหมเฉลี่ยปีละ 11,307 บาท ประการที่ 2 ความเป็นมาของนวัตกรรมการเลี้ยงไหม การเลี้ยงไหมแผนใหม่แพร่เข้ามาสู่หมู่บ้านนี้เป็นเวลา 5 ปีแล้ว โดยมีผู้นำการยอมรับครั้งแรก เป็นผู้แพร่กระจายนวัตกรรมการเลี้ยงไหมสู่เกษตรกรอื่น ๆ และมีผู้นำในหมู่บ้านเป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม จึงมีส่วนทำให้เกษตรกรอื่น ๆ เกิดความสนใจ และยอมรับนวัตกรรมเพิ่มขึ้น ประการที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ และอัตราการยอมรับนวัตกรรมการเลี้ยงไหม ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมการเลี้ยงไหมที่แตกต่างกันได้แก่ สื่อบุคคล ระดับการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ แหล่งการเลี้ยงไหมที่เกษตรกรสนใจ การนำความรู้การเลี้ยงไหมวิธีการดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้ ระดับความรู้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงไหมแผนใหม่ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมที่ไม่แตกต่างกัน คือ อายุ จำนวนกลุ่มที่เข้าเป็นสมาชิก ขนาดที่ดินถือครอง โลกทัศน์ของเกษตรกร และประโยชน์เชิงเทียบของ และประเภทการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม ประการที่ 4 ปัญหาในการใช้นวัตกรรมการเลี้ยงไหมที่ เกษตรกรประสบมาก ได้แก่ การเกิดโรคระบาดตัวไหม และโรคระบาดต้นหม่อน สารเคมีในการเลี้ยง ไหมเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้เลี้ยงไหม และตลาดรับซื้อรังไหมไม่แน่นอน ประการที่ 5 ในการเลี้ยง ไหม เกษตรกรใช้สารเคมีมากเกินไป อาจทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของผู้เลี้ยงได้ กล่าวโดยสรุป การเลี้ยงไหมเพื่อขายเป็นการติดต่อระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตกับพ่อค้าทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน เพื่อเชื่อมโยงถึงโรงงานสาวและทอผ้าไหม ซึ่งกระบวนการที่เกษตรกรติดต่อกับโรงงานนี้ นับเป็น ส่วน หนึ่งของระบบการผลิตแบบมีสัญญาผูกพัน จากการศึกษาพบว่า การตีราคารังไหมยังเป็นปัญหาอยู่ มาก เพราะยากที่จะมีมาตรฐานชัดเจน ส่วนมากเกษตรกรผู้ผลิตยอมรับการตีราคารังไหมของนิคม สร้างตนเองอุบลรัตน์ อย่างไรก็ตามการติดต่อกับโรงงานของเกษตรกรเป็นไปอย่างอิสระ ไม่มีสัญญา เป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าตลาดรับซื้อรังไหมไม่แน่นอน และการใช้สารเคมีมาก เกินไปในการเลี้ยงจะทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของผู้เลี้ยงได้

ประเทือง นรินทรางกุล ณ อยุธยา (2537) ศึกษาการจัดการที่ดินภายใต้ระบบการเกษตร แบบมีพันธะสัญญา : เกษตรกรผู้ปลูกพืชพาณิชย์ในเขตกิ่งอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ผล การศึกษาสรุปได้ดังนี้ ประการที่ 1 สาเหตุของการเข้าสู่ระบบการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาของ ชาวนากรณีหอมหัวใหญ่ เกิดจากข้อจำกัดในการเข้าถึงปัจจัยทุนของเกษตรกร ข้อจำกัดในการเข้าถึง ตลาดที่ควบคุมไว้ในมือของกลุ่มทุน และการใช้อำนาจรัฐและเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นของชุมชน ประการที่ 2 ความสัมพันธ์ในการผลิตระหว่างชาวนากับกลุ่มทุนและรัฐ กรณีการปลูกหอมหัวใหญ่ใน ระบบพันธะสัญญา เกษตรกรจะเป็นฝ่ายลงทุนมากกว่ากลุ่มทุน เทียบอัตราส่วนแล้วกลุ่มทุนลงทุน เพียง ¼ ของการลงทุนทั้งหมด แต่กลุ่มทุนมีอำนาจในการเลือกผลิตผลทั้งหมดที่เกษตรกรผลิตได้ ส่วน ผลผลิตที่ด้อยลงมากกลุ่มทุนไม่ยอมรับซื้อ เป็นความฉลาดของกลุ่มทุนที่ผลัดภาระเสี่ยงให้เกษตรกร เป็นว่าในการแบ่งปันผลประโยชน์กลุ่มทุนกลับได้มากกว่า โดยการที่กลุ่มทุนอาศัยการเข้าถึงอำนาจรัฐ และเครือข่ายอำนาจรัฐท้องถิ่น เป็นเครื่องมือเข้าไปควบคุมการใช้ที่ดิน ให้สนองต่อความต้องการของ กลุ่มทุน ประการที่ 3 การปรับยุทธวิธีในการดำรงอยู่ของชาวนามีสองรูปแบบคือ หนึ่งการปรับยุทธวิธี ต่อสู้แบบแนวราบ ซึ่งหมายถึงกระบวนการปรับเปลี่ยนภายใต้สังคมชาวนา ซึ่งมีทั้งด้านที่ก้าวหน้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และด้านที่ยอมรับ ในด้านที่ก้าวหน้า เมื่อกลุ่มทุนได้สร้างกลไกระบบพันธะสัญญาขึ้นมา จะมีชวามากลุ่มหนึ่งพยายามปรับเปลี่ยนระบบพันธะสัญญาให้เป็นประโยชน์กับตนเองมากที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มกษานารวยและกลุ่มนายทุน กล่าวโดยสรุป สาเหตุของการเข้าสู่ระบบการผลิตแบบมีพันธะสัญญาของเกษตรกร เนื่องจากข้อจำกัดในการเข้าถึงปัจจัยทุนของเกษตรกร และข้อจำกัดในการเข้าถึงตลาด เพราะปัจจัยทุนและตลาดถูกควบคุมโดย กลุ่มทุน เมื่อเข้าสู่ระบบการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา เกษตรกรมีความพยายามต่อสู้ทุกรูปแบบเพื่อความอยู่รอด เช่น การเลิกเพาะปลูกกลางคัน ถ้าชวามเห็นว่าได้ผลตอบแทนในการปลูกไม่มากพอ หรือละเมิดสัญญาไม่ยอมส่งผลผลิตให้ เมื่อเห็นว่าผลตอบแทนน้อย ความสัมพันธ์ระหว่างชวามากับกลุ่มทุนเป็นความสัมพันธ์เชิงชวูดรีด ชวามเป็นฝ่ายถูกชวูดรีด กรณีการผลิตหอมหัวใหญ่ชวามลงทุนในอัตราส่วนที่มากกว่ากลุ่มทุนแต่เมื่อแบ่งปันผลประโยชน์กลุ่มทุนกลับได้มากกว่า อย่างไรก็ตามการใช้ยุทธวิธีการต่อสู้ที่หลากหลาย ไม่ได้ทำให้ชวามหลุดจากวงจรแห่งการพึ่งพาและการชวูดรีดได้ มีแนวโน้มว่าต่อไปชวามจะสูญเสียที่ดินของตนเองไป จากการบีบรัดของกลุ่มทุน และการรวมกลุ่มเพื่อต่อรองผลประโยชน์ของเกษตรกรในระบบไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากกลุ่มทุนสามารถเข้าถึงอำนาจรัฐในท้องถิ่นได้มากกว่า

อารีย์ วิบูลย์พงศ์ และทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ (2538) ศึกษาการเกษตรระบบมีสัญญาผูกพัน : กลยุทธ์เพื่อการพัฒนาการเกษตรในภาคเหนือของประเทศไทย พืชที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่มันฝรั่ง มะเขือเทศ และถั่วเหลืองฝักสด โดยทำการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบสัญญา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ประการที่ 1 การพัฒนาคุณภาพของผลผลิต เกษตรกรที่อยู่ในสัญญาค่อนข้างเคร่งครัด ได้รับคำแนะนำในด้านการผลิตอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะพืชใหม่ เช่น ถั่วเหลืองฝักสด ซึ่งพนักงานของบริษัทจะติดตามดูแลเพื่อแก้ปัญหาและควบคุมคุณภาพ โดยเฉพาะในเรื่องการใช้สารเคมีให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ซื้อ ในขณะที่เกษตรกรทั่วไปขายผลผลิตแบบอิสระ เกษตรกรที่ผลิตเพื่อขายให้โรงงานจำเป็นต้องขายสินค้าคัดเกรด ตามคุณภาพที่ระบุไว้ในสัญญาการขายแบบคัดเกรดจึงเริ่มเป็นที่คุ้นเคยและยอมรับของเกษตรกร การยอมรับเกรดคุณภาพของสินค้าช่วยพัฒนาคุณภาพของวัตถุดิบให้แก่โรงงานแปรรูป ประการที่ 2 ประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งหมายถึงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจพิจารณาจากการจัดสรรทรัพยากรการผลิตของเกษตรกรทั้งในระบบและนอกระบบ ทำการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ปัจจัยการผลิตในระดับที่เหมาะสม เพื่อทำกำไรสูงสุดให้กับตนเองภายใต้สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ประการที่ 3 เสถียรภาพของรายได้ การกำหนดราคาล่วงหน้าและการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำสัญญาที่จะรับซื้อของโรงงาน มีผลอย่างยิ่งต่อการรักษาเสถียรภาพของรายได้เกษตรกร แต่กระนั้น รายได้ของเกษตรกรยังคงไม่แน่นอนเพราะผู้รับซื้อไม่ได้ประกันรายได้ เมื่อเกษตรกรประสบปัญหา ผลผลิตตกต่ำรายได้ก็จะตกต่ำไปด้วย (ทุกพืช) ความเสียหายในด้านผลผลิตจึงเป็นภาระของเกษตรกร ทั้งหมด ประการที่ 4 ประโยชน์ต่อผู้แปรรูป ทั้งโรงงาน ผู้ซื้อ และเกษตรกรต่างได้รับผลประโยชน์จากการมีสัญญาผูกพัน แต่ผลประโยชน์ที่ตกกับผู้แปรรูปชัดเจนกว่า เห็นได้จากกำไรขยายกิจการของโรงงาน การขยายพื้นที่ปลูก และจำนวนโรงงานที่เข้ามาทำสัญญารับซื้อมันฝรั่งเพิ่มขึ้น ในระบบสัญญาที่เคร่งครัดนั้นโรงงานหาซื้อวัตถุดิบได้ทั่วไป แม้แต่จากแหล่งไกล ๆ ต้นทุนการขนส่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตของโรงงาน ซึ่งแสดงว่าผลตอบแทนต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์ค่อนข้างสูง การที่โรงงานแปรรูปมีความยืดหยุ่นในการรับซื้อผลผลิต เป็นเพราะผู้ซื้อที่มีอำนาจต่อรองสูงกว่าเกษตรกร ในกรณีมะเขือเทศที่มีสัญญาไม่เคร่งครัดนั้น ผู้แปรรูปมีโอกาสที่จะรอซื้อผลผลิตจากเกษตรกรในช่วงเวลาที่มีการเก็บเกี่ยวผลผลิต และราคาต่ำ จึงช่วยให้ต้นทุนวัตถุดิบต่ำลงสำหรับเกษตรกรแล้วประโยชน์ที่ได้รับจากสัญญา คือ มีตลาดรับซื้อสินค้านั้น และเกษตรกรต้องขายผลผลิตในราคาที่สูงกว่าต้นทุนต่อหน่วย และขายในราคาที่โรงงานพอใจจะรับซื้อ การขาดอำนาจต่อรองทำให้ต้องรับภาระความเสี่ยงสูง ส่วนความสำเร็จของการผลิตในระบบสัญญานั้น ขึ้นอยู่กับความเคร่งครัดของสัญญา ความเอาใจใส่ของผู้ซื้อที่จะดูแลผลผลิตของเกษตรกรอย่างใกล้ชิด การแทรกแซงหรือการให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาลมีส่วนผลักดันให้การผลิตในระบบสัญญาประสบความสำเร็จได้มาก

รุ่งรัตน์ ชมาฤกษ์ (2539) ศึกษาอำนาจในการต่อรองในระบบการเกษตรแบบมีพันธสัญญาของกลุ่มชาวนาในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้ ประการที่ 1 พฤติกรรมการต่อรองของชาวนาขนาดเล็กภายใต้ระบบการเกษตรแบบมีพันธสัญญา คือ ชาวนาขนาดเล็กสามารถต่อรองเพื่อเพิ่มอำนาจในการควบคุมการผลิตกับกลุ่มทุนได้ เกิดจากเงื่อนไขที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ชาวนายังคงควบคุมปัจจัยการผลิตเอง และยังไม่ปรากฏเจ้าของที่ดินขนาดใหญ่ทำให้เกิดความสัมพันธ์แบบเจ้าของที่ดินกับชาวนาขึ้น ชาวนาในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ยังคงเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ประการที่ 2 ระบบการเกษตรแบบมีพันธสัญญาชาวนาถูกกลุ่มทุนกำหนดและควบคุมการผลิตให้ต้องรับความเสี่ยง ทั้งทางด้านการผลิต และการตลาดในขณะที่อัตราผลตอบแทนการลงทุนสำหรับชาวนานั้นกลุ่มทุนจำเป็นต้องกำหนดให้ต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และผลตอบแทนการลงทุนหรือกำไรของกลุ่มทุนสวนทางกับราคาผลผลิตของชาวนา จากสภาวะเงื่อนไขเช่นนี้ ไม่ทำให้ชาวนาขนาดเล็กเลิกผลิต ทั้งนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อเปรียบเทียบกับประสบการณ์การทำกิจกรรมหรือการผลิตอื่น ๆ แล้วระบบการผลิตแบบมีพันธะสัญญาเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ในขณะที่ของชาวนาขนาดเล็ก เพราะช่วยลดข้อจำกัดในการเข้าถึงตลาด ซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานของชาวนาในการรวมกลุ่ม กล่าวโดยสรุป ระบบการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันยังคงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับชาวนาขนาดเล็ก ถึงแม้ชาวนาจะถูกกลุ่มทุนควบคุมการผลิตให้ต้องรับความเสี่ยงด้านการผลิต และการตลาด ซึ่งอัตราค่าตอบแทนกลุ่มทุนพยายามกำหนดให้ต่ำที่สุด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมการผลิตอื่น ๆ แล้ว ระบบการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันยังเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับชาวนา

ศักดิ์ชัย วังทอง (2540) ศึกษาความรู้และความต้องการเรื่องการปลูกหน่อไม้ฝรั่งตามระบบการซื้อขายล่วงหน้าเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวัดระดับความรู้ และความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งตามระบบการซื้อขายล่วงหน้า ในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 39 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพเดิมก่อนการตัดสินใจปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ได้แก่ ทำสวนผัก-ผลไม้ ทำนา และทำไร่อ้อย มีแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 3 คน พื้นที่ปลูกหน่อไม้ฝรั่งรายละ 2.63 ไร่ ในขณะที่มีพื้นที่ถือครอง 11.57 ไร่ รายได้ของครอบครัวทั้งหมดต่อปี เฉลี่ย 111,082.44 บาท โดยมีรายได้จากการปลูกหน่อไม้ฝรั่งจำนวนประมาณ 62,411.06 บาท โดยปลูกหน่อไม้ฝรั่งมานาน 3 ปีเศษ เกษตรกรร้อยละ 74.40 พบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และร้อยละ 60.70 เคยเข้าร่วมการอบรมสัมมนาทางวิชาการ แหล่งรับความรู้ได้รับจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเจ้าหน้าที่บริษัทส่งออก กรรมการบริหารกลุ่ม ตลอดจนเพื่อนและญาติ ในด้านความรู้เรื่องการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับสูง ส่วนความรู้ด้านการตลาดหน่อไม้ฝรั่งเกษตรกรส่วนใหญ่ก็มีความรู้ในระดับสูงเช่นกัน ในด้านความต้องการด้านต่างๆ ของเกษตรกร พบว่า โดยรวมแล้วเกษตรกรมีระดับความต้องการมาก ทั้งในด้านวิชาการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง และความต้องการความรู้เกี่ยวกับระบบตลาดหน่อไม้ฝรั่ง ส่วนความต้องการด้านการถ่ายทอดความรู้ของเกษตรกร ส่วนใหญ่ต้องการให้ถ่ายทอดความรู้ผ่านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และคณะกรรมการบริหารกลุ่มผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง อีกทั้งให้จัดการฝึกอบรมในพื้นที่รวมทั้งการจัดการศึกษาด้วย ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ พบว่า ระดับความรู้เรื่องการปลูกหน่อไม้ฝรั่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรด้านเพศ ระดับการศึกษา

ประสบการณ์อาชีพเดิม พื้นที่ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง การพบปะเจ้าหน้าที่โครงการ การเข้าอบรมทางวิชาการ การเข้าร่วมประชุมกลุ่มต่างกัน

จิตรลดา เหลียงประพันธ์ (2546) ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งภายใต้ระบบสัญญาซื้อขาย โดยศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกไม้หน่อไม้ฝรั่งหน่อเขียว ในเขตจังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้ คือ ประการที่ 1 ด้านคุณภาพอาจเกิดจากพันธุ์ปลูก ปัจจุบันพันธุ์หน่อไม้ฝรั่งที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ยังมีราคาสูง เกษตรกรใช้วิธีการคัดเลือกพันธุ์จากต้นแม่เอง ทำให้อาจได้หน่อไม้ฝรั่งคุณภาพไม่ดี ผลผลิตต่ำ ด้านโรค และแมลง การปลูกหน่อไม้ฝรั่งปัจจุบันยังมีปัญหาโรคแมลงรบกวน การป้องกัน กำจัดเกษตรกรไม่สามารถใช้สารเคมีได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตเนื่องจากทางบริษัทผู้ส่งออกเกรงว่าจะมีสารเคมีตกค้าง อาจทำให้มีปัญหาการส่งออกไปตลาดต่างประเทศ การควบคุมคุณภาพเนื่องจากหน่อไม้ฝรั่งเป็นพืชอาศัยตลาดต่างประเทศเป็นหลัก จึงควรเน้นเรื่องคุณภาพ ผลผลิตให้ได้มาตรฐานส่งออก ปัจจุบันแม้ว่าเกษตรกรสามารถผลิตหน่อไม้ฝรั่งได้มาตรฐานส่งออก บางส่วน แต่ส่วนใหญ่เกษตรกรจะเน้นเรื่องปริมาณผลผลิตเป็นสำคัญ คุณภาพของผลผลิตเป็นเรื่องรอง ประการที่ 2 ด้านราคา การค้างชำระเงินค่าผลผลิตหน่อไม้ฝรั่ง ผลผลิตหน่อไม้ฝรั่งส่วนใหญ่ เกษตรกรจะขายให้กับบริษัทผู้ส่งออกโดยมีการทำสัญญาซื้อขาย และจ่ายเงินภายหลังจากขาย ผลผลิตไปแล้วประมาณ 7 วัน ที่ผ่านมามีบางบริษัทประสบปัญหาด้านการเงิน ดัมเลิกบริษัท ไม่จ่ายเงินให้กับเกษตรกร ทำให้เกษตรกรขาดความมั่นใจในการขายผลผลิต ประการที่ 3 ด้านความต้องการของตลาด ตลาดไม่แน่นอน หน่อไม้ฝรั่งเป็นพืชที่อาศัยตลาดต่างประเทศเป็นหลักโดยเฉพาะตลาดญี่ปุ่น หากมีปัญหาหรือความต้องการของตลาดต่างประเทศน้อยลง จะส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถขายผลผลิตได้เพราะไม่มีตลาดอื่นรองรับ ทั้งตลาดในประเทศก็มีความต้องการน้อย ประการที่ 4 ด้านการแข่งขันทางการตลาด การขยายตลาดภายในประเทศ หน่อไม้ฝรั่งนับเป็นพืชใหม่ คนไทยทั่วไปยังไม่นิยมบริโภค ทำให้การขยายตลาดในประเทศเป็นไปได้ช้า และการให้ราคาที่สูงกว่าราคาที่บริษัทผู้รับซื้อที่ทำสัญญาซื้อขาย ทำให้สมาชิกเกษตรกรบางรายมีการทำผิดสัญญาโดยนำเอก ผลผลิตบางส่วนไปขายให้กับผู้รับซื้อเอกชนรายอื่นที่ไม่ได้ทำสัญญาซื้อขาย ผลจากการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความล้มพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่า เหตุผลในการทำสัญญาของเกษตรกรที่ทำสัญญากับบริษัทเนื่องจากขาดแคลนเงินทุน มีตลาดที่แน่นอน และให้ผลตอบแทนดี ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจทำสัญญาของเกษตรกรที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ยอมรับสมมติฐานที่ว่า

เหตุผลของการทำสัญญาที่มีผลต่อการทำสัญญาของเกษตรกร ส่วนเหตุผลที่เกษตรกรที่ไม่ทำสัญญา เนื่องจาก สถานที่ส่งผลผลิตอยู่ใกล้บ้านหรือพ่อค้ามารับซื้อถึงสวน เกษตรกรไม่ยอมมีข้อมูลพื้นที่ หรือ เคยโดนโกงเนื่องจากการทำสัญญามาก่อน

บุศรา ลิ้มนิรันดร์ และคณะ (2549) ศึกษาเกษตรกรพันธะสัญญากับโอกาสการพัฒนาของ เกษตรกรรายย่อย โดยการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นวิธีการศึกษาเชิง คุณภาพ ประกอบกับวิธีการต่าง ๆ เช่น การจดบันทึกข้อมูลการใช้ปัจจัยการผลิต และการจัดการพืช การสำรวจพื้นที่ทางกายภาพ และการศึกษาเชิงปริมาณ การประชุมกลุ่ม และการสัมภาษณ์ด้าน เศรษฐกิจครัวเรือนเกษตรกรแต่ละราย ส่วนการวิเคราะห์ผลนั้นประกอบด้วย การอธิบายผลเชิง คุณภาพเพื่อใช้อธิบายภาพรวมระบบการผลิตเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร สรุปได้ดังนี้ประการที่ 1 ระดับความสัมพันธ์ขององค์กรระหว่างเกษตรกรกับบริษัท กรณีศึกษาระบบการผลิตพืช สัตว์ และ ประมง รวม 5 ประเภท ได้แสดงให้เห็นระดับความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการแตกต่างกันภายใต้บริบทของเกษตรกรพันธะสัญญา กล่าวคือความเป็นอิสระของเกษตรกรและการมีศักยภาพที่ พัฒนาตนเองได้ถ้ามีการสนับสนุน และชี้แนะรวมถึงข้อมูลข่าวสารด้านการผลิต จากภาครัฐอย่าง เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญที่มียังข้อจำกัด ประการที่ 2 ความยืดหยุ่นในการใช้ปัจจัยการผลิตและ เทคโนโลยีการผลิต พบว่าโดยส่วนใหญ่เกษตรกรอยู่ในสถานะที่เป็นเบี้ยล่าง และมีความยืดหยุ่นน้อย เมื่อเข้าสู่วงจรเกษตรกรพันธะสัญญา โดยเฉพาะการเลี้ยงไก่ สุกร และประมงน้ำจืด ซึ่งเกษตรกรต้อง พึ่งพิงพันธุ์สัตว์ พันธุ์ปลา เวชภัณฑ์ และอาหารที่ผลิตโดยบริษัทหรือบริษัทในเครือ เกษตรกรมี ทางเลือกน้อย สิ่งที่สร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมกับเกษตรกรพันธะสัญญา คือ รูปแบบเครดิต ปัจจัยการผลิต ซึ่งทำการหักค่าใช้จ่ายหลังรับส่งผลผลิต ประการที่ 3 หลักประกันความเสี่ยง หัวใจที่ สำคัญของการทำเกษตรกรพันธะสัญญาพบว่า ต้องประกันความเสี่ยงสำหรับทั้งผู้ซื้อและผู้ผลิต ผู้ซื้อ สามารถกำหนดชนิดของสินค้าที่ต้องการล่วงหน้าได้ เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับราคาที่กำหนดคงที่กับ บริษัท แต่ในบางกรณีก็พบว่ามีความไม่แน่นอนอนในด้านการผลิตต่อเนื่อง เช่น กรณีสัตว์ ไก่ ปลาใน กระชัง ซึ่งบริษัททำสัญญาปีต่อปี นอกจากนี้ยังรวมถึงความเสี่ยงที่เกิดจากเทคโนโลยีของบริษัท และการผูกขาดอาหารสัตว์กับบริษัทของการผลิตสุกร การเลี้ยงปลาจากบริษัทที่ควบคุมด้านราคาซึ่งไม่มี การกล่าวถึง และไม่มีการทำการสนับสนุนให้เกิดการวิจัยควบคู่การทำงานร่วมกับบริษัท ประการที่ 4 การพึ่งพิงด้านแรงงาน เกษตรพันธะสัญญามีความต้องการแรงงานสูง เช่น ระบบการผลิตอ้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกษตรกรรายย่อยไม่สามารถดำเนินการได้ตามกำหนดและไม่มีความสามารถรับภาระแรงงานจ้างได้ จำเป็นต้องตัดสินใจเลิกปลูกอ้อยในบางพื้นที่ โรงงานน้ำตาลได้จัดหาแรงงานจ้างมาช่วยเสริมในช่วงฤดูตัดอ้อย ประการที่ 5 การเจรจาต่อรอง การเลี้ยงสัตว์ และประมงในระบบเกษตรพันธะสัญญา รูปแบบต่าง ๆ นั้นไม่ปรากฏว่าเกษตรกรจะสามารถต่อรองกับบริษัทได้ ถึงแม้ว่าเกษตรกรจะมีความใกล้ชิดกับพนักงานของบริษัท โดยเฉพาะการเลี้ยงไก่ และสุกร ซึ่งพนักงานสัตว์บาลของบริษัทได้ติดตามการดำเนินงานของเกษตรกรอย่างใกล้ชิด แต่กรณีการกำหนดคุณภาพ และราคาของผลิตผล ขึ้นอยู่กับหน้าที่ฝ่ายการตลาด ซึ่งกฎเกณฑ์คุณภาพ และการกำหนดราคา เกษตรกรไม่ได้รับคำอธิบาย จากบริษัทอย่างชัดเจน การเจรจาต่อรองเกิดขึ้นเมื่อเกษตรกรสามารถพัฒนาตนเองเป็นผู้ผลิตมืออาชีพ และมีการรวมกลุ่มโดยทำสัญญากับบริษัทระดับกลุ่มไม่ใช่ระดับบุคคล

สรุปผลการศึกษาจากการรวบรวมวรรณกรรม

เทคโนโลยีการผลิต พบว่าระบบการเกษตรแบบพันธะสัญญาเป็นระบบการผลิตพืชที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยแตกต่างไปจากการผลิตพืชแบบอื่น เพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต และทำให้เกษตรกรที่เข้าสู่ระบบการเกษตรแบบพันธะสัญญา ได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีการผลิตแบบใหม่ ทำให้เกิดผลดีแก่เกษตรกร (อุษา หงส์กาญจนกุล (2535) ศักดิ์ชัย วังทอง (2540) บุศรา ลิ้นรินด์ร์ และคณะ (2549))

ความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับกลุ่มทุนพบว่าส่วนมากเป็นรูปแบบความสัมพันธ์เชิงขูดรีดที่เกษตรกรเป็นฝ่ายเสียเปรียบ และกลุ่มผู้ประกอบการบางส่วนพยายามใช้หลักจิตวิทยากับเกษตรกรโดยการหลอกล่อลวงไม่ลงโทษเมื่อเกษตรกรในระบบทำผิดสัญญา เพื่อให้ภาพพจน์ของกลุ่มทุนดีในสายตาเกษตรกรและเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระยะยาว นอกจากนี้กลุ่มทุนบางกลุ่มมีการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ จากระบบพันธะสัญญาระหว่างกลุ่มทุนกับเกษตรกรโดยตรงมาเป็นระบบหัวหน้าโควตา โดยตั้งตัวแทนกลุ่มชาวนาเป็นหัวหน้า ทำให้เป้าหมายการต่อรองหรือการเรียกร้องผลประโยชน์ของชาวนาเบี่ยงเบนไปจากกลุ่มทุนเป็นหัวหน้าโควตาแทนการทำเช่นนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับชาวนาโดยตรงและผลก่การระเสี่ยงเรื่องการลงทุนไปให้หัวหน้าโควตากับเกษตรกร และยังเป็นหวังผลในความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวนาในระยะยาวที่ต้องการให้ชาวนาทำการผลิตและส่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มอบผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพตามที่ต้นต้องการ และยังลดการเผชิญหน้าระหว่างชาวนากับกลุ่มทุนได้ (อุษา หงส์กาญจนกุล (2535) บุศรา ลิ้มนิรันดร์ และคณะ (2549))

เงื่อนไขของระบบการเกษตรแบบพันธะสัญญา พบว่าเงื่อนไขของระบบการเกษตรแบบพันธะสัญญามีทั้งทางด้านที่ส่งเสริม และด้านที่เป็นข้อจำกัด ด้านที่ส่งเสริม เช่น มีตลาดรองรับผลผลิตประกันราคาผลผลิต และการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีการผลิตเป็นต้น ด้านที่เป็นข้อจำกัดซึ่งทำให้ระบบการเกษตรดังกล่าวไม่แพร่ขยายออกไปในวงกว้าง ได้แก่ เกษตรกรที่เข้าสู่ระบบได้ ต้องเป็นเกษตรกรที่มีปัจจัยการผลิตบางประเภทอยู่ในครอบครอง เช่น ที่ดิน แรงงาน ทุน และอุปกรณ์ในการผลิตและบรรทุกผลผลิต ด้วยเงื่อนไขดังกล่าวระบบการเกษตรแบบพันธะสัญญาจึงถูกมองว่าเป็นประโยชน์เฉพาะเกษตรกรที่มีฐานะดีอยู่แล้วเท่านั้น (ภาควิชาบัญญัติและการบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2528) สุมาลี รัตนปัญญา และคณะ (2532) สมภพ มานะรังสรรค์ (2534) วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์ และดุษฎี आयวัฒน์ (2535) รุ่งรัตน์ ชมาฤกษ์ (2539) ศักดิ์ชัย วังทอง (2540) จิตรลดา เหลืองประพันธ์ (2546))

การเจรจาต่อรอง พฤติกรรมการต่อรองของชาวนาขนาดเล็ก ภายใต้ระบบการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาคือ ชาวนาขนาดเล็กสามารถต่อรองเพื่อเพิ่มอำนาจในการควบคุมการผลิตกับกลุ่มทุนได้ เกิดจากเงื่อนไขที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ชาวนายังคงควบคุมปัจจัยการผลิตเอง และยังไม่ปรากฏเจ้าของที่ดินขนาดใหญ่ทำให้เกิดความสัมพันธ์แบบเจ้าของที่ดินกับชาวนาขึ้น ชาวนาในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ยังคงเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน แรงงาน และทุน เป็นต้น ประกอบกับกลุ่มทุนในรูปแบบของบริษัทธุรกิจการเกษตร และการต่อรองทางการเมือง เพื่อให้สามารถเข้าไปควบคุมเมล็ดพันธุ์ให้เป็นการจัดสรรโดยสหกรณ์เพียงผู้เดียว ถึงแม้จะไม่สามารถทำได้ทั้งหมด แต่ก็ทำให้ชาวนาเป็นอิสระจากกลุ่มทุนได้บ้าง และนำไปเป็นเงื่อนไขต่อรองกับกลุ่มทุนในประเด็นราคาผลผลิตหรือเรียกร้องให้อำนาจรัฐลงมาสนับสนุนปัจจัยทุนในการผลิตผ่านเกษตรกรโดยตรง ทั้งในรูปแบบสินเชื่อเพื่อการผลิตและการตลาด (อุษา หงส์กาญจนกุล (2535) รุ่งรัตน์ ชมาฤกษ์ (2539) บุศรา และคณะ (2549))

ผลกระทบต่อชุมชน ในด้านเศรษฐกิจมีผลการศึกษาพบว่า เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น และมีวิธีการผลิตเปลี่ยนไปจากการผลิตแบบดั้งเดิม เป็นการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตทันสมัยใช้หลัก

วิชาการแตกต่างไปจากการปลูกพืชชนิดอื่น เริ่มตั้งแต่การเตรียมดิน การให้น้ำการให้สารเคมี ตลอดจน การเก็บเกี่ยว มีการจ้างแรงงานทั้งในและนอกพื้นที่เพิ่มขึ้น ในด้านสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ เช่น อาชีพรับจ้างรับจ้างในโรงงานเป็นผลทำให้เกษตรกรต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับคนภายนอกชุมชน มากขึ้น เช่นเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ่อค้าคนกลาง และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัทเป็นการได้รับการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและวิธีการผลิตแบบใหม่ เกิดกลุ่มใหม่ขึ้นในชุมชน เช่น กลุ่มโคเวตาการผลิต (ในกรณีของการผลิตอ้อย) เป็นต้น การอพยพแรงงานน้อยลง และทำให้ค่านิยมของคนในชุมชน เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการมีรายได้เพิ่มขึ้น เกษตรกรจึงมีค่านิยมในการใช้ของฟุ่มเฟือย (บุศรา ลิ้มนิรันดร์ และคณะ (2549) จงกลณี เกิดพิบูลย์ และอุดมเกิดพิบูลย์ (2535) จันทร์จิรา สุขเกษม (2535) จีรพรรณ กุลดิลก และคณะ (2525) สุมาลี รัตนปัญญา และคณะ (2532) สมภาพ มานะรังสรรค์ (2534))

ผลกระทบต่อครอบครัว ในด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงด้านรายได้ แต่มีหนี้สินตกค้างในเกษตรกรบางรายจากการกู้ยืมเงินนอกสถาบันมาใช้ในการผลิต และไม่สามารถ ส่งคืนได้ทั้งหมด เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องการส่งมอบผลผลิต และราคาผลผลิต มีแหล่งปัจจัยการผลิตและแหล่งเงินทุน ในด้านสังคม ครอบครัวอบอุ่นเนื่องจากหัวหน้าครอบครัวไม่ต้องอพยพไปทำงาน ที่อื่น ในด้านสภาพแวดล้อมของครอบครัว ทำให้ที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกของเกษตรกรเปลี่ยนแปลง ไป เช่น ดินแข็ง ดินจืด เป็นต้น เกษตรกรต้องเพิ่มทุนเพื่อปรับปรุงดินในการผลิตครั้งต่อไป และพืชที่ ปลูกในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป เกษตรกรหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจ และเลิกปลูกผักสวนครัวเพื่อใช้ บริโภคในครัวเรือนรวมทั้งพืชที่ทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม เช่น ฝ้าย หม่อนहन เป็นต้น มาปลูกพืชในระบบ หลากหลายขึ้น เป็นต้น (บุศรา ลิ้มนิรันดร์ และคณะ (2549) จงกลณี เกิดพิบูลย์ และอุดม เกิดพิบูลย์ (2535) จันทร์จิรา สุขเกษม (2535) จีรพรรณ กุลดิลก และคณะ (2525) สุมาลี รัตนปัญญา และคณะ (2532) สมภาพ มานะรังสรรค์ (2534))

บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ พบว่ามีการผลิตพืชบางประเภทที่หน่วยงานภาครัฐเข้าไปทำ หน้าที่ประสานงานระหว่างคู่สัญญา หรือทำหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ให้ซึ่ง สอดคล้องกับข้อเขียนทางวิชาการเกี่ยวกับวิวัฒนาการของระบบการเกษตรแบบครบวงจร ในประเด็น ที่ว่า เริ่มแรกระบบการเกษตรแบบครบวงจรจะเป็นการดำเนินการเพียงสองฝ่าย คือ เกษตรกรกับกลุ่ม ผู้ประกอบการเท่านั้น ต่อมาเมื่อรัฐบาลมีนโยบายปรับระบบการผลิตทางการเกษตรให้มีปริมาณ

และคุณภาพพอที่จะสามารถเข้าไปแข่งขันในตลาดโลกได้จึงเข้าไปให้การสนับสนุนระบบการเกษตรแบบครบวงจรจึงเกิดเป็นโครงการที่ประสานขึ้นมา เป็นการดำเนินการระหว่าง เกษตรกร ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) และ ฅ.ก.ส. (อุษา หงส์กาญจนกุล (2535))

ค่าทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ประสิทธิภาพการผลิต สามารถวัดได้โดยการศึกษาถึงความสามารถในการแปรรูปปัจจัยการผลิตให้เป็นผลผลิต อุสาหกรรมใดที่มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงนั้นหมายถึงความสามารถในการใช้ปัจจัยการผลิตในอัตราส่วนที่เหมาะสมที่น้อยที่สุด เพื่อสามารถผลิตสินค้าได้จำนวนมาก ๆ

2. ทุนในความหมายทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ช่วยในการผลิต และรวมถึงปัจจัยการผลิตพวกปืย สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ส่วนทุนในรูปของเงินสดก็ถือว่าเป็นทุกชนิดหนึ่งเช่นกัน ซึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนรูปจากทุนที่เป็นเงินสดมาอยู่ในรูปทุนดังกล่าวแล้วข้างต้นเป็นลักษณะเงินที่ลงทุน ปัจจุบันทุนมีความสำคัญมากในการผลิต มีทุนน้อยย่อมผลิตได้น้อย มีทุนมากย่อมมีโอกาสผลิตได้มาก โดยลักษณะงานหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการสมัยใหม่หรือการเกษตรแบบธุรกิจนั้นจำเป็นต้องอาศัยทุน ทุนนั้นมาจากไหน จำนวนเท่าไร จะแบ่งใช้ทุนอย่างไรจึงมีประสิทธิภาพ

$$\text{ต้นทุนรวม} = \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร}$$

3. ผลตอบแทนในการดำเนินการปลูกมะเขือม่วง

$$\text{ผลตอบแทน} = \text{รายได้} - \text{ค่าใช้จ่าย}$$

ผลตอบแทนในการดำเนินงาน สามารถแสดงถึงผลกำไรที่ได้จากการปลูกมะเขือม่วงในแต่ละฤดูการผลิต

4. ทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test)

ค่าไคสแควร์ (Chi-Square Test) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลสองตัวแปร ซึ่งการทดสอบความสัมพันธ์เหล่านี้ เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือการทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปร จะทำการทดสอบตัวแปรทางด้านแถว (row) และหลัก (column) ของตารางแจกแจงความร่วม (crosssb table) โดยมีเงื่อนไขว่าตัวแปรทั้งสองตัว จะต้องเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ที่มีการวัดระดับนามบัญญัติ คือ เป็นการแบ่งแยกประชากรออกเป็นกลุ่ม หรือระดับเรียงลำดับ คือ การแยกประชากรออกเป็นกลุ่มแล้วหาระดับความแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม โดยใช้หลักการของความมากกว่า น้อยกว่าในระดับต่าง ๆ กัน ซึ่งมีสมมติฐานที่ใช้ในการทดสอบดังนี้

H_0 : ตัวแปรทั้งสองเป็นอิสระต่อกัน หรือตัวแปรทั้งสองจำแนกตามจังหวัดไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : ตัวแปรทั้งสองไม่เป็นอิสระต่อกัน หรือตัวแปรทั้งสองจำแนกตามจังหวัดมีความสัมพันธ์กัน

ในรูปทั่วไป ตารางแจกแจงความถี่ของ 2 ตัวแปร จะมีลักษณะดังนี้ คือ ตัวแปรทางด้านแถวจะมี r ระดับ ตัวแปรด้านหลักจะมี c ระดับ ดังนั้นจำนวนเซลล์จะมีเท่ากับ ตัวแปรด้านแถวคูณด้วยตัวแปรด้านหลัก ($cell = r \times c$) และมีขั้นแห่งความเป็นอิสระของข้อมูลที่มีคุณสมบัติเป็น 2 มิติ คือ Degree of Freedom : $df = (r-1)(c-1)$

ค่าไคสแควร์ เป็นค่าที่ใช้ในการทดสอบคุณสมบัติหลายประการของข้อมูลในการศึกษาครั้งเดียวกัน โดยมีการแจกแจงเป็นอิสระ และมีคุณสมบัติที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ของ 2 ตัวแปร ซึ่งค่าไคสแควร์นี้สามารถให้ทดสอบความมีนัยสำคัญของตัวอย่างประชากร เพื่ออ้างอิงประชากร โดยข้อมูลที่ใช้ในการทดสอบไคสแควร์ต้องมีลักษณะแยกจากกัน ซึ่งสูตรทางสถิติทั่วไปของไคสแควร์คือ

$$\chi_c^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^c \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}}$$

r คือ จำนวนค่าตัวแปรที่กำหนด เป็นตัวแปรแถว

c คือ จำนวนค่าตัวแปรที่กำหนด เป็นตัวแปรหลัก

O_{ij} คือ จำนวนข้อมูล (ความถี่) ที่เก็บรวบรวมมาได้ตรงกับค่าที่ i และ j ของตัวแปรแถวและตัวแปรหลักตามลำดับ

E_{ij} คือ จำนวนข้อมูล (ความถี่) ที่คาดว่าจะจะเป็นและตรงกับค่าที่ i และ j ของตัวแปรแถวและตัวแปรหลักตามลำดับ

โดยที่

$$E_{ij} = (n_{i.})(n_{.j}) / n$$

$$n_{i.} = O_{i1} + O_{i2} + \dots + O_{ic}$$

คือ จำนวนข้อมูล (ความถี่) ที่เก็บรวบรวมได้และตรงกับค่าที่ i ของตัวแปรแถวทั้งหมด

$$n_{.j} = O_{1j} + O_{2j} + \dots + O_{rj}$$

คือ จำนวนข้อมูล (ความถี่) ที่เก็บรวบรวมได้และตรงกับค่าที่ j ของตัวแปรหลักทั้งหมด

n คือ จำนวนข้อมูลทั้งหมด

โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้โปรแกรมทางสถิติ (SPSS 10.0 for Windows) มาช่วยในการศึกษาและคำนวณผล โดยอ่านไคสแควร์ที่ได้จากโปรแกรมทางสถิติแล้วนำมาเปรียบเทียบกับค่าความผิดพลาดของการทดสอบ หรือระดับนัยสำคัญ ซึ่งทางสถิติถือว่าการสร้างเขตปฏิเสธสมมุติฐานหลัก (H_0) เป็นการหาค่าวิกฤติ (critical value) ซึ่งเป็นค่าที่แบ่งเขตที่จะปฏิเสธหรือ ยอมรับสมมุติฐานโดยในการศึกษาครั้งนี้กำหนดให้ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นการอ่านค่า จะพิจารณาจากค่าที่น้อยที่สุดของระดับนัยสำคัญ 0.05 ที่จะทำให้ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หรือนัยสำคัญของการทดสอบแบบสองข้าง (2-tail significance) โดยจะพิจารณาจากค่านัยสำคัญของการทดสอบแบบสองทาง (2-tail significance) ซึ่งได้จากผลลัพธ์ของโปรแกรมทางสถิติ SPSS ดังนี้

1. ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ถ้าค่านัยสำคัญของการทดสอบแบบสองทาง (2-tail significance) น้อยกว่า ระดับนัยสำคัญ 0.05
2. ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ถ้าค่านัยสำคัญของการทดสอบแบบสองทาง (2-tail significance) มากกว่า ระดับนัยสำคัญ 0.05

กรอบแนวความคิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมติฐานของการศึกษา

สมมติฐานนี้ เพื่อให้ใช้ในการออกแบบสอบถาม และเพื่อที่จะนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลในการศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญา

1. เกษตรกรอยู่ในสถานะที่เป็นเบี้ยล่าง และมีความยืดหยุ่นน้อยไม่มีความแตกต่างตามเขตพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วง
2. ความสามารถในการต่อรองราคาของเกษตรกรไม่มีความแตกต่างตามเขตพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วง
3. ความเข้าใจในพันธะสัญญาของเกษตรกรไม่มีความแตกต่างตามเขตพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วง
4. ความยากในการผลิตผลผลิตของเกษตรกรไม่มีความแตกต่างตามเขตพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วง
5. เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัทไม่มีความแตกต่างตามเขตพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วง
6. ราคาของผลผลิตภายในระบบมีผลตอบแทนที่น้อยกว่าในท้องตลาดไม่มีความแตกต่างตามเขตพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วง
7. การจ่ายเงินค่าผลผลิตล่าช้าของบริษัทไม่มีความแตกต่างตามเขตพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วง
8. การไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลผลิตไม่มีความแตกต่างตามเขตพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วง
9. ผลกระทบจากแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาไม่มีความแตกต่างตามเขตพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

ประวัติและเทคนิคการปลูกมะเขือม่วงของ บริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแท็นแอนด์เซอร์วิส จำกัด

ประวัติบริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแท็นแอนด์เซอร์วิส จำกัด

บริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแท็นแอนด์เซอร์วิส จำกัด คือ บริษัทที่มีการทำธุรกิจแบบพันธะสัญญา (contract farming) ซึ่งเป็นผู้ผลิตมะเขือม่วงส่งออกประเทศญี่ปุ่น โดยมี บริษัท ไทยนิปปอนเวจเทเบิล จำกัด เป็นผู้รับซื้อบริษัทผลผลิตทั้งหมด เพื่อนำไปสู่กระบวนการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์แช่แข็งและส่งไปจำหน่ายยังประเทศญี่ปุ่น และบริษัทเอ็กเทนชั่นคอนซัลแท็นแอนด์เซอร์วิส จำกัด ตั้งอยู่ที่ ต.บางกอ.ท่าวัง จ.ลพบุรี

การบริหารจัดการการผลิตบริษัทเอ็กเทนชั่นคอนซัลแท็นแอนด์เซอร์วิส จำกัด เป็นผู้ผลิตมะเขือม่วงทั้งหมดส่งเข้าโรงงานไทยนิปปอน เวจเทเบิล จำกัด แต่เพียงผู้เดียว และบริษัทมีหน้าที่ดูแลการผลิต ทุกอย่างรวมทั้งการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตเข้าโรงงาน ไทยนิปปอน เวจเทเบิล จำกัด ประมาณ 400-600 ตันต่อเดือน หรือ 5,000 ตันต่อปี โดยเริ่มการจัดการการผลิตตั้งแต่รับปริมาณการสั่งซื้อมะเขือม่วงมาจากบริษัท ไทยนิปปอน เวจเทเบิล จำกัด เป็นปริมาณต่อปี และทำการจัดสรรการผลิตในแต่ละเดือนว่าต้องให้ได้ผลผลิตเท่าไรถึงจะได้ตามที่บริษัท ไทยนิปปอน เวจเทเบิล จำกัด ต้องการ ซึ่งในการจัดสรรนั้นต้องทำการจัดสรรตามฤดูกาลเนื่องจากสภาพฤดูกาลนั้นมีผลต่อปริมาณผลผลิตที่จะได้ในแต่ละเดือน เช่นในฤดูฝนจะได้ผลผลิตมากถึง 90-130 กิโลกรัมต่อไร่ต่อวัน หรือ ในฤดูแล้งเกษตรกรจะสามารถส่งผลผลิตได้ 40 กิโลกรัมต่อไร่ต่อวัน ซึ่งเป็นปริมาณที่น้อย บริษัทต้องทำการจัดสรรผลผลิตตามฤดูกาล นอกจากที่ทางบริษัทต้องทำการจัดสรรผลผลิตแล้วบริษัทจะต้องมีการทำการควบคุมสารพิษต่าง ๆ เพราะในการที่ผลผลิตจะส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นได้นั้นต้องเป็นงานที่ละเอียดและต้องมีมาตรฐานการผลิตที่ดี เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นนั้นมีความเข้มงวดในด้านสารเคมีตกค้างในผลผลิตอย่างมาก ต้องตรงกับมาตรฐานเท่านั้นถึงจะทำการส่งออกได้ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ทางบริษัทต้องทำการสร้างทีมงานที่จะต้องมาดูแลเกษตรกรในการผลิตและต้องทำความเข้าใจกับเกษตรกรด้วย ในการใส่ปุ๋ยและสารเคมีต่าง ๆ รวมทั้งการปลูกมะเขือม่วงให้ได้ประสิทธิภาพพร้อมกับในปริมาณที่สูง ซึ่งกลุ่มผู้ดูแลเกษตรกร (เรียกว่า ส่งเสริมการเกษตร) นั้นมี 7 คน แบ่งหน้าที่ตามจังหวัดที่มีการเพาะปลูก ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จังหวัด กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก อุตรดิตถ์ สุโขทัย และนครสวรรค์ ในปัจจุบันทางบริษัทมีกลุ่มเกษตรกรอยู่ 300 คน และมีพื้นที่เพาะปลูก 350-400 ไร่

ในการผลิตนั้นทางบริษัทได้มีโรงเรือนเพาะกล้ามะเขือม่วง ซึ่งเป็นตาข่ายที่ได้มาตรฐาน ตั้งอยู่ในบริเวณ บริษัท ไทยนิปปอน เวจเทเบล จำกัด ที่ต้องมีการสร้างโรงเรือนเพราะต้องการต้นกล้าที่มีคุณภาพแข็งแรงเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งในการผลิตต้นกล้านี้ทำการนำเข้าเมล็ดมะเขือม่วงจากประเทศญี่ปุ่นและทำการเพาะโดยใช้วัสดุคุณภาพจากเนเธอร์แลนด์ และในการเพาะนี้จะไม่ให้ธาตุที่ทำการเพาะเมล็ดสัมผัสกับดินเพราะอาจจะเกิดโรคทางดินได้ ซึ่งเมล็ดพันธุ์ที่นำเข้ามาเพาะปลูกจากประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นมะเขือม่วงลูกผสมชื่อ money maker No.2 เป็นพันธุ์ที่มีราคาสูงและเป็นพันธุ์ที่ทางญี่ปุ่นระบุว่าเป็นที่ต้องการมากที่สุด ในส่วนของการเพาะกล้ามีคนงานที่มีความชำนาญเพียง 2 คนแต่สามารถเพาะกล้าได้คนละ 100 ถาดต่อวัน (ถาดละ 104 หลุม) เพื่อที่ชาวสวนจะได้นำไปปลูกตามแผนการผลิตที่บริษัทวางไว้ได้อย่างต่อเนื่อง แต่ทางบริษัทจะไม่แจกให้เกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรอาจจะไม่เห็นคุณค่าของต้นกล้า (ขายต้นละ 1.7 บาท) เทคนิคในการเพาะต้นกล้ามะเขือม่วง สำหรับการเพาะเมล็ดมะเขือม่วงนั้นให้นำเมล็ดไปแช่ใน ฮอริโมนจิบเบอเรลลิน (gibberellins) 1 ฝาท่อน้ำ 250 ลูกบาศก์เซนติเมตร แช่เมล็ดทิ้งไว้ประมาณ 20 นาที ฝีกแดด พอเมล็ดแห้งแล้วจึงมาเพาะลงในวัสดุเพาะกล้าให้ความลึกอยู่ที่ระดับ 1/3 ของขนาดเมล็ดกลบด้วยวัสดุบาง และรดน้ำตาม หลังจากเพาะเมล็ดได้ประมาณ 25-30 วันก็สามารถย้ายกล้าปลูกได้แล้ว สำหรับกล้าที่มีปัญหา ไม่แข็งแรงหรือเพาะแล้วไม่สม่ำเสมอต้องคัดแยกออกก่อนที่จะนำไปให้ชาวสวนปลูก

ในการคัดเลือกเกษตรกรที่จะให้ทำการปลูกมะเขือม่วง คือ ชาวสวนต้องมีพื้นที่ที่อยู่ไม่ไกลจากโรงงานรับซื้อมากนัก หรือ ไม่ควรเกิน 150 กิโลเมตร จากที่ตั้งโรงงานในจังหวัด พิษณุโลก เพราะถ้าไกลกว่านี้จะมีปัญหาเรื่องการขนส่ง โดยเฉพาะต้นทุนการขนส่งสูงขึ้น และพื้นที่ปลูกต้องมีแหล่งน้ำและดินที่สมบูรณ์ไม่เป็นแหล่งสะสมของโรคแมลง หากเป็นไปได้ควรเป็นดินร่วนปนเหนียว นอกจากนี้จะต้องสอบถามประวัติว่าพื้นที่ของชาวสวนเคยปลูกอะไรมาบ้าง ถ้าเป็นพืชตระกูลพริก มะเขือ จะไม่แนะนำให้ปลูกเพราะจะมีปัญหาโรคสะสม แต่ถ้าเคยปลูกและทิ้งที่ไว้ 2-3 ปีก็สามารถปลูกได้

หลังจากได้พื้นที่เรียบร้อยแล้วก็จะทำสัญญากับชาวสวน สัญญาจะมีตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวใช้เวลา 5 เดือน ยกเว้นถ้าชาวสวนดูแลดี ยังสามารถเก็บผลผลิตได้อีกก็จะให้เก็บต่อไปได้ อยู่ที่ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมว่าจะให้เก็บต่อหรือให้ปิดสวน และในสัญญาก็จะระบุว่ามะเขือม่วงจะต้องขายให้กับบริษัทเท่านั้น ห้ามขายให้กับคนอื่นอย่างเด็ดขาด ตั้งแต่ปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะมาช่วยดูแลทั้งหมด ในกรณีที่เกิดอุทกภัยหรือสุดวิสัยจริง ๆ เครียดที่ให้กับชาวสวน อาจจะยกหนีให้ นอกจากนี้ว่าชาวสวนจะไม่สนใจดูแลจริง ๆ ต้องชดเชยค่าใช้จ่ายที่นำไปลงทุนเบื้องต้น ครอบครัวยุคหนึ่งทางบริษัทจะให้ปลูกได้ไม่เกิน 2 ไร่ ซึ่งจะพิจารณาจำนวนแรงงานในครอบครัว (2 ไร่ต่อคน) หากปลูกมากจะทำการจัดการไม่ทั่วถึง ในพื้นที่ 1 ไร่สามารถปลูกมะเขือม่วงได้ 1,200-1,300 ต้น และจะเก็บผลผลิตได้ประมาณ 80-100 กิโลกรัมต่อวัน เก็บได้ทุกวันนานประมาณ 4 เดือน ในการเพาะปลูกของเกษตรกรนั้นถ้าหากมีการปลูกแล้ว 1 รุ่น รุ่นที่ 2 ไม่สามารถปลูกซ้ำในที่เดิมได้ต้องเปลี่ยนไปปลูกในที่ใหม่และในสวนมากเกษตรกรที่มาทำการปลูกแบบพันธะสัญญาจะมีพื้นที่หมุนเวียนอยู่แล้ว และในการปลูกมะเขือม่วงนั้นจะมีการใช้ระบบการรดน้ำ 2 แบบ คือ การรดน้ำหยด และระบบน้ำราด ซึ่งระบบน้ำหยดจะได้มะเขือม่วงที่ได้คุณภาพและผลผลิตที่ดีกว่า เพราะมะเขือม่วงทุกต้นจะได้ปริมาณน้ำและสารอาหารต่าง ๆ เท่ากันทำให้ผลผลิตที่เท่ากันทั้งคุณภาพและขนาด แต่ในการทำระบบน้ำหยดนั้นมีต้นทุนที่สูงกว่าและจะมีอายุการใช้งานประมาณ 3 รุ่น การผลิต

รูปที่ 1. การปลูกมะเขือม่วงแบบระบบน้ำราด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2. การปลูกระยะเชื่อมวงแบบระบบน้ำหยด

ในการเพาะปลูก โดยทั่วไประบบการปลูกพืชที่ชาวสวนไม่ต้องลงทุนก่อนเรียกว่า "เป็นระบบปล่อยเกี่ยวให้กับลูกไร่" คือ ผู้รวบรวมผลผลิตหรือตัวแทนจะปล่อยเครดิตให้กับลูกไร่ทั้งหมด ทั้งค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ฯลฯ ยกเว้นค่าเช่าที่ดิน ค่าน้ำมันและค่าจัดการอื่น ๆ และชาวสวนจะใช้เงินคืนก็ต่อเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตและหักเป็นค่าใช้จ่ายไป โดยจะหักเพียงครึ่งหนึ่งของหนี้ทั้งหมด เพราะเกษตรกรจะได้มีเงินเหลือในการใช้จ่ายต่าง ๆ และทางบริษัทยังมีทีมงานส่งเสริมที่จะช่วยเกษตรกรในการดูแล และให้คำแนะนำในการผลิตต่าง ๆ อีกทางหนึ่งด้วย

โดยเฉลี่ยแล้วค่าใช้จ่ายในการปลูกระยะเชื่อมวงของชาวสวนแต่ละรายประมาณ 13,000 - 16,000 บาทต่อไร่ โดยที่เกษตรกรไม่ต้องลงทุนก่อน แต่เกษตรกรมีหน้าที่ลงแรงปลูกและดูแลผลผลิตที่ดีที่สุด ผลตอบแทนก็ย้อนกลับคืนมาสู่เกษตรกร ระบบนี้ระบบความเสี่ยงจะเกิดกับชาวสวนมีน้อยมาก เพราะไม่ต้องทำการลงทุนก่อน หากคิดรายได้เฉลี่ยขั้นต่ำของชาวสวนต่อการปลูกระยะเชื่อมวงแต่ละรุ่นประมาณ 60,000 บาทต่อไร่ บางรายได้ประมาณ 130,000 บาทต่อไร่ (ขึ้นกับปริมาณผลผลิตและการใส่ใจดูแลเอาใจใส่ต่อมะเชื่อมวง)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวนไว้อำนาจการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การรับซื้อในราคาประกัน ปัจจุบันการรับซื้อมะเขือม่วงหน้าสวนของบริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแท้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด แบ่งออกเป็น 2 เกรด ได้แก่ เกรด A รับซื้อในราคา ประกันที่ 6.50 บาทต่อกิโลกรัม และเกรด B ราคาจะลดหลั่นลงมาประมาณ 2.5 บาทต่อกิโลกรัม

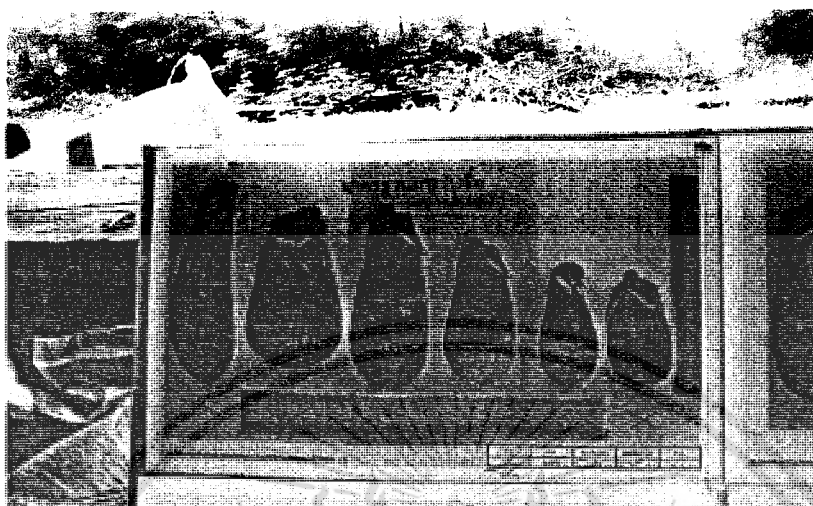
เกรด A ผลมีความกว้าง 4.5-6 เซนติเมตร ความยาวผล 10-15 เซนติเมตร รูปทรงปกติ หรือโค้งงอได้ไม่เกิน 4 เซนติเมตร ผิวมันเรียบ ลายได้ไม่เกินขนาด 1 เหรียญบาท

เกรด B ผลมีความกว้างลดหลั่นจากเกรด A ลงมาความยาวผลใกล้เคียงกัน ผิวลายเกินขนาดเหรียญบาท ส่วนผลที่ลดต่ำกว่าหลักขีดได้และได้ผลที่ใหญ่มากไม่สามารถถอดช่องได้ ผลมีรูปทรงบิดเบี้ยวก็ถือว่าตกเกรดต้องตัดทิ้งตั้งแต่อยู่ในแปลง วิธีการตัดจะใช้วิธีสุ่มโดยจะใช้ ตะกร้าในการใส่ผลผลิต โดยถ้าเกษตรกรนำผลผลิตมา 7 ตะกร้า จะสุ่มตัด 2 ตะกร้า และถ้าเกษตรกรนำผลผลิตมา 5 ตะกร้า จะสุ่มตัด 1 ตะกร้า (1 ตะกร้าหนัก 17 กิโลกรัม ประกอบด้วย มะเขือม่วง 14 กิโลกรัม และตะกร้า 3 กิโลกรัม) และจะมีจุดรับซื้อใกล้ ๆ กับเกษตรกรเข้าสู่โรงงาน โดยจะมาทำการรับซื้อแบบวันเว้นวัน และในตะกร้าของเกษตรกรจะมีรหัสของเกษตรกรติดอยู่ และในการคัดผลผลิตนั้นใช้คนคัด (คนของ บริษัท ไทยนิปปอน เวจเทเบิล จำกัด) ก่อนในจุดรับซื้อแล้วคิดรายได้ให้กับเกษตรกรเลย และจะมีการคัดอีกเมื่อถึงโรงงานไทยนิปปอน เวจเทเบิล จำกัด

รูปที่ 3.มาตรฐานการรับซื้อมะเขือม่วง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

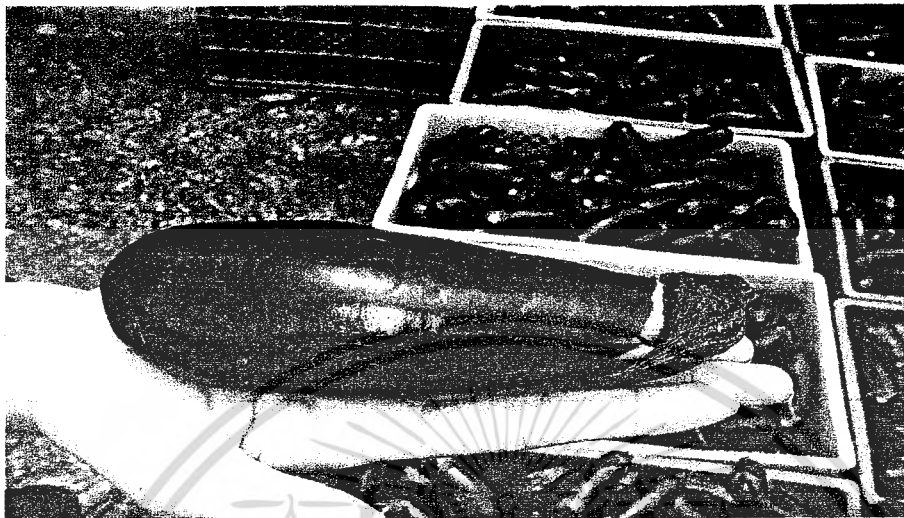

รูปที่ 4. มาตรฐานการรับซื้อมะเขือม่วง ขนาดควรรับซื้อมะเขือม่วง

รูปที่ 5. มาตรฐานการรับซื้อมะเขือม่วง ผิวมะเขือม่วงที่รับซื้อมะเขือม่วง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

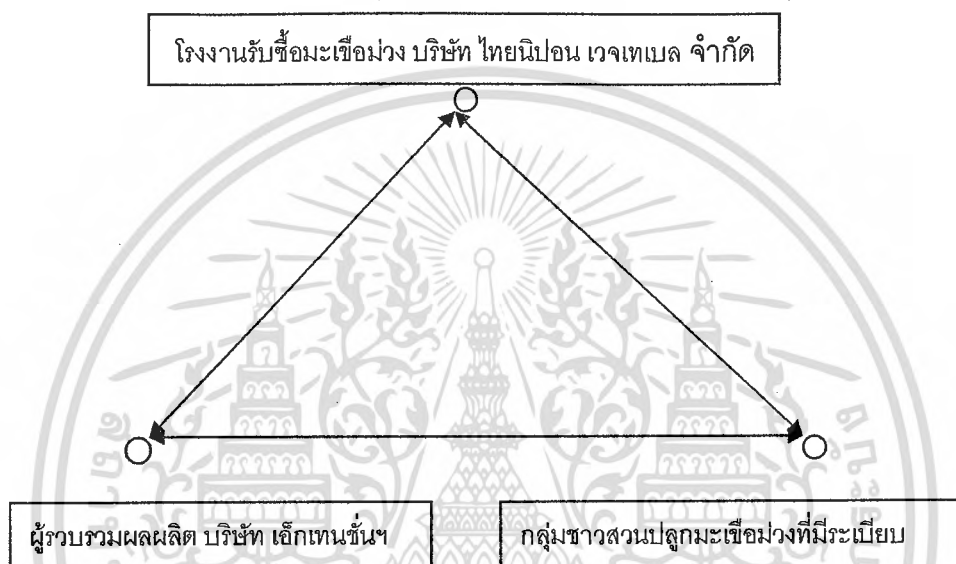
รูปที่ 6. ตัวอย่างมะเขือม่วงเกรด A

การควบคุมสารพิษตกค้าง เนื่องจากมะเขือม่วงที่ส่งเข้าโรงงานแช่แข็ง ตลาดปลายทางอยู่ที่ประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีความเข้มงวดมากในเรื่องสารพิษตกค้าง ดังนั้นทุกขั้นตอนการผลิตตั้งแต่ในแปลงของชาวสวนต้องควบคุมการใช้สารเคมีอย่างใกล้ชิดและรอบคอบ ชาวสวนจะต้องจดบันทึกการใช้สารเคมีทุกครั้งว่าใช้อะไรไปบ้าง เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ทุกขั้นตอน และเมื่อตรวจแล้วต้องไม่ให้มีปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด (MRL: maximum residue limit) เกินตามที่ญี่ปุ่นกำหนดไว้ เพราะไม่เช่นนั้นก็ไม่สามารถส่งออกได้ ดังนั้นบริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแท้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด จึงต้องคอยให้คำแนะนำชาวสวนในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้อง และให้ใช้ตามชนิดที่ญี่ปุ่นอนุญาตให้ใช้เท่านั้นและต้องเป็นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานจริง ๆ จากบริษัทที่เชื่อถือได้และไม่มีการปลอมปนใด ๆ ทั้งสิ้น โดยหน้าที่ของบริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแท้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด ก็จะทำ การตรวจสอบสารพิษตกค้าง เครื่อง GCMS (gas chromatograph and mass spectrometer) เพื่อตรวจสอบสารพิษตกค้างอย่างละเอียด ก่อนที่จะส่งเข้าโรงงานไทยนิปอน เวจเทเบล จำกัด จะได้ทำการสุ่มตรวจสอบสารตกค้างอีกรอบ เรื่องสารพิษตกค้างเป็นเรื่องที่บริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแท้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด ควบคุมมากเป็นพิเศษ เพื่อมาตรฐานของบริษัท

โมเดลการสร้างความสำเร็จในระบบการปลูกมะเขือม่วง จาก 3 ประสาน ระบบการทำตลาดมะเขือม่วงนี้ ความสำเร็จเกิดขึ้นได้จาก 3 ประสานสำคัญ คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. มีโรงงานรับซื้อหรือมีตลาดที่ชัดเจน
2. มีคนกลางที่จะเข้าไปประสานระหว่างกลุ่มชาวสวนกับโรงงานหรือผู้รับซื้อผลผลิต ในการให้ความรู้วิชาการ ตลอดจนเทคโนโลยีใหม่ ๆ กับชาวสวน
3. มีกลุ่มชาวสวนที่เข้มแข็ง มีระเบียบวินัยในการผลิตสินค้าคุณภาพ ปลอดภัยจากสารพิษ

เทคนิคในการปลูกและดูแลรักษามะเขือม่วงเพื่อการส่งออก

สำหรับเทคนิคการปลูกและดูแลมะเขือม่วงที่จะกล่าวถึงนี้เป็นข้อมูลจากการบอกกล่าวของทีมงานบริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด เทคนิคการปลูกมะเขือม่วงและเทคโนโลยีต่าง ๆ นั้น บางส่วนนำมาจากญี่ปุ่นแต่การนำไปส่งเสริมชาวสวนก็ต้องมาดัดแปลงให้ได้บางส่วนเท่านั้น เพราะสภาพในประเทศไทยแตกต่างกับสภาพในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีเทคโนโลยีสูงมาก บางอย่างชาวสวนอาจไม่จำเป็นต้องใช้ สำหรับรายละเอียดมีดังต่อไปนี้

ฤดูกาลเพาะปลูก ส่วนใหญ่จะเริ่มลงกล้าช่วงเดือนมีนาคม เพื่อให้ทันเก็บเกี่ยวได้ในช่วงหน้าฝนพอดีผลผลิตที่ออกช่วงนี้จะสูง แต่ถ้าปลูกช่วงเดือนกุมภาพันธ์ผลผลิตจะออกช่วงร้อน คุณภาพ

และผลผลิตจะไม่ดี แต่ทั้งนี้ทางโรงงานผู้รับซื้อต้องการผลผลิตอย่างต่อเนื่อง เขาจึงมีวิธีที่จะให้ชาวสวนปลูกให้ได้ทุกฤดู โดยใช้วิธีเสนอราคาประกันที่ดึงดูดใจเพื่อจะได้มีคนปลูกในช่วงนี้

การเตรียมปลูก เลือกรูปลูกที่มีการแหล่งน้ำเพียงพอ ดินอุดมสมบูรณ์และไม่เป็นแหล่งสะสมของโรคและแมลงควรทำการปรับดินด้วยการหว่านปุ๋ยขาวหรือโดโลไมท์ก่อนปลูก ทำการไถเตรียมดินตากแดดไว้ประมาณ 7 วัน และทำการขึ้นร่อง ขุดหลุมลึกประมาณ 1-1.20 เมตร ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 และหยอดฟอสฟอรัสลงไปด้วยเพื่อป้องกันแมลงกัดทำลายระบบราก ก่อนปลูกให้กลบดินบาง ๆ ทับแล้วจึงนำต้นกล้าลงปลูกเพื่อไม่ให้รากสัมผัสกับรากโดยตรง

การปักหลักค้ำกิ่งและรากตัดแต่งกิ่ง หลังจากปลูกประมาณ 10 วันให้เริ่มปักหลักค้ำกิ่งขนาดความยาวประมาณ 2.5 เมตร ถ้าปักเข้าเกินไปอาจจะไปกระทบกับรากได้ ทำการมัดต้นยึดกับหลักไว้เป็นเลข 8 ให้แน่นป้องกันต้นโยกคลอนซึ่งจะกระเทือนไปถึงราก เมื่ออายุต้นประมาณ 30 วันมะเขือจะเริ่มแตกกิ่งก้านสาขาออก ให้ตัดแต่งกิ่งแขนงออกให้หมดและเหลือกิ่งหลักไว้เพียง 2 กิ่งและปล่อยให้แตกกิ่งใหม่เป็น 4-8 กิ่งขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของต้น เมื่ออายุประมาณ 45 วันให้ทำการมัดกิ่งหลักแบบตัววี (V) ด้วยเชือกเพื่อพยุงกิ่ง หรือจะใช้วิธีปักหลักตรงกลางต้นหลักเดียวแล้วมัดกิ่งหลักแบบตัวไอ (I) ให้เชือกพาดโยงแต่ละกิ่งเข้าหาหลักเดียวกันก็ได้

การให้ปุ๋ย เป็นขั้นตอนการจัดการที่สำคัญมาก มะเขือม่วงควรจะได้รับธาตุอาหารหลักและธาตุอาหารรองอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะแคลเซียมและโบรอนซึ่งเป็นธาตุอาหารรองที่จำเป็นต่อพืช ซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพผลของมะเขือม่วงมาก สำหรับในทางปฏิบัติในการจัดการปุ๋ย หลังจากปลูกได้ 15 วัน ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 สัปดาห์ละครั้ง และพ่นปุ๋ยทางใบสูตร 30-20-10 ตั้งแต่เริ่มปลูกได้ประมาณ 7 วัน พ่นสัปดาห์ละครั้ง เมื่อมะเขือม่วงเริ่มออกดอกประมาณ 45-50 วัน ใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21 สูตร 12-24-12 และสูตร 9-24-24 ร่วมกับการพ่นปุ๋ยเกร็ดทางใบสูตร 6-32-32 ตามด้วยธาตุอาหารรอง ได้แก่ แคลเซียมและโบรอนพ่นทุก 5-7 วันต่อครั้ง หรืออาจจะพ่นด้วยสารสกัดจากสาหร่ายทะเลเสริมด้วยก็ได้ เทคนิคการจัดการเรื่องปุ๋ยชาวสวนอาจปรับเปลี่ยนได้ขึ้นกับสภาพพื้นที่ปลูก

การให้น้ำ การให้น้ำมะเขือม่วงทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และเงินทุนของเจ้าของ ชาวสวนบางรายที่มีเงินทุนน้อยก็อาจจะใช้วิธีปล่อยน้ำเข้าตามร่อง แต่สำหรับชาวสวนที่มีเงินทุนค่อนข้างมากก็อาจจะลงทุนวางระบบน้ำอย่างดีจะเป็นระบบน้ำหยดหรือระบบมินิสปริงเกอร์ก็ได้

การเก็บเกี่ยว มะเขือม่วงตั้งแต่ปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวจนหมดใช้เวลาประมาณ 6 เดือน แต่จะเริ่มทยอยเก็บเกี่ยวผลผลิตครั้งแรกได้หลังจากการย้ายกล้าปลูกประมาณ 45-60 วัน เมื่อมะเขือม่วง

เริ่มติดดอกจนเป็นผลเล็กใช้เวลาประมาณ 15 วัน ก็สามารถเก็บเกี่ยวได้แล้ว แต่ถ้าเป็นหน้าหนาว อาจจะยืดไปเป็น 20 วัน ไม่ควรปล่อยให้ผลไว้นานเพราะถ้าผลมีขนาดใหญ่มากจะกลายเป็นมะเขือม่วง ตกเกรดไป โรงงานจะไม่รับซื้อ วิธีการเก็บเกี่ยวใช้กรรไกรตัดที่ขั้วผลและนำไปใส่ตะกร้าผิวภายในเรียง ป้องกันผลถูกขีดข่วนหรือกระทบกระเทือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญาของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของบริษัทและเพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติตามพันธะสัญญาในการนำเสนอประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่เข้าร่วมผลิตมะเขือม่วงกับบริษัท เอ็กทีเอ็นชั้นคอนซิลแท็นแอนด์เซอร์วิซ จำกัด การวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการปลูก และการทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญากับเขตพื้นที่ปลูก

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร

การศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เกษตรกรในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่ร้อยละ 78.84 ได้รับความศึกษาในระดับประถม รองลงมาร้อยละ 15.39 ได้รับความศึกษาในระดับมัธยมศึกษาถึงปวส. ร้อยละ 5.77 ได้รับความศึกษาต่ำกว่าระดับประถม เกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่ร้อยละ 65.38 ได้รับความศึกษาในระดับประถม รองลงมาร้อยละ 19.23 ได้รับความศึกษาในระดับมัธยมศึกษาถึงปวส. ร้อยละ 7.70 ได้รับความศึกษาต่ำกว่าระดับประถมร้อยละ 7.69 ได้รับความศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป เกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ได้รับความศึกษาในระดับมัธยมศึกษาถึงปวส. รองลงมาร้อยละ 40 ได้รับความศึกษาในระดับประถมศึกษา เกษตรกรในจังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่ร้อยละ 64 ได้รับความศึกษาในระดับประถม รองลงมาร้อยละ 24 ได้รับความศึกษาในระดับมัธยมศึกษาถึงปวส. ร้อยละ 12 ได้รับความศึกษาต่ำกว่าระดับประถม เกษตรกรในจังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่ร้อยละ 48 ได้รับความศึกษาในระดับประถม รองลงมาร้อยละ 40 ได้รับความศึกษาในระดับมัธยมศึกษาถึงปวส. และร้อยละ 12 ได้รับความศึกษาในระดับต่ำกว่าระดับประถมศึกษา เกษตรกรในจังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.15 ได้รับความศึกษาในระดับประถม รองลงมาร้อยละ 31.57 ได้รับความศึกษาต่ำกว่าในระดับประถม และร้อยละ 5.28 ได้รับความศึกษาในระดับมัธยมศึกษาถึงปวส. (ตารางที่ 1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 การศึกษาของเกษตรกรจำแนกตามเขตพื้นที่

การศึกษา	เขตพื้นที่					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
ต่ำกว่าระดับประถม	5.77	7.70	0	12	12	31.57
ประถมศึกษา	78.84	65.38	40	64	48	63.15
มัธยมศึกษา/ปวช/ปวส.	15.39	19.23	60	24	40	5.28
ปริญญาตรีขึ้นไป	0	7.69	0	0	0	0
รวมร้อยละ	100	100	100	100	100	100
รวม	52	26	25	25	25	19

อายุ

ผลการวิเคราะห์ที่ข้อมูลพบว่า เกษตรกรในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่ร้อยละ 55.76 มีอายุ 40-49 ปี รองลงมา ร้อยละ 19.23 มีอายุ 30-39 ปี ร้อยละ 15.38 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ร้อยละ 9.63 มีอายุมากกว่า 50 ปี เกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่ร้อยละ 53.84 มีอายุ 30-39 ปี ร้อยละ 23.09 มีอายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 15.38 มีอายุ 40-49 ปี ร้อยละ 7.69 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี เกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่ร้อยละ 48 มีอายุ 40-49 ปี รองลงมา ร้อยละ 24 มีอายุ 30-39 ปี ร้อยละ 16 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และ เกษตรกรร้อยละ 12 มีอายุมากกว่า 50 ปี เกษตรกรในจังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่ร้อยละ 52 มีอายุ 30-39 ปี รองลงมา ร้อยละ 20 มีอายุ 40-49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป และ เกษตรกรร้อยละ 8 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี เกษตรกรในจังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่ร้อยละ 32 มีอายุ 30-39 ปี และ 40-49 ปี รองลงมา ร้อยละ 20 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และ เกษตรกรร้อยละ 16 มีอายุมากกว่า 50 ปี เกษตรกรในจังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 47.38 มีอายุมากกว่า 50 ปี รองลงมา ร้อยละ 42.10 มีอายุ 40-49 ปี และ เกษตรกรร้อยละ 5.26 มีอายุ 30-39 ปี และ น้อยกว่า 30 ปี (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 อายุของเกษตรกรตัวอย่างจำแนกตามเขตพื้นที่

อายุ	เขตพื้นที่					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
น้อยกว่า 30	15.38	7.69	16	8	20	5.26
30 -39 ปี	19.23	53.84	24	52	32	5.26

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

อายุ	เขตพื้นที่					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
40-49 ปี	55.76	15.38	48	20	32	42.10
มากกว่า 50 ปี	9.63	23.09	12	20	16	47.38
รวมร้อยละ	100	100	100	100	100	100
รวม	52	26	25	25	25	19

สมาชิกกลุ่มเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่ร้อยละ 59.7 เป็นสมาชิกกลุ่ม ธกส. รองลงมาร้อยละ 38.7 เป็นเกษตรกรอิสระ และเกษตรกรร้อยละ 1.6 เป็นสมาชิกสหกรณ์ถนนพระร่วง เกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่ร้อยละ 80.6 เป็นเกษตรกรอิสระ รองลงมาร้อยละ 19.4 เป็นสมาชิก ธกส. เกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่ร้อยละ 82.3 รองลงมาร้อยละ 16.1 และเกษตรกรร้อยละ 1.6 เป็นสมาชิก ธกส. เกษตรกรในจังหวัดพิจิตรเป็นเกษตรกรอิสระทั้งหมด เกษตรกรในจังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่ร้อยละ 96.8 เป็นเกษตรกรอิสระ รองลงมาร้อยละ 3.2 เป็นสมาชิก ธกส. และเกษตรกรในจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นเกษตรกรอิสระทั้งหมด (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ข้อมูลสถิติพื้นฐานของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในแต่ละเขตพื้นที่

สมาชิกกลุ่ม	เขตพื้นที่					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
ธกส.	59.7	19.4	1.6	0.0	3.2	0.0
สหกรณ์ถนนพระร่วง	1.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ตากฟ้า	0.0	0.0	16.1	0.0	0.0	0.0
เกษตรกรอิสระ	38.7	80.6	82.3	100	96.8	0.0
รวมร้อยละ	100	100	100	100	100	100
รวมจำนวน	52	26	25	25	25	19

การถือครองของที่ดิน

ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดสุโขทัยมีเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองของตนเองร้อยละ 6.64 จังหวัดกำแพงเพชรมีเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองของตนเองร้อยละ 25.28 จังหวัดนครสวรรค์มีเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองของตนเองร้อยละ 28.46 จังหวัดพิจิตรมีเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองของตนเองร้อยละ 16.48 จังหวัดพิษณุโลกมีเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองของตนเองร้อยละ 27 และจังหวัดอุตรดิตถ์มีเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองของตนเองร้อยละ 17.70 และในการเข้าพื้นที่ของเกษตรกรพบว่าจังหวัดสุโขทัยมีพื้นที่เช่าของเกษตรกรร้อยละ 5.97 จังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่เช่าของเกษตรกรร้อยละ 9.42 จังหวัดนครสวรรค์มีพื้นที่เช่าของเกษตรกรร้อยละ 7.92 จังหวัดพิจิตรมีพื้นที่เช่าของเกษตรกรร้อยละ 5.56 จังหวัดพิษณุโลกมีพื้นที่เช่าของเกษตรกรร้อยละ 1.02 และจังหวัดอุตรดิตถ์มีพื้นที่เช่าของเกษตรกรร้อยละ 4.16 พื้นที่ปลูกมะเขือม่วงของตนเอง จังหวัดสุโขทัยเกษตรกรมีพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงของตนเองร้อยละ 0.94 จังหวัดกำแพงเพชรเกษตรกรมีพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงของตนเองร้อยละ 1.96 จังหวัดนครสวรรค์เกษตรกรมีพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงของตนเองร้อยละ 1.40 จังหวัดพิจิตรเกษตรกรมีพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงของตนเองร้อยละ 1.74 จังหวัดพิษณุโลกเกษตรกรมีพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงของตนเองร้อยละ 1.44 และจังหวัดอุตรดิตถ์เกษตรกรมีพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงของตนเองร้อยละ 1.23 พื้นที่เช่าปลูกมะเขือม่วงของเกษตรกร จังหวัดสุโขทัยเกษตรกรเช่าพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงร้อยละ 0.96 จังหวัดกำแพงเพชรเกษตรกรเช่าพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงร้อยละ 0.11 จังหวัดนครสวรรค์เกษตรกรเช่าพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงร้อยละ 0.20 จังหวัดพิจิตรเกษตรกรเช่าพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงร้อยละ 0.16 จังหวัดพิษณุโลกเกษตรกรเช่าพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงร้อยละ 0.16 จังหวัดอุตรดิตถ์เกษตรกรเช่าพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงร้อยละ 0.83 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรในเขตจังหวัดนครสวรรค์มีพื้นที่ถือครองของตนเองมากที่สุด จังหวัดสุโขทัยเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองของตนเองน้อยที่สุด จังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดที่เกษตรกรมีพื้นที่เช่ามากที่สุด จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดที่เกษตรกรมีพื้นที่เช่าน้อยที่สุด จังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดที่มีเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกมะเขือม่วงของตนเองมากที่สุด จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นจังหวัดที่มีเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกมะเขือม่วงของตนเองน้อยที่สุด และจังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดที่เกษตรกรมีพื้นที่เช่าในการปลูกมะเขือม่วงน้อยที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าจังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่เช่ามากที่สุดและจังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดที่เกษตรกรเช่าพื้นที่ในการปลูกมะเขือม่วงมากที่สุด ดังนั้นทั้งสองจังหวัดจะต้องมีต้นทุนในการทำเกษตรเพิ่มมากขึ้น และอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกษตรกรรู้สึกท้อใจ จนไม่อยากที่ปฏิบัติตามพันธะสัญญา (ตารางที่ 4)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 ข้อมูลสถิติพื้นฐานของเกษตรกรที่ถือครองเกษตรกรในแต่ละเขตพื้นที่

การถือครองพื้นที่	เขตพื้นที่					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
พื้นที่ถือครองของตนเอง	6.46	25.85	28.46	16.48	27.00	17.7
พื้นที่เช่า	5.97	9.42	7.92	5.56	1.02	4.16
พื้นที่ปลูग्มะเขือของตนเอง	0.94	1.96	1.40	1.74	1.44	1.23
พื้นที่เช่าในการปลูग्มะเขือ	0.96	0.11	0.20	0.16	0.16	.63
รวมร้อยละ	100	100	100	100	100	100
รวมจำนวน	52	26	25	25	25	19

ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรนั้นได้ทำการศึกษารายได้ที่เกษตรกรได้จากการปลูग्พืชอย่างอื่น หรือการทำอาชีพอื่นพบว่า จังหวัดสุโขทัยเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 17,101.61 บาทต่อฤดูกาล จังหวัดกำแพงเพชรเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 16,139.07 บาทต่อฤดูกาล จังหวัดนครสวรรค์เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 19,820.40 บาทต่อฤดูกาล จังหวัดพิจิตรเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 16,050.00 บาทต่อฤดูกาล จังหวัดพิษณุโลกเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 7,729.20 บาทต่อฤดูกาล จังหวัดอุตรดิตถ์เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 24,776.84 บาทต่อฤดูกาล และจากตารางแสดงข้อมูลพื้นฐานของรายได้ของเกษตรกร จะเห็นได้ว่าเกษตรกรในจังหวัดอุตรดิตถ์มีรายได้เฉลี่ยมากที่สุด และจังหวัดพิษณุโลกเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งอาจเป็นผลทำให้การลงทุนปลูग्มะเขือม่วงของเกษตรกร ต้องใช้เงินเชื่อมากขึ้น ทำให้เวลาขายผลผลิตแล้วหักค่าใช้จ่ายแล้ว จึงเหลือเงินน้อยทำให้ไม่มีกำลังใจในการผลิตได้ (ตาราง 5)

ตารางที่ 5 ข้อมูลสถิติพื้นฐานของรายได้ของเกษตรกร

จังหวัด	รายได้เฉลี่ย
สุโขทัย	17,101.61
กำแพงเพชร	16,139.07
นครสวรรค์	19,802.40
พิจิตร	16,050.00
พิษณุโลก	7,729.20
อุตรดิตถ์	24,776.84
รวม	16,681.39

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการปลูกมะเขือม่วงของเกษตรกร

สำหรับการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการปลูกจะพิจารณาจากต้นทุนรายได้และผลตอบแทนสุทธิจากการปลูกมะเขือม่วงต่อฤดูกาล ของเกษตรกร ผลผลิตของเกษตรกรที่ได้จริงเทียบกับผลผลิตที่ทางบริษัทได้ตั้งมาตรฐานไว้ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงกำไรในการปลูกมะเขือม่วงและได้ทราบว่า การทำ การเกษตรพันธะสัญญานั้นสามารถสร้างรายได้ที่ดีให้กับเกษตรกรได้หรือไม่ เพราะรายได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญา ดังนั้น การเสนอผลการวิจัยจึงได้นำผลการวิเคราะห์ ข้อมูลมานำเสนอโดยแบ่งเป็นตอน ๆ ในรูปของตารางข้อมูลประกอบด้วยความเรียงตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ต้นทุนในการผลิต

ตอนที่ 2 ผลผลิตมะเขือม่วง

ตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ผลกำไรในการปลูกมะเขือม่วง

ต้นทุนในการผลิตมะเขือม่วง

ต้นทุนในการผลิตมะเขือม่วงของเกษตรกร ประกอบไปด้วย ค่ากล้าพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่า สารเคมี ค่าใช้จ่ายในแรงงานในด้านต่าง ๆ ในการผลิต ซึ่งสามารถวิเคราะห์ความแตกต่างตาม

เขตจังหวัดได้ดังต่อไปนี้

ต้นทุนกล้าพันธุ์ เนื่องจากต้นกล้ามะเขือม่วง เกษตรกรจะต้องซื้อมาจากบริษัทเท่านั้น ต้นทุนของต้นกล้าของเกษตรกรจะเท่ากับ 1,920 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล ทุกคนโดยไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ต้นทุนกล้าพันธุ์ในการปลูกมะเขือม่วงของเกษตรกร

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	1,920.00	.0000	1,920.00	1,920.00
กำแพงเพชร	26	1,920.00	.0000	1,920.00	1,920.00
นครสวรรค์	25	1,920.00	.0000	1,920.00	1,920.00
พิจิตร	25	1,920.00	.0000	1,920.00	1,920.00
พิษณุโลก	25	1,920.00	.0000	1,920.00	1,920.00
อุตรดิตถ์	19	1,920.00	.0000	1,920.00	1,920.00
รวม	172	1,920.00	.0000	1,920.00	1,920.00

ต้นทุนแรงงานในการเตรียมดิน ซึ่งอาจจะเป็นการจ้าง หรือเป็นค่าแรงในครัวเรือน โดยรวมมีต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 257.61 บาทต่อไร่ จังหวัดอุตรดิตถ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 329.04 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดนครสวรรค์ 310.67บาทต่อไร่ กำแพงเพชร 294.23 บาทต่อไร่ พิจิตร 262 บาทต่อไร่ สุโขทัย 214.90 บาทต่อไร่ ค่าเฉลี่ยต้นทุนมีความแปรปรวนสูงมากเนื่องจากต้นทุนในการเตรียมดินนั้นขึ้นอยู่กับความพิถีพิถันของเกษตรกร บางรายก็ใช้การเตรียมดินหลายครั้งทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น บางคนก็ใช้เวลาวันเดียวแล้วก็ปลูกได้ จึงทำให้ค่าทุนแรงงานในการเตรียมดินลดลง (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ต้นทุนแรงงานในการเตรียมดิน

ต้นทุนแรงงานในการเตรียมดิน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	214.90	83.4694	450.00	75.00
กำแพงเพชร	26	294.23	126.3542	600.00	75.00
นครสวรรค์	25	310.67	123.6623	550.00	125.00
พิจิตร	25	262.00	105.1091	500.00	100.00
พิษณุโลก	25	196.60	130.8479	600.00	66.67
อุตรดิตถ์	19	329.04	160.3029	750.00	50.00
รวม	172	257.61	124.5020	750.00	50.00

ต้นทุนค่าแรงงานในการวางระบบน้ำ ผลการศึกษาพบว่า ค่าแรงงานในการวางระบบน้ำของเกษตรกร จังหวัดนครสวรรค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 237 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดกำแพงเพชร 167.88 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 133.67 บาทต่อไร่ พิจิตร 72 บาทต่อไร่ และสุโขทัย ไม่มีค่าใช้จ่ายในค่าแรงงานวางระบบน้ำ แต่ค่าแรงงานนี้มีความแปรปรวนมากเนื่องจากเกษตรกรใช้ระบบน้ำในการปลูกมะเขือม่วงต่างกัน และระบบน้ำแต่ละระบบ ใช้ต้นทุนต่างกัน โดยที่ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์จะใช้ต้นทุนในการวางระบบสูงที่สุด รองลงมา คือ ระบบน้ำหยด ระบบน้ำราดจะไม่มีต้นทุนในการวางระบบ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ต้นทุนแรงงานในการวางระบบน้ำเฉลี่ยต่อไร่ (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
กำแพงเพชร	26	167.88	117.074	450	0
นครสวรรค์	25	237.00	109.001	450	0
พิจิตร	25	72.00	184.323	600	0
พิษณุโลก	25	133.67	111.011	400	0
รวม	101	152.79	144.724	600	0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต้นทุนค่าท่อ ผลการศึกษาพบว่าการวางระบบน้ำของเกษตรกรรมมีต้นทุนเฉลี่ย 3,288.01 บาท ต่อไร่ต่อฤดูกาลปลูก จังหวัดกำแพงเพชรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 7,298.08 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดนครสวรรค์ 2,994.21 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 2,099.33 บาทต่อไร่ พิจิตร 600 บาทต่อไร่ สุโขทัย และอุตรดิตถ์ไม่มีค่าใช้จ่ายในค่าท่อ ข้อมูลต้นทุนค่าท่อมีความแปรปรวนมากเนื่องจากเกษตรกรใช้ระบบน้ำในการปลูกมะเขือม่วงต่างกัน โดยระบบน้ำหยดจะมีค่าใช้จ่ายค่าท่อมากที่สุด ระบบสปริงเกอร์จะมีค่าใช้จ่ายรองลงมา และระบบน้ำรางก็จะมีค่าใช้จ่ายค่าท่อเลย (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ต้นทุนค่าท่อในการปลูกมะเขือม่วง (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
กำแพงเพชร	26	7,298.08	5,821.022	0	16,500
นครสวรรค์	25	2,994.21	1,838.849	0	6,667
พิจิตร	25	600.00	1,658.312	0	5,000
พิษณุโลก	25	2,099.33	2,900.106	0	12,500
รวม	101	3,288.01	4,280.570	0	16,500

ต้นทุนแรงงานในการปลูกมะเขือม่วง ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยแรงงานในการปลูกเท่ากับ 263.99 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดกำแพงเพชรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 366.44 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดนครสวรรค์ 297.67 บาทต่อไร่ สุโขทัย 263.85 บาทต่อไร่ อุตรดิตถ์ 233.25 บาทต่อไร่ พิจิตร 210.73 บาทต่อไร่ และพิษณุโลก 200.67 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 ต้นทุนแรงงานในการปลูกมะเขือม่วง (บาท)

ต้นทุน แรงงานในการปลูก	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	263.85	148.9398	750.00	75.00
กำแพงเพชร	26	366.44	212.6384	900.00	150.00

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ต้นทุน แรงงานใน การปลูก	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
นครสวรรค์	25	297.67	142.4309	600.00	100.00
พิจิตร	25	210.73	76.3006	333.33	75.00
พิษณุโลก	25	200.67	98.5015	500.00	100.00
อุตรดิตถ์	19	233.25	110.5367	500.00	65.00
รวม	172	263.99	149.6874	900.00	65.00

ต้นทุนค่าปุ๋ยน้ำ ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีต้นทุนค่าปุ๋ยน้ำเฉลี่ยเท่ากับ 119.47 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดอุตรดิตถ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 178.73 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดพิษณุโลก 156.80 บาทต่อไร่ นครสวรรค์ 133.83 บาทต่อไร่ พิจิตร 102.83 บาทต่อไร่ กำแพงเพชร 42.47 บาทต่อไร่ สุโขทัยไม่มีค่าใช้จ่ายในค่าปุ๋ยน้ำ ข้อมูลในค่าปุ๋ยน้ำมีความแปรปรวนมากเนื่องจากเกษตรกรใช้แหล่งน้ำในการปลูกที่ต่างกัน เกษตรกรบางรายที่ใช้แหล่งน้ำธรรมชาติ หรือ มีชลประทานไหลผ่านก็อาจจะไม่ต้องใช้ปุ๋ยน้ำ แต่เกษตรกรรายที่มีแหล่งน้ำอยู่ไกล หรือ ใช้บ่อขุด ก็อาจมีความจำเป็นต้องใช้ปุ๋ย (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 ต้นทุนในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
กำแพงเพชร	26	42.47	92.961	0	333
นครสวรรค์	25	133.83	104.315	0	300
พิจิตร	25	102.83	67.729	0	229
พิษณุโลก	25	156.80	107.768	0	288
อุตรดิตถ์	19	178.73	408.444	0	1,500
รวม	120	119.47	186.446	0	1,500

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต้นทุนค่าไฟฟ้า ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายใช้ไฟฟ้าเฉลี่ยเท่ากับ 407.49 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดกำแพงเพชรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 534.67 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดนครสวรรค์ 473.68 บาทต่อไร่ จังหวัดสุโขทัย 230 บาทต่อไร่ พิจิตร พิษณุโลก อุตรดิตถ์ไม่มีค่าใช้จ่ายในค่าไฟฟ้า ข้อมูลค่าไฟฟ้ามีความแปรปรวนมากเนื่องจากเกษตรกรใช้ไฟฟ้าในการใช้ป้อนน้ำต่างกัน และในการใช้ป้อนน้ำของเกษตรกรก็แตกต่างกันจึงมีค่าใช้จ่ายค่าไฟฟ้าที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ต้นทุนค่าไฟฟ้าในการปลูกมะเขือม่วง (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	230.00	478.2782	2,000.00	.00
กำแพงเพชร	26	534.67	1,063.7212	4,666.67	.00
นครสวรรค์	25	473.68	785.7000	2,500.00	.00
รวม	69	407.49	813.788	0	4,667

ต้นทุนค่าน้ำมัน ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายน้ำมันเฉลี่ย 347.83 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดอุตรดิตถ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 622.37 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดพิจิตร 421 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 66 บาทต่อไร่ สุโขทัย กำแพงเพชร และนครสวรรค์ไม่มีค่าใช้จ่ายในค่าน้ำมัน ข้อมูลค่าน้ำมันมีความแปรปรวนมากเนื่องจากเกษตรกรมีค่าน้ำมันในการในการใช้ป้อนน้ำต่างกัน และในการใช้ป้อนน้ำแตกต่างกัน โดยระบบของการใช้ป้อนน้ำนั้นเกษตรกรบางรายก็ใช้ป้อนน้ำแบบใช้น้ำมันและเกษตรกรบางรายใช้ไฟฟ้าในการเดินเครื่องของป้อนน้ำจะทำให้บางจังหวัดมีการใช้ป้อนน้ำแต่ไม่มีค่าน้ำมัน และบางจังหวัดมีค่าไฟฟ้าในการใช้ป้อนน้ำ (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ต้นทุนในการใช้น้ำมันในการปลูกมะเขือม่วง (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
พิจิตร	25	421.00	566.7745	1,800.00	.00
พิษณุโลก	25	66.00	194.0361	750.00	.00
อุตรดิตถ์	19	622.37	616.9422	1,500.00	.00
รวม	69	347.83	528.816	0	1,800

ต้นทุนค่าปุ๋ย ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ย 6,322.52 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดนครสวรรค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 6,841.55 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดสุโขทัย 6,596.45 บาทต่อไร่ อุตรดิตถ์ 6,311.18 บาทต่อไร่ กำแพงเพชร 6,156.24 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 5,893.82 บาท และพิจิตร 5,843.96 บาท (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ต้นทุนในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	6,596.45	12,085.1242	64,992.00	141.68
กำแพงเพชร	26	6,156.24	3,212.7508	16,000.00	212.52
นครสวรรค์	25	6,841.55	2,447.6127	10,300.00	2,301.00
พิจิตร	25	5,843.96	7,202.4876	28,000.00	33.50
พิษณุโลก	25	5,893.82	2,784.2641	11,450.00	2,244.00
อุตรดิตถ์	19	6,311.18	2,327.4465	9,960.00	2,862.50
รวม	172	6,322.52	7,414.4794	64,992.00	33.50

ต้นทุนการใช้สารกำจัดโรคพืชของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ย 3,287.59 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดพิจิตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 7,558.47 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดนครสวรรค์ 4,517.32 บาทต่อไร่ กำแพงเพชร 3,943.08 บาทต่อไร่ สุโขทัย

1,815.20 บาทต่อไร่ อุดรดิตถ์ 1,780.84 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 1,312.96 บาทต่อไร่ ข้อมูลในส่วนนี้นั้น จะมีความแปรปรวนมากเนื่องจากเกษตรกรใช้สารกำจัดโรคพืชในการปลูกมะเขือม่วงต่างกัน ขึ้นอยู่กับพื้นที่ สภาพของดิน และปัญหาในจังหวัดนั้น ๆ กล่าวคือ จังหวัดพิจิตรมีปัญหาทางด้านโรคพืชมากที่สุด และจังหวัดพิษณุโลกมีปัญหาในด้านโรคพืชน้อยที่สุด (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 สารกำจัดโรคพืช (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
อุดรดิตถ์	19	1,780.84	390.0805	2,640.00	704.00
สุโขทัย	52	1,815.20	1,475.1414	6,399.36	176.00
กำแพงเพชร	26	3,943.08	2,003.6221	10,560.00	880.00
นครสวรรค์	25	4,517.32	2,534.8809	8,817.60	330.00
พิจิตร	25	7,558.47	5,848.9012	17,600.00	.00
พิษณุโลก	25	1,312.96	529.1720	2,200.00	704.00
รวม	172	3,287.59	3,380.6996	17,600.00	.00

ต้นทุนสารกำจัดศัตรู ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ย 631.37 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดนครสวรรค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1,706.69 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดพิจิตร 968.10 บาทต่อไร่ อุดรดิตถ์ 653.68 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 539.86 บาทต่อไร่ กำแพงเพชร 302.28 บาทต่อไร่ สุโขทัย 152.90 บาทต่อไร่ ข้อมูลในส่วนนี้นั้นจะมีความแปรปรวนมากเนื่องจากเกษตรกรใช้สารกำจัดศัตรูพืชในการปลูกมะเขือม่วงต่างกัน ขึ้นอยู่กับพื้นที่ สภาพของดิน และปัญหาในจังหวัดนั้น ๆ โดยจังหวัดนครสวรรค์มีค่าใช้จ่ายในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในการปลูกมะเขือม่วงมากที่สุด สุโขทัยค่าใช้จ่ายในด้านโรคพืชน้อยที่สุด (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ต้นทุนในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในการปลูกมะเขือม่วง (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	152.90	299.2024	2,160.00	.00
กำแพงเพชร	26	302.28	451.8742	1,336.00	.00
นครสวรรค์	25	1,706.69	1,103.1870	3,974.40	.00
พิจิตร	25	968.10	1,127.2511	5,400.00	230.00
พิษณุโลก	25	539.86	232.4058	1,196.00	276.00
อุตรดิตถ์	19	653.68	144.3118	828.00	276.00
รวม	172	631.37	829.7401	5,400.00	.00

ต้นทุนสารกำจัดวัชพืชของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ย 225.01 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดสุโขทัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 353.84 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัด นครสวรรค์ 273.50 บาทต่อไร่ กำแพงเพชร 204.12 บาทต่อไร่ พิจิตร 149.66 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 100.97 บาทต่อไร่ อุตรดิตถ์ 99.57 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 ค่าใช้จ่ายสารกำจัดวัชพืช (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	353.84	267.6088	1,280.00	70.00
กำแพงเพชร	26	204.12	107.6382	480.00	12.00
นครสวรรค์	25	273.50	391.8502	1,014.00	9.10
พิจิตร	25	149.66	58.3841	234.38	60.00
พิษณุโลก	25	100.97	52.0226	260.00	.00
อุตรดิตถ์	19	99.57	75.5026	325.00	32.50
รวม	172	225.01	237.3738	1,280.00	.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต้นทุนค่าไม้ค้ำยัน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ย 442.75 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดกำแพงเพชรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1080.33 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดพิจิตร 572.67 บาทต่อไร่ นครสวรรค์ 420.67 บาทต่อไร่ กำแพงเพชร 353.46 บาทต่อไร่ อุตรดิตถ์ 285.96 บาทต่อไร่ สุโขทัย 186.31 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 ต้นทุนค่าไม้ค้ำยัน (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	186.31	87.3498	450.00	50.00
กำแพงเพชร	26	353.46	185.8912	950.00	75.00
นครสวรรค์	25	420.67	231.6047	1,000.00	225.00
พิจิตร	25	572.67	359.4582	2,000.00	250.00
พิษณุโลก	25	1,080.33	1,072.3613	4,000.00	75.00
อุตรดิตถ์	19	285.96	278.1255	1,250.00	75.00
รวม	172	442.75	537.0681	4,000.00	50.00

ต้นทุนค่าเชือก ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ย 479.92 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดสุโขทัยเฉลี่ย 265.37 บาท จังหวัดนครสวรรค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 746.67 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดพิจิตร 649.33 บาทต่อไร่ อุตรดิตถ์ 636.49 บาทต่อไร่ กำแพงเพชร 581.73 บาทต่อไร่ สุโขทัย 265.37 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 265.13 บาทต่อไร่ ข้อมูลค่าเชือกมีความแปรปรวนมาก เนื่องจากเกษตรกรมีต้นทุนค่าเชือกในการปลูกมะเขือม่วงต่างกันขึ้นอยู่กับพื้นที่ เนื่องจากเกษตรกรในบางพื้นที่จะให้ปอในการมัดต้นมะเขือกับไม้ปักหลักซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่ถูกลงกว่า และบางพื้นที่จะต้องเสียค่าเชือกแพงกว่าเพราะใช้เชือกฟาง จึงมีการใช้ต้นทุนต่างกัน (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ต้นทุนค่าเช่า (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	265.37	129.1585	1,000.00	150.00
กำแพงเพชร	26	581.73	236.8077	1,000.00	25.00
นครสวรรค์	25	746.67	236.5845	1,300.00	450.00
พิจิตร	25	649.33	222.9578	1,200.00	350.00
พิษณุโลก	25	265.13	237.5550	866.67	26.67
อุตรดิตถ์	19	636.49	192.2366	1,000.00	350.00
รวม	172	479.92	281.8830	1,300.00	25.00

ต้นทุนค่าแรงบักหลัก ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายค่าแรงบักหลักเฉลี่ยเท่ากับ 272.42 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดสุโขทัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 314.81 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดกำแพงเพชร 283.65 บาทต่อไร่ พิจิตร 257บาทต่อไร่ อุตรดิตถ์ 256.05 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 245.53 บาทต่อไร่ นครสวรรค์ 227.33 ข้อมูลค่าแรงบักหลักมีความแปรปรวนสูงมากเนื่องจากต้นทุนค่าแรงบักหลักของเกษตรกรจะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของเกษตรกร บางรายก็ใช้คนในการบักหลักมากทำให้มีต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น บางคนก็ใช้คนบักหลักน้อยทำให้ต้นทุนแรงงานในการบักหลักลดลง (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ค่าแรงบักหลัก (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	314.81	230.9379	1,000.00	60.00
กำแพงเพชร	26	283.65	140.3464	600.00	75.00
นครสวรรค์	25	227.33	84.5577	450.00	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 20 (ต่อ)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
พิจิตร	25	257.00	107.6549	500.00	125.00
พิษณุโลก	25	245.53	150.7564	700.00	100.00
อุตรดิตถ์	19	256.05	147.3241	700.00	100.00
รวม	172	272.42	167.1030	1,000.00	60.00

ต้นทุนค่าดูแลรักษา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษามีต้นทุนเฉลี่ย 506.46 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดกำแพงเพชรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 786.35 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดอุตรดิตถ์ 526.58 บาทต่อไร่ สุโขทัย 497.05 บาทต่อไร่ พิจิตร 425.33 บาทต่อไร่ นครสวรรค์ 420.27 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 387 บาทต่อไร่ ข้อมูลค่าดูแลรักษาความแปรปรวนมากเนื่องจาก เกษตรกรใช้ค่าแรงในการดูแลรักษาในการปลูกมะเขือม่วงต่างกันในแต่ละพื้นที่และค่าแรงของแต่ละคนแต่ละพื้นที่ไม่เท่ากันประกอบกับเกษตรกรบางรายใช้แรงงานในครัวเรือนจึงมีค่าแรงในการดูแลรักษาที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ค่าดูแลรักษา (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	497.05	282.4108	200.00	1,800.00
กำแพงเพชร	26	786.35	1,136.4713	150.00	6,000.00
นครสวรรค์	25	420.27	197.6656	250.00	900.00
พิจิตร	25	425.33	207.5190	125.00	1,000.00
พิษณุโลก	25	387.00	208.2928	100.00	1,000.00
อุตรดิตถ์	19	526.58	215.9057	200.00	875.00
รวม	172	506.46	501.2522	100.00	6,000.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต้นทุนค่าแรงในการเก็บเกี่ยว ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการใช้ค่าแรงเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ย 317.15 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดกำแพงเพชรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 437.60 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดนครสวรรค์ 418.90 บาทต่อไร่ สุโขทัย 304.71 บาทต่อไร่ พิจิตร 293.17 บาทต่อไร่ อุตรดิตถ์ 263.38 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 180.83 บาทต่อไร่ ข้อมูลค่าแรงเก็บเกี่ยวมีความแปรปรวนมากเนื่องจากเกษตรกรใช้ค่าแรงในการเก็บเกี่ยวในการปลูกมะเขือม่วงต่างกันในแต่ละพื้นที่และค่าแรงของแต่ละคนแต่ละพื้นที่ไม่เท่ากันประกอบกับเกษตรกรบางรายใช้แรงงานในครัวเรือนจึงมีค่าแรงในการเก็บเกี่ยวที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 ค่าแรงเก็บเกี่ยว (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	304.71	140.8257	900.00	100.00
กำแพงเพชร	26	437.60	254.7356	900.00	125.00
นครสวรรค์	25	418.90	159.6661	750.00	187.50
พิจิตร	25	293.17	182.4945	750.00	125.00
พิษณุโลก	25	180.83	128.2449	625.00	50.00
อุตรดิตถ์	19	263.38	77.2295	400.00	50.00
รวม	172	317.15	182.9716	900.00	50.00

ต้นทุนค่าขนส่งผลผลิตในการเก็บเกี่ยว ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายค่าขนส่งผลผลิตเฉลี่ย 616.49 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดกำแพงเพชรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1599.23 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดสุโขทัย 735.13 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 523.20 บาทต่อไร่ นครสวรรค์ 324.80 บาทต่อไร่ อุตรดิตถ์ 222.63 บาทต่อไร่ พิจิตร 32 บาทต่อไร่ ข้อมูลค่าขนส่งมีความแปรปรวนมากเนื่องจากเกษตรกรอยู่ห่างจากจุดรับซื้อไม่เท่ากัน ดังนั้นค่าส่งผลผลิตจึงแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 ต้นทุนค่าขนส่งผลผลิตเป็นฤดูกาล (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	735.13	873.0206	4,800.00	.00
กำแพงเพชร	26	1,599.23	1,538.1077	5,000.00	.00
นครสวรรค์	25	324.80	659.7292	2,400.00	.00
พิจิตร	25	32.00	160.0000	800.00	.00
พิษณุโลก	25	523.20	457.1454	2,000.00	.00
อุตรดิตถ์	19	222.63	288.8645	1,000.00	.00
Total	172	616.49	952.8887	5,000.00	.00

รวมต้นทุนเป็นฤดูกาล ผลการศึกษาพบว่า ผลรวมต้นทุนเป็นฤดูกาลเกษตรกรรมมีต้นทุนจังหวัดสุโขทัยเฉลี่ย 13,935.33 บาท จังหวัดกำแพงเพชรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 25,020.50 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ จังหวัดนครสวรรค์ 22,018.40 บาทต่อไร่ พิจิตร 20,825.25 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 16,082.90 บาทต่อไร่ อุตรดิตถ์ 15,049.49 บาทต่อไร่ สุโขทัย 13,935.33 บาทต่อไร่ ข้อมูลในมีความแปรปรวนมากเนื่องจากเกษตรกรรมมีต้นทุนในการผลิตที่แตกต่างกันแล้วแต่พื้นที่ที่ปลูกมะเขือม่วงและความพิถีพิถันในการปลูกมะเขือม่วงที่แตกต่างกันของเกษตรกร และจังหวัดกำแพงเพชรมีต้นทุนรวมสูงสุด ประกอบด้วย ต้นทุนแรงงานเท่ากับ 366.44 บาท ต้นทุนการดูแลรักษาเท่ากับ 786.35 บาท ต้นทุนค่าแรงเกี่ยวเท่ากับ 437.60 บาท และต้นทุนในการส่งผลผลิตเป็นฤดูกาลเท่ากับ 1,538.1077 บาท ซึ่งจังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดที่มีต้นทุนที่สูงที่สุดทั้งสิ้น และจังหวัดสุโขทัยมีต้นทุนรวมที่ต่ำสุดเพราะจังหวัดสุโขทัยไม่มีต้นทุนแรงงานในการวางระบบน้ำ ต้นทุนค่าท่อ ต้นทุนค่าปั๊มน้ำ ต้นทุนค่าน้ำมัน ต้นทุนค่าไม้ 186.31 บาท และต้นทุนค่าสารกำจัดศัตรูพืช 152.90 บาท เป็นต้นทุนที่ต่ำที่สุด ดังนั้นจังหวัดสุโขทัยจึงมีต้นทุนรวมน้อยที่สุด (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 รวมต้นทุนเป็นฤดูกาล (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
สุโขทัย	52	13,935.33	12,015.9796	4,954.08	71,329.40
กำแพงเพชร	26	25,020.50	7,325.0633	6,418.24	38,285.00
นครสวรรค์	25	22,018.40	4,711.6242	14,581.33	30,113.88
พิจิตร	25	20,825.25	10,641.3982	6,503.13	47,727.90
พิษณุโลก	25	16,082.90	5,001.4751	7,680.00	25,407.50
อุตรดิตถ์	19	15,049.49	3,267.6444	8,747.50	19,560.63
Total	172	18,222.53	9,594.3054	4,954.08	71,329.40

ผลผลิตเกรด เอ ของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมของผลผลิตเกรด เอ เกษตรกร มีต้นทุนเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 9,954.60 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดอุตรดิตถ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 9,954.60 บาทต่อไร่ รองลงมา คือ กำแพงเพชร 9,950.32 บาทต่อไร่ นครสวรรค์ 9,260.65 บาทต่อไร่ พิจิตร 7,388.85 บาทต่อไร่ สุโขทัย 7,245.48 บาทต่อไร่ พิษณุโลก 3,620.05 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 ผลผลิตเกรด เอ (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	7,245.4808	3,780.48658	1,312.50	20,212.50
กำแพงเพชร	26	9,950.3221	7,145.05751	512.63	25,200.00
นครสวรรค์	25	9,260.6500	3,252.47596	4,278.75	14,242.50
พิจิตร	25	7,388.8500	2,269.14101	3,325.00	11,576.25
พิษณุโลก	25	3,620.0500	3,880.77398	225.00	16,800.00
อุตรดิตถ์	19	9,954.6053	5,809.53860	800.00	21,600.00
รวม	172	7,740.4048	4,878.51516	225.00	25,200.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายได้ของเกษตรกรต่อฤดูกาลของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่ารายได้ของเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 64,962.72 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดสุโขทัยเฉลี่ย 50,990.87 บาท จังหวัดกำแพงเพชรเฉลี่ย 101,269.61 บาท จังหวัดนครสวรรค์เฉลี่ย 89,122.38 บาท จังหวัดพิจิตรเฉลี่ย 62,998.19 บาท จังหวัดพิษณุโลกเฉลี่ย 29,461.99 บาท จังหวัดอุตรดิตถ์เฉลี่ย 71,025.68 บาท โดยจังหวัดกำแพงเพชรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และจังหวัดพิษณุโลกมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ข้อมูลในส่วนนี้นั้นจะมีความแปรปรวนมากเนื่องจากเกษตรกรในแต่ละจังหวัดมีผลผลิตที่ได้จากการปลูกมะเขือม่วงแตกต่างกันจึงทำให้ได้รายได้ต่อฤดูกาลที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 รายได้เฉลี่ยต่อไร่ต่อฤดูกาล

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	50,990.87	25,547.54174	8,718.75	131,831.25
กำแพงเพชร	26	101,269.61	92,232.27150	3,332.06	327,600.00
นครสวรรค์	25	89,122.38	54,184.80858	28,599.38	188,392.50
พิจิตร	25	62,998.19	28,375.65129	30,765.00	142,065.00
พิษณุโลก	25	29,461.99	31,449.29713	1,485.00	112,350.00
อุตรดิตถ์	19	71,025.68	39,733.63151	6,495.00	143,100.00
Total	172	64,962.72	52,938.13027	1,485.00	327,600.00

ผลตอบแทนของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมผลตอบแทนของเกษตรกร มีกำไรเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 46,740.19 บาทต่อไร่ต่อฤดูกาล จังหวัดสุโขทัยเฉลี่ย 37,055.54 บาท จังหวัดกำแพงเพชรเฉลี่ย 76,249.11 บาท จังหวัดนครสวรรค์เฉลี่ย 67,103.97 บาท จังหวัดพิจิตรเฉลี่ย 42,172.94 บาท จังหวัดพิษณุโลกเฉลี่ย 13,379.09 บาท จังหวัดอุตรดิตถ์เฉลี่ย 55,976.19 บาท โดยจังหวัดกำแพงเพชรมีค่าเฉลี่ยสูง และจังหวัดพิษณุโลกมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ข้อมูลในส่วนนี้นั้นจะมีความแปรปรวนมากเนื่องจากเกษตรกรในแต่ละพื้นที่มีการใช้ทรัพยากรที่แตกต่างกันจึงทำให้มีต้นทุนที่แตกต่างกันและเป็นผลให้มีกำไรที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 ผลตอบแทน (บาท)

จังหวัด	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
สุโขทัย	52	37,055.54	28,978.9365	-31,148.150	120,317.650
กำแพงเพชร	26	76,249.11	91,953.9084	-13,808.225	296,250.000
นครสวรรค์	25	67,103.97	51,815.7708	11,295.375	160,289.500
พิจิตร	25	42,172.94	31,261.2685	3,187.625	126,012.667
พิษณุโลก	25	13,379.09	28,803.3604	-18,950.000	91,981.250
อุตรดิตถ์	19	55,976.19	38,931.1142	-3,122.000	129,466.250
Total	172	46,740.19	51,704.9389	-31,148.150	296,250.000

การทดสอบสมมติฐาน

การพึงพาวัตถุประสงค์ของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ความรู้สึกของเกษตรกรเกี่ยวกับการพึงพาวัตถุประสงค์จากบริษัท พบว่าเกษตรกรจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่ร้อยละ 6.92 มีความรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับน้อย รองลงมาร้อยละ 30.87 มีความรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับปานกลาง จังหวัดกำแพงเพชรเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 50 รู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 38.5 มีความรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับน้อย ในขณะที่ร้อยละ 11.5 ที่มีความรู้สึกว่าพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับมาก จังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่ร้อยละ 52 มีความพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 28 มีความรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับมากที่สุดและร้อยละ 20 ความรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับปานกลาง จังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่ร้อยละ 52 รู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 48 มีความรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับมาก จังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่ร้อยละ 68 มีความรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 32 มีความรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับปานกลาง จังหวัดอุตรดิตถ์เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 57.9 มีความรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับมากที่สุดร้อยละ 52 รองลงมาเกษตรกรมีความรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับมากที่สุดร้อยละ 48 จังหวัดพิษณุโลกเกษตรกรรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับมากร้อยละ 68 รองลงมาเกษตรกรมีความรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ในระดับปานกลางร้อยละ 32 จังหวัดอุตรดิตถ์เกษตรกรรู้สึกพึงพาวัตถุประสงค์ใน

ระดับมากร้อยละ 57.9 และร้อยละ 10.5 รองลงมาเกษตรกรรู้สึกพึงพาวัตถุติบในระดับปานกลางร้อยละ 31.6 เกษตรกรมีความรู้สึกพึงพาวัตถุติบในระดับมากที่สุดร้อยละ 10.5 (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 ความรู้สึกเป็นเบี่ยงล่างและความยืดหยุ่นน้อย

ความรู้สึกเป็นเบี่ยงล่าง และความยืดหยุ่นน้อย	เขตพื้นที่เพาะปลูก					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
น้อย	69.2	38.5	0.0	0.0	0.0	0.0
ปานกลาง	30.8	50.0	20.0	0.0	32.0	31.6
มาก	0.0	11.5	52.0	52.0	68.0	57.9
มากที่สุด	0.0	0.0	28.0	48.0	0.0	10.5
รวมร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	52	26	25	25	25	19

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่าง ไม่สามารถทำการวิเคราะห์ค่าไคส์ควเร่ได้ เนื่องจากมีข้อมูลบางตัวไม่เป็นจำนวนนับ

โดยเกษตรกรในเขตจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าจะต้องพึงพาวัตถุติบของบริษัทในระดับน้อย ในขณะที่จังหวัดกำแพงเพชร มีความรู้สึกว่าจะต้องพึงพาวัตถุติบของบริษัทระดับปานกลาง ส่วนในจังหวัดนครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก และอุตรดิตถ์เกษตรกรมีความรู้สึกว่าจะต้องพึงพาวัตถุติบของบริษัทในระดับมาก

ความสามารถในการต่อรองราคา

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการต่อรองราคา พบว่าเกษตรกรจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่ร้อยละ 51.9 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับน้อย รองลงมาร้อยละ 44.2 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับปานกลาง จังหวัดกำแพงเพชรเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 46.2 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับน้อย รองลงมาร้อยละ 38.5 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับปานกลาง และอีกร้อยละ 15.4 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับน้อยที่สุด จังหวัดนครสวรรค์เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 56 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รองลงมาร้อยละ 24 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับน้อยที่สุด และอีกร้อยละ 20 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับปานกลาง จังหวัดพิจิตรเกษตรกรรมส่วนใหญ่ร้อยละ 48 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับน้อย รองลงมาร้อยละ 28 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับน้อยที่สุด ส่วนอีกร้อยละ 24 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับปานกลาง จังหวัดพิษณุโลกเกษตรกรรมส่วนใหญ่ร้อยละ 36 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับน้อยและปานกลางในสัดส่วนที่เท่ากัน ส่วนอีกร้อยละ 28 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับน้อยที่สุด จังหวัดอุตรดิตถ์เกษตรกรรมส่วนใหญ่มีร้อยละ 47.4 สองกลุ่มมีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับน้อยและในระดับปานกลาง ส่วนอีกร้อยละ 5.3 มีความสามารถในการต่อรองราคาในระดับน้อยที่สุด (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 ความสามารถในการต่อรองราคา จำแนกตามเขตพื้นที่ปลูกมะเขือม่วง

ความสามารถในการ ต่อรองราคา	เขตพื้นที่เพาะปลูก					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
น้อยที่สุด	3.8	15.4	24.0	28.0	28.0	5.3
น้อย	51.9	46.2	56.0	48.0	36.0	47.4
ปานกลาง	44.2	38.5	20.0	24.0	36.0	47.4
รวมร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	52	26	25	25	25	19

หมายเหตุ : Chi-Square Tests: Value = 17.628 df = 10 , Asymp Sig.(2-sided) = .062

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความสามารถในการต่อรองราคาของเกษตรกร ตามเขตพื้นที่เพาะปลูก พบว่ามีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ความเข้าใจในพันธะสัญญา

ผลการวิเคราะห์ความเข้าใจในพันธะสัญญาพบว่า เกษตรกรจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่ร้อยละ 61.5 มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 32.7 มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับน้อย และอีกร้อยละ 5.8 มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับมาก จังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่ร้อยละ 53.8 มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับน้อย รองลงมาที่มีความเข้าใจ

ในพันธะสัญญาในระดับปานกลางร้อยละ 34.6 และอีกร้อยละ 11.6 มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับมาก จังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่ร้อยละ 60 มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับมาก รองลงมาที่มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับปานกลางร้อยละ 35 มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับน้อยร้อยละ 5 จังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่ร้อยละ 64 มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับปานกลาง รองลงมาที่มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับน้อยร้อยละ 24 และอีกร้อยละ 12 มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับมาก จังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่ร้อยละ 64 มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับมาก รองลงมาที่มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับปานกลางร้อยละ 31 และอีกร้อยละ 5 มีความเข้าใจในพันธะสัญญาน้อย จังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.2 มีความเข้าใจในพันธะสัญญานะดับมาก รองลงมาที่มีความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับปานกลางร้อยละ 21 ในความเข้าใจในพันธะสัญญาในระดับน้อยร้อยละ 15.8 (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 ความเข้าใจในพันธะสัญญา

ความเข้าใจในพันธะสัญญา	เขตพื้นที่เพาะปลูก					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
น้อย	32.7	53.8	5.0	24	5.0	15.8
ปานกลาง	61.5	34.6	35	64	31	21.0
มาก	5.8	11.6	60	12	64.0	63.2
รวมร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	52	26	25	25	25	19

หมายเหตุ : Chi-Square Tests: Value = 139.587 df = 20 , Asymp Sig.(2-sided) = .000

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความสามารถในการต่อรองราคาของเกษตรกร ตามเขตพื้นที่เพาะปลูก พบว่ามีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

โดยเกษตรกรในเขตจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่มีความเข้าใจในพันธะสัญญาปานกลาง ในขณะที่จังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่มีความเข้าใจในพันธะสัญญาน้อย ส่วนในจังหวัดนครสวรรค์เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเข้าใจในพันธะสัญญามาก จังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่มีความเข้าใจในพันธะสัญญาปานกลาง จังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่มีความเข้าใจในพันธะสัญญามาก และอุตรดิตถ์เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเข้าใจในพันธะสัญญามาก

ความยากในการผลิต

ผลการวิเคราะห์ความยากในการผลิต พบว่าเกษตรกรจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่ร้อยละ 51.9 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 44.4 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับน้อย แต่มีเพียงร้อยละ 7.7 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับน้อยที่สุด จังหวัดกำแพงเพชรเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 50 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 42.3 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับน้อย ส่วนร้อยละ 7.7 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับมาก จังหวัดนครสวรรค์เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 44 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 32 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับปานกลาง ส่วนร้อยละ 20 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับมากที่สุด จังหวัดพิจิตรเกษตรกรส่วนใหญ่ รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 20 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับปานกลาง จังหวัดพิษณุโลกเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 84 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 12 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับปานกลาง มีเพียงร้อยละ 4 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับมากที่สุด จังหวัดอุตรดิตถ์เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 47.4 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 42.1 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับมาก ส่วนอีก ร้อยละ 10.5 รู้สึกว่ามีความยากในการผลิตในระดับปานกลาง (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 ความยากในการผลิตของผลผลิต

ความยากในการผลิต	เขตพื้นที่เพาะปลูก					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
น้อยที่สุด	7.7	0.0	4.0	0.0	0.0	0.0
น้อย	40.4	42.3	0.0	0.0	0.0	0.0
ปานกลาง	51.9	50.0	32.0	20.0	12.0	10.5
มาก	0.0	7.7	44.0	80.0	84.0	42.1
มากที่สุด	0.0	0.0	20.0	0.0	4.0	47.4
รวมร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	52	26	25	25	25	19

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่าง ไม่สามารถใช้การวิเคราะห์ค่าไควสแควร์ได้ เนื่องจากมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลบางตัวไม่เป็นจำนวนนับ

โดยเกษตรกรในเขตจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่เกษตรกรรู้สึกว่าจะมีความยากในการผลิตปานกลาง ในขณะที่จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดพิษณุโลกเกษตรกรส่วนใหญ่รู้สึกว่าจะมีความยากในการผลิตมาก จังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่เกษตรกรรู้สึกว่าจะมีความยากในการผลิตมากที่สุด

ความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท

ผลการวิเคราะห์ความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท พบว่าเกษตรกรจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่ร้อยละ 55.8 รู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท ส่วนอีกร้อยละ 44.2 รู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรมในด้านราคา จังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่ร้อยละ 88.5 รู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท ส่วนอีกร้อยละ 11.5 รู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท จังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่ร้อยละ 76 รู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท แต่อีกร้อยละ 24 รู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท จังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่ร้อยละ 88 รู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท ส่วนอีกร้อยละ 12 รู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัทยุติธรรมร้อยละ 12 จังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่ร้อยละ 64 รู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท รู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท จังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.2 รู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท แต่อีกร้อยละ 36.8 รู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัทยุติธรรม (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 ความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท

ความเป็นธรรมด้าน ราคา	เขตพื้นที่เพาะปลูก					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
ยุติธรรม	44.2	11.5	24.0	12.0	36.0	36.8
ไม่ยุติธรรม	55.8	88.5	76.0	88.0	64.0	63.2
รวมร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	52	26	25	25	25	19

หมายเหตุ : Chi-Square Tests: Value = 14.459 df = 5 , Asymp Sig.(2-sided) = 0.013

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความสามารถในการต่อรองราคาของเกษตรกร ตามเขตพื้นที่เพาะปลูก พบว่ามีความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

โดยในเขตจังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก และอุตรดิตถ์เกษตรกรทั้งหมดมีความรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความยุติธรรมในด้านราคาจากบริษัท

ราคาของผลผลิตในระบบมีผลตอบแทนน้อยกว่าในท้องตลาด

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของเกษตรกรด้านความเหมาะสมของราคาประกัน พบว่าเกษตรกรจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่ร้อยละ 75 มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการประกันราคาในระดับน้อย รองลงมาร้อยละ 25 มีความเห็นว่าราคาประกันมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด จังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่ร้อยละ 73.1 มีความเห็นต่อความเหมาะสมของการประกันราคาในระดับน้อยที่สุด รองลงมาร้อยละ 26 มีความเห็นต่อความเหมาะสมของราคาประกันในระดับน้อย ร้อยจังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่ร้อยละ 52 มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการประกันราคาในระดับน้อยที่สุด รองลงมาร้อยละ 48 มีความเห็นว่าราคาประกันมีความเหมาะสมในระดับน้อย จังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่ร้อยละ 96 มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการประกันราคาในระดับน้อย รองลงร้อยละ 4 มีความเห็นว่าราคาประกันมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด จังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่ร้อยละ 76 มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการประกันราคาในระดับน้อยที่สุด รองลงร้อยละ 24 มีความเห็นว่าราคาประกันมีความเหมาะสมในระดับน้อย จังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 73.7 มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการประกันราคาในระดับน้อย รองลงร้อยละ 26.3 มีความเห็นว่าราคาประกันมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 ความเหมาะสมของการประกันราคา

ความเหมาะสมของ การประกันราคา	เขตพื้นที่เพาะปลูก					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
น้อยที่สุด	25.0	73.1	52.0	4.0	76.0	26.3
น้อย	75.0	26.9	48.0	96.0	24.0	73.7
รวมร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	52	26	25	25	25	19

Chi-Square Tests: Value = 46.415 df = 5 , Asymp Sig.(2-sided) = .000

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างในความเหมาะสมของการประกันราคาจำแนกตามเขตพื้นที่ พบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โดยเกษตรกรในเขตจังหวัดสุโขทัย พิจิตร และอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่ ความเห็นต่อความเหมาะสมของการประกันราคาในระดับน้อย ในขณะที่เกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร นครสวรรค์ และพิษณุโลกส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการประกันราคาในระดับน้อยที่สุดน้อยที่สุด

การจ่ายเงินค่าผลผลิตของบริษัท

ผลการวิเคราะห์การจ่ายเงินค่าผลผลิตของบริษัท พบว่าเกษตรกรจังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิษณุโลก และอุตรดิตถ์เกษตรกรทั้งหมดได้รับการจ่ายเงินค่าผลผลิตตรงเวลา ส่วนในจังหวัดพิจิตรเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 64 ได้รับการจ่ายเงินตรงเวลา รองลงมาร้อยละ 36 คือการได้รับการจ่ายเงินค่าผลผลิตล่าช้า (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 การจ่ายเงินค่าผลผลิตของบริษัท

การจ่ายเงินค่า ผลผลิต	เขตพื้นที่เพาะปลูก					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
ตรงเวลา	100.0	100.0	100.0	64.0	100.0	100.0
ล่าช้า	0.0	0.0	0.0	36.0	0.0	0.0
รวมร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	52	26	25	25	25	19

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่าง ไม่สามารถวิเคราะห์ค่าไควสแควร์ได้ เนื่องจากมีข้อมูลบางตัวไม่เป็นจำนวนนับ

โดยในเขตจังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิษณุโลก และอุตรดิตถ์เกษตรกรทั้งหมด ได้รับการจ่ายเงินค่าผลผลิตตรงเวลา ส่วนจังหวัดพิจิตรมีเกษตรกรบางรายการได้รับเงินล่าช้า

การไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลผลิต

ผลการวิเคราะห์การไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลผลิต พบว่าเกษตรกรจังหวัด สุโขทัย จังหวัดนครสวรรค์ พิษณุโลก และอุตรดิตถ์เกษตรกรทั้งหมดมีความรู้สึกว่ามีมาตรฐานที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลผลิต ส่วนจังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่ร้อยละ 96 รู้สึกว่ามีมาตรฐานที่ชัดเจนในการผลิตและร้อยละ 3.8 รู้สึกว่ามีมาตรฐานไม่ชัดเจน จังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่ร้อยละ 72 รู้สึกว่ามีมาตรฐานที่ชัดเจนในการผลิตในขณะที่ร้อยละ 28 รู้สึกว่ามีมาตรฐานไม่ชัดเจน (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 การไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลผลิต

มาตรฐานในการ คัดเลือกผลผลิต	เขตพื้นที่เพาะปลูก					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
ชัดเจน	100.0	96.2	100.0	72.0	100.0	100.0
ไม่ชัดเจน	0.0	3.8	0.0	28.0	0.0	0.0
รวมร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	52	26	25	25	25	19

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่าง ไม่สามารถใช้การวิเคราะห์ค่าไคว์สแควร์ได้ เนื่องจากมีข้อมูลบางตัวไม่เป็นจำนวนนับ

โดยเกษตรกรในเขตจังหวัดสุโขทัย จังหวัดนครสวรรค์ พิษณุโลก และอุตรดิตถ์เกษตรกรทั้งหมดมีความรู้สึกว่ามีมาตรฐานที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลผลิต จังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่รู้สึกว่ามีมาตรฐานที่ชัดเจนในการผลิต ส่วนจังหวัดพิจิตรและกำแพงเพชรมีเกษตรกรบางส่วนที่รู้สึกว่ามีมาตรฐานการคัดเลือกไม่ชัดเจน

ผลกระทบจากแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญา (ความรู้สึกที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่บริษัทกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด)

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญา พบว่าเกษตรกรจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่ร้อยละ 51 มีความรู้สึกที่ได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบ

พันธะสัญญาในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 40.4 มีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับน้อย จังหวัดกำแพงเพชรเกษตรกรรมส่วนใหญ่ร้อยละ 50 มีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 42.3 รู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับ จังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่ร้อยละ 44 มีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 32 มีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับปานกลาง เกษตรกรมีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับมากที่สุดร้อยละ 20 จังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 มีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 20 มีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับปานกลาง จังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่ร้อยละ 84 มีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 12 มีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับปานกลาง มีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับมากที่สุดร้อยละ 4 จังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 47.4 มีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 42.1 มีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาร้อยละ 42.1 มีความรู้สึกว่าได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาปานกลางร้อยละ 10.5 (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 36 ผลกระทบจากแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญา

การปฏิบัติตามเงื่อนไข	เขตพื้นที่เพาะปลูก					
	สุโขทัย	กำแพงเพชร	นครสวรรค์	พิจิตร	พิษณุโลก	อุตรดิตถ์
น้อยที่สุด	7.7	0.0	4.0	0.0	0.0	0.0
น้อย	40.4	42.3	0.0	0.0	0.0	0.0
ปานกลาง	51.9	50.0	32.0	20.0	12.0	10.5
มาก	0.0	7.7	44.0	80.0	84.0	42.1
มากที่สุด	0.0	0.0	20.0	0.0	4.0	47.4
รวมร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	52	26	25	25	25	19

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่าง ไม่สามารถใช้การวิเคราะห์ค่าไคว์สแควร์ได้ เนื่องจากมีข้อมูลบางตัวไม่เป็นจำนวนนับ

โดยเกษตรกรในเขตจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชรมีความรู้สึกที่ได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับปานกลาง ส่วนจังหวัดนครสวรรค์ พิษณุโลก มีความรู้สึกที่ได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับมาก ขณะเดียวกันจังหวัดอุตรดิตถ์ ได้รับแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญาในระดับมากที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคของการปลูกมะเขือม่วง

การสอบถามเกษตรกรทั้ง 172 คน พบว่าส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาในด้านโรคพืช และปัญหาในเรื่องของวัชพืช และโรคพืชที่พบส่วนใหญ่ คือ โรคไวรัส และโรคเหี่ยว ซึ่งมีสาเหตุของการเกิดโรคดังนี้ คือ โรคไวรัส เป็นโรคที่จะระบาดในฤดูแล้ง ไม่มีวิธีแก้ไข แต่สามารถป้องกันได้โดยให้เกษตรกรฉีดยาป้องกันแมลงปากดูด เช่น แมลงหวี่ขาว เป็นต้น ที่จะเข้ามาในไร่ตั้งแต่เริ่มลงต้นกล้าในดิน และโรคเหี่ยว โรคเหี่ยวนั้นเป็นโรคที่เกิดจากการปลูกมะเขือม่วงในพื้นที่เคยปลูกพืชตระกูลแตงหรือตระกูลพริกมาก่อน วิธีแก้ไข คือ ให้น้ำปุ๋ยแก่ต้นกล้าที่เป็นโรคเหี่ยวและโรยปูนขาว และห้ามใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ร่วมกับต้นกล้าต้นอื่น ๆ เพราะเป็นโรคที่ติดต่อได้ทางน้ำเลี้ยงของพืช ปัญหาที่ประสบคือค่าปุ๋ยและค่ายาฆ่าแมลงส่งผลที่เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการปลูกมะเขือม่วงของเกษตรกร นั้น จะเห็นได้ว่าในแต่ละพื้นที่นั้นผลผลิตที่ได้ส่วนมากจะมากกว่ามาตรฐานที่บริษัทจะได้ตั้งไว้ เนื่องจากระยะเวลาที่ทำการศึกษานั้น ฤดูกาลปลูกจะอยู่ในฤดูฝน ทำให้ผลผลิตที่ได้มากเกินไป จนทำให้เกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาด

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ในปัจจุบันธุรกิจส่งออกผลผลิตทางการเกษตรได้มีการขยายตัวมากจึงทำให้เกิดธุรกิจการส่งออกแบบพันธะสัญญาขึ้นและบริษัทเอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด ก็เป็นธุรกิจหนึ่งที่เป็นการทำงานเกษตรแบบมีพันธะสัญญากับเกษตรกรในพื้นที่ 7 จังหวัด ซึ่งมีการดำเนินงานมาแล้วระยะหนึ่งและพบว่าเกษตรกรบางส่วนไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญาอย่างเคร่งครัด ดังนั้นเพื่อจะทำให้ทราบว่าปัจจัยใดที่ทำให้เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญาที่ได้ตกลงไว้กับทางบริษัท

วัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ วัตถุประสงค์ในการศึกษาในครั้งนี้เพื่อศึกษาภาวะการผลิต ต้นทุน ผลตอบแทน และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในพันธะสัญญาจำแนกตามเขตจังหวัด รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการผลิตมะเขือม่วง ตลอดจนแนวทางและวิธีแก้ไข โดยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรและเอกสารงานวิจัยที่ได้มีการรวบรวมไว้ โดยเทคนิคในการวิเคราะห์ คือ กำไรในการดำเนินการปลูกมะเขือม่วง ทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) วิเคราะห์ ANOVA เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการปลูกมะเขือม่วงของเกษตรกรและปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามพันธะสัญญา

วิธีการศึกษาใช้การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 172 คน จากประชากร 300 คน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ที่ประถมศึกษา เป็นเกษตรกรอิสระมากที่สุด จังหวัดที่เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองของตนเองมากที่สุด คือ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดที่เกษตรกรที่มีพื้นที่เช่ามากที่สุด คือ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดที่เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกมะเขือม่วงของตนเองมากที่สุด คือ จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดที่เกษตรกรมีพื้นที่เช่าในการปลูกมะเขือม่วงมากที่สุด คือ จังหวัดสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้ทำการศึกษารายได้ที่เกษตรกรได้จากการปลูกพืชอย่างอื่น หรือการทำอาชีพอื่นพบว่า จังหวัดที่มีเกษตรกรมีรายได้สูงสุดคือจังหวัด อุตรดิตถ์

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการปลูกมะเขือม่วงของเกษตรกรจะพิจารณาจาก ต้นทุนรายได้และผลตอบแทนสุทธิจากการปลูกมะเขือม่วงต่อฤดูกาลของเกษตรกร พบว่าทุก จังหวัดที่มีต้นทุนในการปลูกมะเขือม่วงเท่ากันทุกจังหวัด ต้นทุนในการเตรียมดินจังหวัดที่มีต้นทุน ค่าแรงในการเตรียมดินมากที่สุด คือ จังหวัดอุดรธานี ต้นทุนแรงงานในการวางระบบน้ำ จังหวัดที่มี ต้นทุนแรงงานในการวางระบบน้ำมากที่สุดคือจังหวัดนครสวรรค์ ต้นทุนค่าท่อในการปลูกมะเขือ ม่วง จังหวัดที่มีต้นทุนค่าท่อในการปลูกมะเขือม่วงมากที่สุดคือจังหวัดกำแพงเพชร ต้นทุนแรงงาน ในการปลูกมะเขือม่วง จังหวัดที่มีต้นทุนแรงงานในการปลูกมะเขือม่วงมากที่สุด คือ จังหวัด กำแพงเพชร ต้นทุนค่าปุ๋ยน้ำ จังหวัดที่มีต้นทุนค่าปุ๋ยน้ำมากที่สุดคือจังหวัดอุดรธานี ต้นทุนค่า ไฟฟ้า จังหวัดที่มีต้นทุนค่าไฟฟ้ามากที่สุด คือ จังหวัดนครสวรรค์ ต้นทุนค่าน้ำมัน จังหวัดที่มีต้นทุน ค่าน้ำมันมากที่สุด คือ จังหวัดอุดรธานี ต้นทุนในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร จังหวัดที่มีต้นทุนในการ ใช้ปุ๋ยของเกษตรกรมากที่สุดคือ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดที่มีต้นทุนสารกำจัดโรคพืชมากที่สุด คือ จังหวัดพิจิตร ต้นทุนสารกำจัดศัตรู จังหวัดที่มีต้นทุนสารกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด คือ จังหวัด นครสวรรค์ ต้นทุนสารกำจัดวัชพืช จังหวัดที่มีต้นทุนสารกำจัดวัชพืชมากที่สุด คือ จังหวัดสุโขทัย ต้นทุนค่าไม้ค้ำยัน จังหวัดที่มีต้นทุนค่าไม้ค้ำยันมากที่สุด คือ จังหวัดพิษณุโลก ต้นทุนค่าเชือก จังหวัดที่มี ต้นทุนค่าเชือกมากที่สุด คือ จังหวัดนครสวรรค์ ต้นทุนค่าแรงปักหลัก จังหวัดที่มีต้นทุน ค่าแรงปักหลักมากที่สุด คือ จังหวัดสุโขทัย ต้นทุนค่าดูแลรักษา จังหวัดที่มีต้นทุนค่าดูแลรักษา มากที่สุด คือ จังหวัดกำแพงเพชร ต้นทุนค่าแรงในการเก็บเกี่ยว จังหวัดที่มีต้นทุนค่าแรงในการเก็บเกี่ยว มากที่สุด คือ จังหวัดกำแพงเพชร ต้นทุนค่าขนส่งผลผลิตในการเก็บเกี่ยว จังหวัดที่มีต้นทุนค่า ขนส่งผลผลิตในการเก็บเกี่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดกำแพงเพชร รวมต้นทุนเป็นฤดูกาล จังหวัดที่มี รวมต้นทุนเป็นฤดูกาลมากที่สุด คือ จังหวัดกำแพงเพชร ผลผลิตเกรด เอ เขตที่ให้ผลผลิตจากการ ปลูกมะเขือม่วงเกรด A ได้มากที่สุด คือ จังหวัดกำแพงเพชร และเขตที่ให้ผลผลิตจากการปลูก มะเขือเกรด A ได้น้อยที่สุด คือ จังหวัดพิษณุโลก แต่จังหวัดพิษณุโลกกลับเป็นจังหวัดที่มีการ ควบคุมปริมาณได้ใกล้เคียงกับมาตรฐานได้มากที่สุด และเขตที่มีกำไรสุทธิจากการปลูกต้น มะเขือมากที่สุด คือ จังหวัดกำแพงเพชร

ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยที่มีความแตกต่างกันตามเขตพื้นที่มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยความเข้าใจในพันธะสัญญา โดยเกษตรกรในเขตจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่มีความเข้าใจ ในพันธะสัญญาปานกลาง ในขณะที่จังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่มีความเข้าใจในพันธะสัญญา น้อย ส่วนในจังหวัดนครสวรรค์เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเข้าใจในพันธะสัญญามาก จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในพันธะสัญญาปานกลาง จังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่มีความเข้าใจใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พันธะสัญญาามาก และอุตรดิตถ์เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเข้าใจในพันธะสัญญาามาก ปัจจัยความเป็นธรรมในด้านราคาจากบริษัท ความเหมาะสมของการประกันราคา โดยเกษตรกรในเขตจังหวัดสุโขทัย พิจิตร และอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่ ความเห็นต่อความเหมาะสมของการประกันราคาในระดับน้อย ในขณะที่เกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร นครสวรรค์ และพิษณุโลกส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การประกันราคาในระดับน้อยที่สุด ปัจจัยที่ไม่มีความแตกต่างกันตามพื้นที่มีเพียงปัจจัยเดียว คือ ความสามารถในการต่อรองราคา และ ปัจจัยที่ไม่สามารถใช้ไคสแควรวีเคราะห์ความแตกต่างได้ มี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยความรู้สึกเป็นเบียดเบียนและความยืดหยุ่นน้อย ปัจจัยความยากในการผลิตของผลผลิต ปัจจัยการจ่ายเงินค่าผลผลิตของบริษัท และปัจจัย ผลกระทบจากแรงบีบคั้นของการทำการผลิตแบบพันธะสัญญา (ความรู้สึกที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่บริษัทกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด)

ปัญหาและอุปสรรค ด้านปัญหาที่เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือม่วงประสบมากที่สุดคือ ปัญหาในด้านโรคพืช และปัญหาในเรื่องของวัชพืช และโรคพืชที่พบส่วนใหญ่ คือ โรคไวรัส และโรคเหี่ยว รongลงมาคือ ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าน้ำมัน มีราคาแพงส่งผลที่เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น ฤดูกาลปลูกจะอยู่ในฤดูฝน ทำให้ผลผลิตที่ได้มากเกินไป จนทำให้เกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาด ความต้องการของเกษตรกรที่ต้องการให้บริษัทช่วยเหลือมากที่สุดคือ การเพิ่มราคาประกันในการรับซื้อมะเขือม่วงให้สูงกว่าเดิม เพื่อมีรายได้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาถึงสาเหตุและเหตุผลที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามพันธะสัญญาของบริษัทเอ็กเทนชั่นคอนซัลแตนท์แอนด์เซอร์วิส จำกัด มีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. การเพิ่มราคาประกันมากขึ้น เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรผลิตผลผลิตที่มีคุณภาพมากขึ้น และเป็นกำลังใจให้กับเกษตรกรในการทำงานด้วย
2. การให้ความรู้กับเกษตรกรมากขึ้น เกี่ยวกับการจัดการฟาร์ม วิธีป้องกันและรักษาโรคต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น
3. การจัดการประชุมให้ความรู้กับเกษตรกรบ่อยครั้ง
4. เกษตรกรควรปฏิบัติตามคำแนะนำของพนักงานส่งเสริมการเกษตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- คณาจารย์ภาควิชาการบัญชีและการบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2528. การศึกษาการตลาดของผลผลิตทางการเกษตรใน
ภาคเหนือของประเทศไทย.
- จันทร์จิรา สุขเกษม. 2535. ศึกษาผลกระทบของระบบการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันต่อ
เทคโนโลยีการผลิตของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดเชียงใหม่.
- จิตรลดา เหล็งประพันธ์. 2546. การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง
ภายใต้ระบบสัญญาซื้อขาย. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิรพรรณ กุลดิลก และคณะ. 2525. ศึกษาอุตสาหกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจของท้อง ถิ่น
ชนบท: กรณีอุตสาหกรรมผักและผลไม้บรรจุกระป๋องในภาคเหนือของประเศ
ไทย.
- จงกลณี เกิดพิบูลย์ และอุดม เกิดพิบูลย์. 2535. ศึกษาแบบแผนวงจรต่อเนื่องระหว่างการผลิต
กับการตลาดผักสดและผลไม้ส่งออกของจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย.
- บุศรา ลิ้มนิรันดร์, พฤกษ์ ยิบมันตะสิริ, ช่อผกา ม่วงสุขและประทานทิพย์ กระมล. 2549. เกษตร
พันธะสัญญากับโอกาสการพัฒนาของเกษตรกรรายย่อย. เชียงใหม่: รายงานการประชุม
วิชาการ ศวพท.
- ประเทือง นรินทรางกุล ณ อยุธยา. 2537. ศึกษาการจัดการที่ดินภายใต้ระบบการเกษตรแบบ
มีพันธะสัญญา: เกษตรกรผู้ปลูกพืชพาณิชย์ในเขตกิ่งอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียง
ใหม่.
- รุ่งรัตน์ ชมาฤกษ์. 2539. ศึกษาอำนาจในการต่อรองในระบบการเกษตรแบบมี พันธะ
สัญญาของกลุ่มชาวนาในจังหวัดเชียงใหม่.
- วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์ และดุษฎี आयวัฒน์. 2535. ศึกษาระบบการผลิตภายใต้เงื่อนไขสัญญาใน
พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สุมาลี รัตนปัญญา และคณะ. 2532. ศึกษาการผลิตอ้อยซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของชาวบ้านใน
หมู่บ้านสี่แห่งในเขตอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ.
- สมภพ มานะรังสรรค์. 2534. ระบบการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพัน. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศักดิ์ชัย วังทอง. 2540. ความรู้และความต้องการเรื่องการปลูกหน่อไม้ฝรั่งตามระบบการ
 ใช้อายว่งหน้าของเกษตรกร ในจังหวัดนครปฐม. กรุงเทพมหานคร: หอสมุด
 พระราชวังสนามจันทร์.

อารีย์ วิบูลย์พงศ์ และทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์. 2538. การเกษตรแบบมีสัญญาผูกพัน กลยุทธ์
 เพื่อการพัฒนาเกษตรกรในภาคเหนือของไทย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อุษา หงษ์กาญจนกุล. 2535. ศึกษาการยอมรับนวัตกรรมการเลี้ยงไหมของเกษตรกรบ้าน
 นหนองเชียงฮุย ตำบลป่าหวายนั่ง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในพันธะสัญญา
กรณีศึกษาบริษัท เอ็กเทนชั่นคอนซัลแต้นแอนด์เซอร์วิส จำกัด

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน..... พ.ศ.

ฤดูกาลปลูกตั้งแต่เดือน.....เดือน.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

บ้าน.....อำเภอ.....จังหวัด.....

เบอร์โทรศัพท์.....เขต.....

ชื่อพนักงานส่งเสริม.....

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

เพศ.....อายุ.....การศึกษา.....อาชีพ.....

1.1 เกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ []ช []ญปี.....

1.2. การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร [] เป็น ชื่อกลุ่ม.....

[] ไม่เป็น (เกษตรกรอิสระ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 พื้นที่ถือครองและการใช้ที่ดิน

	พื้นที่			การถือครองที่ดิน
	ไร่	งาน	ตารางวา	
พื้นที่ถือครองทั้งหมด				[] ตนเอง [] เช่า
พื้นที่ใช้ปลูกมะเขือม่วง				[] ตนเอง [] เช่า

1.4 ใช้พื้นที่ปลูกมะเขือม่วง [] เคยปลูก เป็นจำนวนกี่รุ่น..... [] ไม่เคยปลูก

1.5 ประสบการณ์ในการปลูกมะเขือม่วง.....ปี ปลูกมาแล้ว.....รุ่น รุ่นปัจจุบันปลูกเป็นปีที่.....

2 ข้อมูลการติดตามของบริษัท

2.1 ถ้าพันธุ์ ตอนเริ่มปลูก มีพนักงานส่งเสริมมาดูแลหรือไม่

[] มา จำนวน.....ครั้ง [] ไม่มา

เคยมีปัญหาหรือไม่ [] เคย [] ไม่เคย

ถ้าเคยร้องเรียนแล้วได้รับการแก้ปัญหาหรือไม่ อย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 ระหว่างการปลูก มีพนักงานส่งเสริมมาดูแลหรือไม่

[] มา จำนวน.....ครั้ง [] ไม่มา

เคยมีปัญหาหรือไม่ [] เคย [] ไม่เคย

ถ้าเคยร้องเรียนแล้วได้รับการแก้ปัญหาหรือไม่ อย่างไร

2.3 ใส่ปุ๋ย มีพนักงานส่งเสริมมาดูแลหรือไม่

[] มา จำนวน.....ครั้ง [] ไม่มา

เคยมีปัญหาหรือไม่ [] เคย [] ไม่เคย

ถ้าเคยร้องเรียนแล้วได้รับการแก้ปัญหาหรือไม่ อย่างไร

2.4 ให้น้ำ มีพนักงานส่งเสริมมาดูแลหรือไม่

[] มา จำนวน.....ครั้ง [] ไม่มา

เคยมีปัญหาหรือไม่ [] เคย [] ไม่เคย

ถ้าเคยร้องเรียนแล้วได้รับการแก้ปัญหาหรือไม่ อย่างไร

2.5 เก็บเกี่ยว มีพนักงานส่งเสริมมาดูแลหรือไม่

[] มา จำนวน.....ครั้ง [] ไม่มา

เคยมีปัญหาหรือไม่ [] เคย [] ไม่เคย

ถ้าเคยร้องเรียนแล้วได้รับการแก้ปัญหาหรือไม่ อย่างไร

2.6 คัดเกรด มีพนักงานส่งเสริมมาดูแลหรือไม่

[] มา จำนวน.....ครั้ง [] ไม่มา

เคยมีปัญหาหรือไม่ [] เคย [] ไม่เคย

ถ้าเคยร้องเรียนแล้วได้รับการแก้ปัญหาหรือไม่ อย่างไร

2.7 เกษตรกรมีความเข้าใจในการให้ความรู้ของส่งเสริม

เข้าใจมาก เข้าใจ เข้าใจปานกลาง เข้าใจน้อย ไม่เข้าใจ

2.8 เกษตรกรมีความพอใจในการให้บริการ

พอใจมาก พอใจ พอใจปานกลาง เฉย ๆ ไม่พอใจ

2.9 เมื่อเกิดปัญหาแล้ว ได้รับการดูแลจากส่งเสริมภายใน วัน

3 ข้อมูลสภาพปัญหาในการดำเนินงาน ในการปลูกมะเขือม่วง

3.1 สภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ของการผลิตมะเขือม่วง

สภาพปัญหาใน ด้านต่าง ๆ	มาก(3)	ปานกลาง(2)	น้อย(1)	ไม่มีปัญหา(0)
โรคพืช				
วัชพืช				
สารเคมี				
น้ำ				
ดิน				
ภัยธรรมชาติ				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4 ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนในการปลูกมะเขือม่วง

4.1 ระบบการใช้น้ำ

สปริงเกอร์

รายการ	ค่าใช้จ่าย(บาท)
ท่อ	
หัวฉีด	
ค่าแรง	
อื่นๆ	

น้ำหยด

รายการ	ค่าใช้จ่าย(บาท)
ท่อ	
ค่าแรง	
อื่นๆ	

น้ำรด

ค่าใช้จ่าย.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2. ค่าใช้จ่ายในการปลูกมะเขือม่วง

4.2.1 ค่าใช้จ่ายของแรงงานในแต่ละกิจกรรม

กิจกรรม	แรงงานจ้าง			แรงงานครัวเรือน		
	คน	วัน	ค่าจ้าง (บาท)	คน	วัน	ค่าจ้าง (บาท)
1. การเตรียมดิน						
2. เพาะกล้า						
3. การปลูก						
4. การดูแลรักษา						
5. การเก็บผล						
6. การขนส่งผลผลิต						

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.2 ค่าใช้จ่ายของกล้าพันธุ์ ปุ๋ย ยา สารเคมี และอื่น ๆ ในการปลูกมะเขือม่วง

ประเภท	ปริมาณที่ใช้ (หน่วย/ครั้ง/ไร่)	จำนวนครั้งที่ใช้	ราคา (บาท)	ที่มา
1. กล้าพันธุ์
2. ปุ๋ย				
2.1.....
2.2.....
2.3.....
3.สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช
4. สารป้องกันกำจัดโรคพืช
5. สารกำจัดวัชพืช
อื่นๆ (ค่าไม้ ปักหลัก)

5 ข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร

5.1 คุณภาพ ราคา และ รายได้

5.1.1 มีการประชุมชี้แจงเรื่องมาตรฐานของมะเขือม่วงหรือไม่

[] มี จำนวน.....

[] ไม่มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถ้ามี มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

5.1.2 มีมาตรฐานชัดเจนหรือไม่

[] ชัดเจน

[] ไม่ชัดเจน อย่างไร.....

5.1.3 เหตุผลที่เกษตรกร ทำพันธะสัญญา

.....
.....
.....

5.1.4 ใช้หลักอะไรในการตัดสินใจ ทำพันธะสัญญา

.....
.....
.....

5.1.5 รายได้จากการปลูกมะเดื่อม่วงของเกษตรกร

เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิต

[] ทุกวัน [] วันเว้นวัน ระยะเวลาเก็บเกี่ยว.....

เกษตรกรได้รับรายได้จากการขายมะเดื่อม่วง เฉลี่ยต่อวัน บาท

เกรด	ผลผลิตต่อวัน(กิโลกรัม)	ราคาที่ได้รับ (บาท)
A
B
ตกเกรด

ราคาประกัน ราคาในตลาด.....

เกษตรกรคิดว่า ราคาประกันนั้นเหมาะสมหรือไม่

เหมาะสม ไม่เหมาะสม

ถ้าไม่ปลุกมะเขือม่วงจะปลูกอะไร หรือ ทำอะไร รายได้เท่าไร

.....

.....

.....

6 ความเข้าใจในพันธะสัญญาของเกษตรกร

6.1.เกษตรกรรู้สึกอย่างไรที่จะต้องผลิตผลผลิตตามพันธะสัญญาที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบของบริษัท หรือ ต้องใช้วัตถุดิบที่ทางบริษัทกำหนดไว้เท่านั้น

รู้สึกดีมาก รู้สึกดี รู้สึกดีปานกลาง

เฉย ๆ รู้สึกไม่ดี

ถ้าไม่ดีเกษตรกรรู้สึกอย่างไร.....

6.2 ในด้านราคาเกษตรกรมีความพอใจในด้านการต่อราคาของผลผลิตกับทางบริษัทมากน้อย

แค่ไหน

พอใจมาก พอใจ พอใจปานกลาง เฉย ๆ ไม่พอใจ

ถ้าไม่พอใจเกษตรกรรู้สึกอย่างไร.....

6.3 ในการทำพันธะสัญญาทางบริษัทได้มีการอธิบายข้อตกลงในพันธะสัญญาให้เข้าใจหรือไม่

มีการอธิบาย ไม่มีการอธิบายใด ๆ ทั้งสิ้น

- ถ้ามีการอธิบายเกษตรกรมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด

เข้าใจมาก เข้าใจ เข้าใจปานกลาง เข้าใจน้อย ไม่เข้าใจ

6.4 ในการผลิตมะเดื่อม่วงเกษตรกรคิดว่าวิธีการผลิตยุ่งยากมากน้อยเพียงไร

ยุ่งยากมาก ยุ่งยาก ยุ่งยากปานกลาง ยุ่งยากน้อย ไม่ยุ่งยาก

6.5 เกษตรกรคิดว่าราคาที่ทำทางบริษัทได้ทำการประกันไว้กับเกษตรกรนั้นมีความยุติธรรมกับเกษตรกรหรือไม่

ยุติธรรม ไม่ยุติธรรม

ถ้าไม่ยุติธรรมไม่ยุติธรรมอย่างไร

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- และเมื่อเกิดเหตุสุดวิสัย (เช่น เกิดภัยทางธรรมชาติ) ทำให้เกิดการส่งผลผลิตล่าช้า หรือทำให้ผลผลิตเสื่อมคุณภาพทางบริษัทเข้าใจปัญหาและรับฟังเหตุผลของเกษตรกรมากน้อยเพียงไร

- เข้าใจและรับฟังเหตุผลมากที่สุด เข้าใจและรับฟังเหตุผลมาก
- เข้าใจและรับฟังเหตุผลปานกลาง เฉย ๆ
- ไม่เข้าใจและไม่รับฟังเหตุผล

และทางบริษัทได้มีการปฏิบัติต่อเกษตรกรอย่างไร

.....

.....

.....

6.6 เกษตรกรคิดวราราคาที่ทางบริษัทได้ทำการประกันราคาไว้ั้นมีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน

- เหมาะสมมาก เหมาะสม เหมาะสมปานกลาง
- ไม่เหมาะสม ไม่เหมาะสมเลย

- เกษตรกรคิดว่าผลตอบแทนที่ทางบริษัทให้น้อยกว่าทางท้องตลาดหรือไม่อย่างไร ถ้าน้อยกว่าเกษตรกรอยากจะทำอย่างไรกับผลผลิต.....

6.10 ในการจ่ายเงินค่าผลผลิตมีการจ่ายเงินตรงต่อเวลาหรือไม่

- จ่ายเงินตรงเวลา จ่ายเงินล่าช้า

- ถ้าทางบริษัทได้มีการจ่ายเงินล่าช้าเกษตรกรคิดว่าจะมีผลต่อความรู้สึกต่อความเชื่อมั่นของเกษตรกรกับทางบริษัทหรือไม่อย่างไร.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.11 ทางบริษัทมีมาตรฐานที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลผลิตหรือไม่

ชัดเจน

ไม่ชัดเจน

- ถ้าไม่ชัดเจนเกษตรกรรู้สึกอย่างไรและอยากให้ทางบริษัทปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

6.12 เกษตรกรรู้สึกอย่างไรที่ต้องทำตามเงื่อนไขที่ทางบริษัทได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

รู้สึกดีมาก

รู้สึกดี

รู้สึกดีปานกลาง

เฉย ๆ

รู้สึกไม่ดี

- ถ้าเกษตรกรรู้สึกไม่ดีเกษตรกรอยากให้ทางบริษัทปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....